

OSLO TINGRETT

Avsagt: 21.06.2018 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 17-082749TVI-OTIR/03

Dommer: Tingrettsdommer Per Kaare Nerdrum

Fagkyndige meddommere:

Siv. ing. Knut Åm

Siv. ing, svensk og europeisk patentombud Jakob Wallin

Saken gjelder: Gyldigheten av patent inkludert judisiell patentbegrensning, inngrep, brudd på markedsføringsloven, forbud og pengekrav

Equinor ASA (tidligere Statoil ASA)

Advokat Are Stenvik,
Advokat Gunnar Sørлие
Advokat Are Stenvik,
Advokat Gunnar Sørлие

Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS)

mot

NeoDrill AS

Advokat Steffen Asmundsson,
Advokat Kyrre Tangen Andersen

DOM

Saken gjelder

- Gyldigheten av tre av NeoDrills patenter, som alle benytter sugeanker som brønnfundament ved oljeboring; samt om vilkårene for judisiell patentbegrensning er oppfylt for ett av patentene;
- Om Statoil gjennom sin Cap-X-teknologi har begått inngrep i NeoDrills tre patenter (eventuelt etter patentbegrensning);
- Om Statoil har brutt markedsføringslovens regler om bedriftshemmeligheter, tekniske hjelpemidler og/eller god forretningsskikk næringsdrivende imellom overfor NeoDrill; samt
- Forbud og ulike pengekrav mellom partene i den forbindelse.

Innholdsfortegnelse

1	Sakens parter og tidligere samarbeid	s 4
1.1	Saksøker Statoil ASA og Statoil Petroleum AS	s 4
1.2	Saksøkte NeoDrill AS	s 4
2	Kort presentasjon av sakens tre patenter	s 5
2.1	Senterrør-patentet (NO 340 658 B1)	s 5
2.2	Støtteelement-patentet (NO 331 978 B1)	s 5
2.3	Støtteramme-patentet (NO 340 947 B1)	s 6
3	Sakens faktiske bakgrunn	s 7
3.1	Perioden 2000 – 2014	s 7
3.2	Årene 2015 – 2016	s 11
3.3	Året 2017	s 17
4	Prosesshistorie	s 22
4.1	Forføyningssaken	s 22
4.2	Saken her	s 22
5	Saksøkers – Statoils – påstandsgrunnlag	s 24
5.1	Om markedsføringsloven	s 24
5.2	Om Senterrør-patentet	s 24
5.3	Om Støtteelement-patentet	s 25
5.4	Om Støtteramme-patentet	s 26
5.5	Om Statoils erstatningskrav	s 28
5.6	Om NeoDrills erstatningskrav	s 29
5.7	Statoils påstand	s 29
6	Saksøktes – NeoDrills – påstandsgrunnlag	s 30
6.1	Om oppfinnelseshøydens betydning og om bevisbedømmelse	s 30
6.2	Et fugleperspektiv på bevisføringen om utmattingsteknologi	s 30
6.3	Om Støtteramme-patentet	s 34
6.4	Om Støtteelement-patentet	s 36
6.5	Om Senterrør-patentet	s 37
6.6	Om brudd på markedsføringsloven	s 38

6.7	Om Neodrills erstatningskrav	s 39
6.8	Om Statoils erstatningskrav	s 39
6.9	NeoDrills påstand:	s 40
	Rettens vurdering	s 41
7	Sammendrag	s 41
8	Senterrør-patentet	s 42
8.1	Tolking av patentkravene	s 42
8.2	Prioritet (Senterrør)	s 43
8.3	Fagpersonen (Senterrør)	s 44
8.4	Nyhet (Senterrør)	s 45
8.5	Oppfinnelseshøyde (Senterrør)	s 47
8.6	Inngrep (Senterrør)	s 49
9	Støtteelement-patentet	s 50
9.1	Tolking av patentkravene	s 50
9.2	Fagpersonen (Støtteelement)	s 53
9.3	Nyhet (Støtteelement)	s 53
9.4	Oppfinnelseshøyde (Støtteelement)	s 54
9.4.1	<i>Nærmeste mothold</i>	s 54
9.4.2	<i>Patentets objektive tekniske problem</i>	s 54
9.4.3	<i>Statoils anførsel</i>	s 55
9.4.4	<i>De enkelte mothold</i>	s 55
9.4.5	<i>Tingrettens vurdering av oppfinnelseshøyde</i>	s 60
9.5	Inngrep (Støtteelement)	s 63
9.6	Vesentlige forberedelseshandlinger (Støtteelement)	s 63
10	Støtteramme-patentet	s 68
10.1	Tolking av patentkravene	s 68
10.2	Fagpersonen (Støtteramme)	s 71
10.3	Nyhet (Støtteramme)	s 71
10.4	Oppfinnelseshøyde (Støtteramme)	s 73
10.5	Judisiell patentbegrensning (Støtteramme)	s 83
10.6	Inngrep (Støtteramme)	s 83
11	Markedsføringsloven	s 87
11.1	§ 28 første ledd	s 87
11.2	§ 29	s 93
11.3	§ 25	s 93
12	Rettsfølger: Forbud og vederlag/erstatning	s 95
12.1	Forbud	s 95
12.2	Vederlag til NeoDrill	s 95
12.3	Statoils krav på erstatning etter midlertidig forføyning	s 101
13	Sakskostnader	s 102
14	Domsslutning	s 103

Framstilling av saken

1 Sakens parter og tidligere samarbeid

1.1 Saksøker Statoil ASA og Statoil Petroleum AS

Statoil ASA ble stiftet i 1972, og har en sentral plass i norsk petroleumshistorie. I dag er selskapet det mest verdifulle som er notert på Oslo Børs, og utgjør alene ca 25 % av de samlede verdier som er notert der. Selskapet oppgis å ha i størrelsesorden 20 000 ansatte, virksomhet i over 30 land, og er verdens største offshore oljeoperatør. Særlig kan nevnes at Saga Petroleum og Norsk Hydros oljevirkosomhet ble overtatt av Statoil i henholdsvis 1999 og 2007. Den norske stat eier 67 % av aksjene i Statoil ASA.

Statoil Petroleum AS er et heleid datterselskap av Statoil ASA. Selskapet er opplyst å være innehaver av blant annet konsernets norske utvinningsrettigheter og teknologirettigheter. Statoil Petroleum AS har ingen egne ansatte. I det følgende omtaler tingretten de saksøkte som «*Statoil*» både samlet og hver for seg, med mindre det skulle være særlig grunn til å skille mellom dem.

Etter at tingretten tok saken opp til doms 21 mars 2018, skiftet Statoil ASA navn til Equinor ASA i generalforsamling 15 mai 2018 og Statoil Petroleum AS skiftet navn til Equinor Energy AS. Tingretten benytter Statoil som selskapsnavn på saksøkerne i det følgende, med unntak for slutningen og forsiden der dagens selskapsnavn benyttes.

1.2 Saksøkte NeoDrill AS

NeoDrill AS («*NeoDrill*») ble stiftet av siv ing Harald Strand i 2000, som et deltids teknologi-utviklingsfirma ved siden av Strands virksomhet som konsulent. NeoDrill fokuserte særlig på å oppnå kostnadsbesparelser ved å utføre flest mulig oppgaver før boreriggen kommer frem til brønnen. Strand var selskapets eneste ansatte frem til 2013. Etter at Statoil kom inn som eier i selskapet i 2010 har Strand arbeidet full tid i NeoDrill.

Siden 6 mars 2013 har NeoDrills vedtektsfestede formål vært å «(U)tvikle, designe, leie ut/selge brønnfundamenter og løsninger i forbindelse med topphullsbrønnskonstruksjoner og operasjoner». NeoDrill fremstår i dag som et innovativt brønnteologi-selskap med syv ansatte supplert av innleide oppdragstakere ved behov, og er meddelt i alt 14 patenter. Selskapets driftsinntekter har variert mellom ca 10 og 22 millioner kr/år. Selskapets hovedprodukt er utleie av sugefundamenter basert på NeoDrills patenterte teknologi under det registrerte varemerke CAN¹, som er registrert i vareklasse 6 for bygningsmaterialer og brønnfundamenter i metall med innleveringsdato 8 desember 2009.

Strand er NeoDrills største aksjonær gjennom sitt heleide selskap Petropartner AS med 64,56 %. Statoil er nest største aksjonær i NeoDrill gjennom Statoil Technology Invest AS («*STI*») med 30,83 %, jf nedenfor. Andre nøkkel-ansatte eier de resterende 4,61 % av aksjene. NeoDrill har ikke gjennomført emisjoner etter at STI ble deleier i selskapet, og har

¹ Akronym for Conductor Anchor Node.

aldri betalt utbytte – alt overskudd har blitt holdt tilbake i selskapet for å utvikle dette videre.

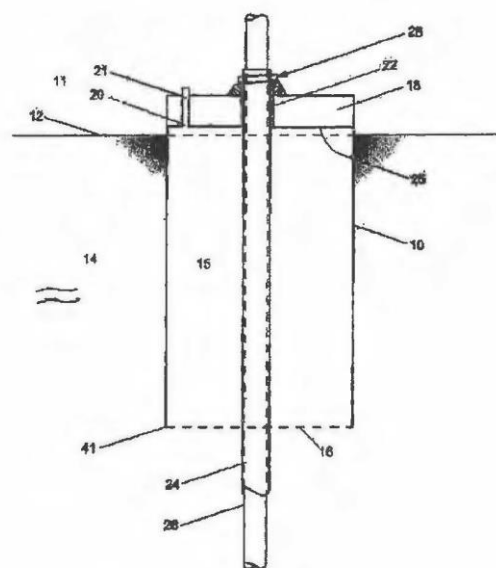
2 Kort presentasjon av sakens tre patenter

Tingretten peker på at ingen av sakens tre patenter skiller mellom letebrønner og produksjonsbrønner. Begge brønn-kategorier omfattes derfor av alle patentene.

2.1 Senterrør-patentet (NO 340 658 B1)

Etter søknad av 12 desember 2008 («Prioritetsdagen») ble norsk patent 340 658 B1 («Senterrør-patentet») meddelt 22 mai 2017 med slikt sammendrag²:

Det omtales en anordning ved fundamentering for montasje i en havbunn, omfattende en nedad åpen husformet kappedannende konstruksjon innrettet for nedsetting i havbunnen, hvilken konstruksjon omfatter en toppdel, og toppdelen omfatter et langstrakt hult organ (140) som rager en strekning innvendig inn i konstruksjonen. Oppfinnelsen er kjennetegnet ved at innerrørets lengde er kortere eller lengre enn kappens lengde. Når innerrøret er kortere, er dets lengde i størrelsesorden 10-90 % av skjørtets 10 lengde, fortrinnsvis 25 til 60 %, og aller mest foretrukket 50 %. Når innerrøret er lengre, er dets lengde mer enn (over) 100 % og opptil ca 300 % av ytterkappens (10) lengde, fortrinnsvis 150 til 200 %, og aller mest foretrukket 300 %. Det omtales også en fremgangsmåte og ulike anvendelser.

Senterrør-patentet er et rent anordningspatent. Tingretten kommer tilbake til patentkravenes utforming, tolking og bedømmelse under pkt 8 nedenfor.

Senterrør-patentet er senere patentsøkt også i andre land³, med samme Prioritetsdato. EPO avga negativ uttalelse vedrørende patenterbarheten 18 april 2011⁴ på grunn av manglende nyhet over det japanske mothold Masui og uklarhet. USPTO avga negativ uttalelse vedrørende patenterbarheten 4 april 2014⁵ på grunn av uklarhet og manglende nyhet over motholdene Masui, Saugier og Kimura.

2.2 Støtteelement-patentet (NO 331 978 B1)

Etter søknad av 22 juni 2010 («Prioritetsdagen») ble norsk patent 331 978 B1 («Støtteelement-patentet») meddelt 14 mai 2012 med slikt sammendrag⁶:

² U s 392 - 402.

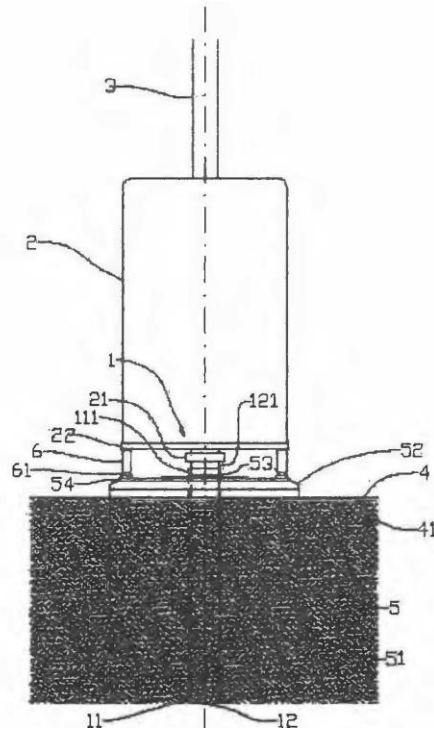
³ U s 310-33.

⁴ U s 304-09.

⁵ U s 413-21.

⁶ U s 276-86.

Det beskrives en stabiliseringsanordning for et brønnhode hvor et brønnhoderørs (12) øvre parti (121) rager opp over en havbunn (4) og det øvre brønnhoderørpartiet (121) er sideveis avstøttet i et sugefundament (5), og hvor en brønnhodeventil (2) som rager opp fra brønnhoderørets (12) øvre parti (121), er forsynt med flere støtteelementer (6) som ligger støttende an mot et randparti (54) av et endedeksel (52) på sugefundamentet (5). Det beskrives også en framgangsmåte for stabilisering av et brønnhode hvor et brønnhoderørs (12) øvre parti (121) rager opp over en havbunn (4) og er sideveis avstøttet i et sugefundament (5) som omkranser brønnhoderørpartiet (121) og rager nedover i en løsmasse (41).

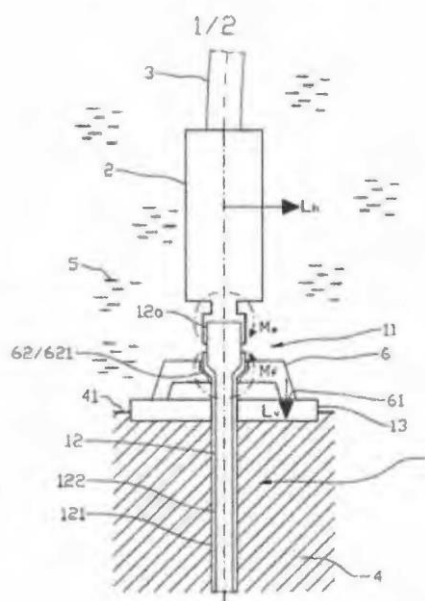

Støtteelement-patentet er et anordnings-, framgangsmåte- og anvendelsespatent. Tingretten kommer tilbake til patentkravenes utforming, tolking og bedømmelse under pkt 9 nedenfor. Støtteelement-patent er meddelt også i Australia, UK og USA, og står fortsatt under behandling i Brasil og Canada.

2.3 Støtteramme-patentet (NO 340 947 B1)

Etter søknad av 27 november 2014 («Prioritetsdagen») ble norsk patent 340 947 B1 («Støtteramme-patentet») meddelt 24 juli 2017 med slikt sammendrag⁷:

Anordning for reduksjon i belastningen av et brønnhoderør (12) fra et bøyemoment (MW) generert av en horisontal lastkomponent (Lh) fra et brønnelement (2, 3) anordnet over et brønnhode (11), hvor ei støtteramme (6) er tilkopleet et øvre parti (12a) av brønnhoderøret (12) og rager utover fra 5 brønnhoderørets (12) senterakse og er forsynt med anlegg (61) som ligger støttende an mot et underlag (13, 41) i en radiell avstand fra brønnhoderøret (12), idet støtteramma (6) er innrettet til å kunne ta opp en andel av nevnte bøyemoment (Mw).

⁷ U s 449-57.

Støtteramme-patentet er et rent anordningspatent. Tingretten kommer tilbake til patentkravenes utforming, tolking og bedømmelse under pkt 10 nedenfor. NeoDrill har lagt fram tre subsidiære kravsett for eventuell judisiell patentbegrensning av Støtteramme-patentet⁸.

Støtteramme-patentet er senere patentsøkt også i andre land⁹, med samme Prioritetsdato. USPTO avga negativ uttalelse vedrørende patentbarheten 12 desember 2017¹⁰ på grunn av manglende nyhet over motholdet Rice, manglende oppfinneshøyde over motholdene Rice og Aker Subsea, og uklarhet. NeoDrill opprettholdt søknaden for USPTO med endrete krav 30 januar 2018¹¹.

3 Sakens faktiske bakgrunn

3.1 Perioden 2000 - 2014

Statoil har bidratt til å utvikle nye og mer effektive løsninger som kan bidra til kostnadsreduksjoner, miljøforbedringer, effektivitetsøkning og/eller økt sikkerhet for Statoils samlede virksomhet, blant annet gjennom et LeverandørUtviklingsProgram (heretter «LUP»). NeoDrill og Statoil inngikk i januar 2001 en LUP-kontrakt¹², hvoretter Statoil betalte 70 % av prosjektkostnadene inntil 4 millioner kr for at NeoDrill skulle bygge og innstallere lederør med supplyskip før borefartøy kommer til borebrønnen for en definert lisens, gjerne på dypt vann (såkalt «PreConduct»). LUP-kontrakten inneholdt bestemmelser om blant annet royalty for Statoil av fremtidig produktsalg, utarbeidelse av en kommersialiseringsplan og etablering av en fagkomité og en styringskomité hvor begge parter deltok. Partene var enige om at NeoDrill var verdt totalt 12 millioner kr ved inngåelsen av LUP-kontrakten¹³, som løp ut 31 desember 2010.

Statoil piloterte ikke PreConduct på andre brønner etter LUP-kontrakten selv. NeoDrill designet løsninger for både Troll Observasjonsbrønn¹⁴ og Vigdis Extension, men uten å få oppdraget. I stedet fikk Neodrill blant annet et hasteoppdrag for ENI i desember 2004 som førte til to senere piloteringer på henholdsvis 860 og 1100 m dypt vann, et oppdrag for Hydro (Peon) hvor reservoaret lå bare 209 meter under havbunnen¹⁵, og Dovregubben i 2010. NeoDrills teknologi var i denne periode særlig basert på pæling av lederør gjennom sugefundament.

⁸ U s 522-24.

⁹ U s 471-76.

¹⁰ U s 507-13.

¹¹ U s 514-21.

¹² U s 1816-31. I dokumentene er akronymet LUP iblant anglofisert til LOOP.

¹³ U s 1820 art 5.1.3.

¹⁴ Jf NeoDrills «FEED»-studie i U s 1947-74 og møtereferat av 19 april 2004 fremlagt som dok # 23.

¹⁵ U s 2399. Sugefundamentet benyttet på Peon er avbildet på U s 2407-10.

Senterrør-patentet ble innlevert 14 desember 2009 av et samarbeidende firma (Selantic/Hosøy), som ble kjøpt opp og deretter måtte forlate teknologiområdet, slik at NeoDrill fikk overta patentet.

Statoil Technology Invest AS («STI») kan på bakgrunn av hovedforhandlingen karakteriseres som Statoils «*Private Equity*»-virksomhet særskilt innrettet mot små og mellomstore bedrifter som arbeidet med ny teknologi innen Statoils interessesfære. Ordinært siktet STI seg inn mot investeringer i størrelsesorden USD 1-10 millioner pr selskap, eierandel 10 – 40 %, styreplass og en investeringsperiode på 5-10 år.¹⁶ STI krever generelt at selskapene de går inn i eier og beskytter de immaterielle rettigheter teknologien deres bygger på. STI hadde således et todelt formål:

- dels bidra til at bedriftene utviklet produkter og tjenester som kunne forbedre Statoils samlede virksomhet; og
- dels bidra til å utvikle bedriftene finansielt og operasjonelt med sikte på utsalg med finansiell gevinst.

STI engasjerte seg eiermessig i NeoDrill 16 juni 2010 med 25,6 % aksjeeie og to styremedlemmer mot å skyte inn 4,1 mill kr. I tillegg frafalt Statoil gjenstående royalty etter LUP-avtalen, samtidig som Strand forpliktet seg til å arbeide full tid i selskapet i minst tre år. Statoil fikk videre en tre-års opsjon på å utvide eierskapet til 37,4 % dersom visse milepæler ble oppnådd.¹⁷ Etter aksjonæravtalens pkt 5.1 hadde Statoil rett til å fremtvinge salg av alle aksjer i NeoDrill dersom NeoDrill samlet ble verdsatt til minst 50 millioner kr, og i alle tilfeller etter 1 januar 2012 såfremt Statoils aksjeeie oversteg 33 %.¹⁸ Partene var enige om at NeoDrill fortsatt var verdt totalt 12 mill kr da Statoil engasjerte seg på eiersiden i 2010.

Støtteelement-patentet ble innlevert 22 juni 2010, og var utviklet av NeoDrill og Strand.

8 mars 2013 hadde Statoil og NeoDrill møte vedrørende mulighetene for å benytte NeoDrills CAN-teknologi i Barentshavet¹⁹, i første omgang knyttet til IskrySTALL-brønnen innenfor Skrugardfeltet (i dag Johan Castberg-feltet). 14 mai 2013 installerte NeoDrill et CAN sugefundament for Statoil på IskrySTALL-brønnen. Statoil besluttet å ikke bore gjennom sugefundamentet av forsiktighetsgrunner, og fundamentet ble fjernet i oktober 2013.²⁰

¹⁶ U s 1554-62, jf U s 1622-28.

¹⁷ Investeringsavtale inntatt i U s 2597-2630 og omfattende aksjonæravtale i U s 2631-55. Milepælene fremgår av pkt 2.2 på U s 2602. Statoils aksjer ble i henhold til U s 2624 tegnet av Statoil New Energy AS, uten at valget av Statoil-selskap har betydning for saken her.

¹⁸ Såkalt «*Drag-Along Right*» etter aksjonæravtalen pkt 5.1 (U s 2640).

¹⁹ Presentasjon inntatt i U s 3035- 51; etterfølgende e-post og møtereferat inntatt i U s 3052-55.

²⁰ Installasjonsrapport inntatt i U s 3058-3141, og fjerningsrapport i U s 3177-97.

21 mai 2013 erklærte Statoil sin opsjon til å utvide sitt aksjeeie i NeoDrill til 37,4 %²¹.

22 oktober 2013 ble det gjennomført en norsk-russisk konferanse i regi av Intsok for å identifisere eksisterende og eventuelt manglende teknologi for de særlige forhold oljeboring i Barentshavet krever. Brønnhodeløsninger for havbunn med skiftende egenskaper på grunn av havbunn/hydrater som tiner ble vurdert å mangle, og NeoDrill ble angitt som (eneste) referanse/løsningsleverandør²².

18 februar 2014 holdt vitnet Vinge en intern presentasjon på Statoils base i Harstad vedrørende den forestående utvikling av HOOP-feltet nær Bjørnøya, som var karakterisert av lovende seismikk, stort areal, grunne reservoarer og behov for mange brønner. Presentasjonen anga "CAN" som kostnadsreducerende teknologi i forbindelse med brønnhode-utmatting.²³ Statoil kontaktet deretter NeoDrill med sikte på å få utført en studie, og etter et første møte i Trondheim 21 februar presenterte NeoDrill sin CAN og CLUE teknologi for Statoil i møte den 28 februar 2014²⁴.

Deretter utvekslet NeoDrill, Statoil v/ blant annet Vinge, Kjøsnes, Reinås og Le Maitre samt 4subsea flere eposter i første halvdel av mars 2014²⁵ vedrørende blant annet brønnhodets stivhet med og uten CAN og mulighetene for å installere krumme lederør i et CAN sugefundament og å drive krumme forlengelses-lederør ut av CAN for å øke vinkelavviket tidligere enn med vertikale lederør. Pr 11 mars skisserte Vinge/Statoil en CAN løsning montert i et innelukket stålsilo med plass til brønnhode og «*juletre*» for å forenkle trålbeskyttelsen og redusere behovet for spyling /suging av masser/debris.

Mandag 17 mars 2014 møtte Vinge og Kjøsnes fra Statoil Strand og Mathis fra NeoDrill hos NeoDrill på Algård. NeoDrill presenterte et CAN brønn silo konsept utformet i prosessstrinn A - J²⁶. Ved oversendelse av presentasjonen til Vinge og Kjøsnes onsdag 19 mars 2014 var trinn G tatt ut, samtidig som NeoDrill gjorde «*oppmerksom (på) at WSF (wellhead support frame) som skal beskytte brønnen fra utmatting er noe vi ønsker å holde konfidensielt fram til vi har sent inn en søknad på den. Så vennligst ikke snakk om det, og det er heller ikke del av den presentasjonen.*» Den komplette presentasjon gitt 17 mars 2014 inkludert trinn G ble fremlagt for tingretten som dokument # 29. Trinn G viste blant annet bilde av Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå og tabellarisk opplysning om at levetids-forlengelsen for brønnhodet er proporsjonal med kvadratet av støtterammens momentavlastning.

²¹ U s 3142.

²² U s 3538, som inngår som vedlegg til Intsok rapport av 6 juni 2014 (U s 3466-3552). Grunnlagsdokumentet for konferansen er inntatt som U s 3171-76.

²³ Presentasjonen inntatt som U s 3198-3214. Foruten CAN anga Vinge på U s 3214 også 13 5/8 BOP og Reflex som kostnadsreducerende teknologi.

²⁴ Presentasjon inntatt som U s 3215- 49. CLUE er akronym for Conductor Line-Up Equipment, og innebar boring av produksjonsbrønner der skråttstille lederør ble vertikalrettet først innenfor borerammen for blant annet å kunne starte horisontalboring tidligere og redusere risikoen for brønnekollisjon, jf særlig U s 3234-48.

²⁵ U s 3250-65.

²⁶ Presentasjon fremlagt som U s 3351-60, jf oversendelses-epost 19 mars 2014 (U s 3348).

I tiden fra 25 mars til 4 april 2014, og videre fra 7 til 8 mai 2014 utvekslet partene utkast til oppdragsavtale for CAN Silo Concept (HOOP). Oppdragsavtalen ble signert 8 mai 2014²⁷.

Statoil utvidet sitt eierskap i NeoDrill til 30,83 % den 9 april 2014. Eier-andelens størrelse var et forhandlingsresultat, etter at Strand hadde bestridt at investeringsavtalens milepæler var oppnådd.²⁸ Internt anslo Statoil samtidig at NeoDrills verdi hadde økt til totalt ca 51,6 mill kr på visse forutsetninger.²⁹

Den 22 mai 2014 ba Statoil om kostnadsestimater for anskaffelse av henholdsvis 1 og 70 CAN sugefundamenter med 10 m høyde og henholdsvis 6 og 9 m diameter; og for installasjon av henholdsvis 1 enhet og 10 x 7 enheter. Neodrills estimater av 2 juni 2014 lød på³⁰

- for 6 meter diameter: 6 mill kr for en enhet, 5 mill kr pr stk for 70 enheter (totalt 350 mill kr) og installasjonskostnader på 6 mill kr for enkelt-enhet og 3,5 mill kr pr enhet ved kampanjeinstallasjon av 3-4 enheter; og
- for 9 meter diameter: 12 mill kr for en enhet, 11 mill kr pr stk for 70 enheter (totalt 770 mill kr) og installasjonskostnader på 14 mill kr for enkelt-enhet og 8 mill kr pr enhet ved kampanjeinstallasjon av 3-4 enheter.

6 juni 2014 ga NeoDrill en foreløpig presentasjon av sitt arbeid med studien for Statoil v/Vinge, under navnet «*Singel Well Slanted Conductor CAN*»³¹. Den foreløpige presentasjon var tilstrekkelig til at Vinge kunne presentere hele konseptet for Statoils organisasjon i Harstad 19 juni 2014.

26 august 2014 leverte NeoDrill sin skriftlige sluttrapport om skråstilte lederør til Statoil³².

31 oktober 2014 holdt NeoDrill presentasjon av hvordan NeoDrill kunne bidra til Statoils mål om å bygge produksjonsbrønner til under en milliard kr («*OBN-studien*»: OneBillion NOK Field development initiative – Milliardbrønn-prosjektet). Også denne presentasjon viste Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå sammen med skråstilt lederør³³. Ved oversendelsen understreket Neodrill at selv om CAN var patentert ønsket man ikke at «*alle detaljer går ut i verden*», og at «*WSF (del av rapporten til Hoop) er patent pending*»³⁴.

²⁷ U s 3361-85 og U s 3390-3438. Det endelige avtaledokument er inntatt på U s 3409 flg.

²⁸ U s 3386-89.

²⁹ Forutsatt stor vekst, ingen konkurranse i markedet, økt bemanning og interesse fra industriell aktør, jf intern Statoil-analyse av 14 mars 2014 som anvender en multiplikator på ca 4,3 (U s 3266-67).

³⁰ U s 3461-62.

³¹ Oversendt dagen før til Vinge og Kjøsnes ved epost inntatt i U s 3443. Presentasjonen er inntatt i U s 3445-57. Støtteramme-patentets løsning med styrkeberegninger presenteres særlig på U s 3457.

³² U s 3570-3648.

³³ Presentasjon fremlagt som U s 3666-95. Støtteramme-patentets løsning vises på U s 3694.

³⁴ U s 3696.

Støtteramme-patentet ble innlevert 27 november 2014, og var utviklet av NeoDrill, Strand og vitnet Mathis.

3.2 Årene 2015 – 2016

21 januar 2015 ble NeoDrill informert om at Statoil hadde pre-kvalifisert CAN-teknologien på generell basis på grunnlag av Peon-installasjonen³⁵.

Staten lyste ut 23 konsesjonsrunde 23 januar 2015.

Etter uformell kontakt 4 mars 2015 foreslo Statoil v/Vinge 10 mars 2015 at NeoDrill utførte en ny studie under navnet «CAP’N CAN» av to ulike CAN’er med henholdsvis forhåndsmontert vertikalt lederør for bruk i satelittbrønner og skråstilt lederør for grunne reservoarer³⁶. I Statoils utkast til oppdragsbeskrivelse i ni punkter var inntatt³⁷ både NeoDrills illustrasjon av Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå fra NeoDrills presentasjoner av 6 juni, 26 august og 31 oktober 2014 og NeoDrills illustrasjon fra installasjonsrapporten fra Iskrytall av 14 mai 2013. Beskrivelsens pkt 2 lød:

«2. For both CAN options Neodrill must verify that the conductor support from the CAN structure is well within the design criteria to resist the WH bending forces specified. The calculations must verify that the CAN foundation represents a vast improvement over the present subsea WH systems, with respect to strength and fatigue properties. It is deemed likely that the shallow reservoir CAN will need a wellhead reinforcement frame and a dedicated CAN receptical arrangement, which must be described and verified in same calculations. Similarly, it is deemed likely that the standard CAN will be able to build a conductor arrangement that can directly absorb and resist the WH loads, which must be verified through calculations.»*
(WH* = WellHead / brønnhode)

NeoDrills kommentarer til CAP’N CAN av 18 mars 2015 presiserte viktigheten av rask oppstart (senest 23 mars 2015 pga manglende kapasitet etter 1 juni) og at oppdragsbeskrivelsens punkt 8 og 9 antakelig ville kreve en lisensavtale mellom NeoDrill og Statoil³⁸. Kontraktssummen for alle ni punkter var skissert til 1 457 694 kr.

Statoil ønsket imidlertid ikke å inngå noen slik lisensavtale med NeoDrill, men foreslo å kryss-lisensiere NeoDrills CAN-rettigheter med Statoils CAP-rettigheter. Etter styrebehandling foreslo NeoDrill 20 april 2015 at NeoDrills «*inngående IP*» ikke ble overført Statoil for studiekontraktens pkt 1-7, og at spørsmålet for pkt 8 var til vurdering hos NeoDrills advokat. For lisensieringsspørsmålene skisserte NeoDrill at Statoil ga NeoDrill en enkeltstående lisens til CAP på Statoils vilkår, og at Statoil kunne få en

³⁵ Såkalt TRL7-godkjennelse, jf U s 3704-07.

³⁶ Epost fremlagt som U s 3708-09 og foreslått oppdragsomfang U 3710-12.

³⁷ U s 3711-20; særlig s 3718.

³⁸ U s 3714- 20

tidsbegrenset eksklusivitetsavtale for Skråstilt Conductor som del av en utviklings- og kvalifiseringskontrakt³⁹.

Etter ytterligere samtaler sendte Statoil⁴⁰ revidert forslag til studieavtale til NeoDrill for kommentar 30 april⁴¹, og et ytterligere revidert utkast 4 mai⁴².

NeoDrill oversendte sine advokaters forslag til avtaletekst 5 mai kl 13.22⁴³, hvorefter

- «*Background information*» skulle omfatte det samme som i den forutgående studien om skråstilt lederør fra mai-august 2014, at bare den skriftlige sluttrapport av 26 august 2014 skulle anses som Resultat av den forutgående studien, og at Statoil ikke skulle ha noen rettigheter i de immaterielle rettigheter som måtte ha oppstått under den forutgående studien;
- «*Results*» under den aktuelle studieavtale bare omfatter den skriftlige sluttrapport og ikke immaterielle rettigheter eller Know-How som måtte ha oppstått under NeoDrills arbeid med studien. Slike rettigheter skulle tilfalle NeoDrill fortløpende og automatisk; og
- Statoil skulle gis adgang til å bruke den del av NeoDrills bakgrunnskunnskap som var strengt nødvendig for å nyttiggjøre seg studien i henhold til en fremtidig lisensavtale, men uten at dette ga Statoil rett til få utført varer eller tjenester fra tredjepersoner bygget på NeoDrills bakgrunnskunnskap.

6 mai 2015 kl 15.33 meddelte NeoDrill v/Strand til Statoil v/Schwartz, Anbjørnsen og Kjosavk⁴⁴

- At Statoils styremedlem i NeoDrill (Kjosavik) hadde orientert ham om at Statoils avtaleforslag av 4 mai var å oppfatte som et «*take it or leave it*»- forslag, uten at Strand hadde oppfattet dette;
- At NeoDrill hadde styrepålegg om å få avtalen kvalitetssikret juridisk, med særlig sikte på at NeoDrills hovedkapital (know-how og IP) var betryggende beskyttet;
- At Statoils styremedlemmer hadde anbefalt at det foreliggende avtaleforslag ble vedtatt da «*dette i denne situasjonen ikke vil representere noen risiko for tap av NeoDrills IP rettigheter*»;
- At Strand da aksepterte Statoils avtaleforslag slik det forelå «*med klart forbehold om at denne avtalen ikke skal legge føringer som kan svekke NeoDrills IP rettigheter i samarbeidsavtalen som skal utarbeides mellom oss ila. mai måned*»; og
- At han vedla avtalen i signert stand.

³⁹ U s 3721-22.

⁴⁰ Avsender Schwartz med kopi til Anbjørnsen, Vinge og Eidesen.

⁴¹ U s 3723-25

⁴² U s 3726-29.

⁴³ U s 3730-31.

⁴⁴ U s 3734-36

6 mai 2015 kl 15.50 uttrykte Statoil v/Schwartz «*stor forbauselse og frustrasjon*» over NeoDrills forslag av 5 mai, som på ingen måte kunne aksepteres av Statoil⁴⁵. Av tidshensyn valgte Statoil da å løse sine oppgaver på annet vis, og avlyste hele CAP’N CAN - studien.

Kl 16.14 spurte Strand Schwartz om eposten kl 15.50 også gjaldt etter hans epost av kl 15.33. Schwartz svarte kl 16.46 at epost kl 15.50 var sendt uten at han kjente eposten kl 15.33; at Statoils forslag av 4 mai ikke var presentert som et «*take it or leave it*»-forslag; at konklusjon om å ikke gå videre med studien var tatt etter «*hektisk møteaktivitet i Statoil i dag*»; at han ville informere de samme involverte personer; og ville komme tilbake dersom det likevel var aktuelt for Statoil å gjennomføre deler av studien⁴⁶.

Statoil kom ikke tilbake til CAP’N CAN-studien senere.

26 mai 2015 la Statoil v/Guyon ut offentlig invitasjon til å levere anbud for å gjennomføre en studie «*CAP study – CAP’N CAN project*». NeoDrill kommenterte internt 20 juni at anbudsinnbydelsen inneholdt bilde av NeoDrills 3D modell⁴⁷, uten å ta det opp med Statoil.

25 juni 2015 møttes NeoDrill og Statoil for å forhandle en mulig krysslisensiering av Statoils CAP og NeoDrills CAN⁴⁸.

Statoil v/vitnet Ellingsen presenterte Statoils «*Cap-X*» løsning internt 17 august 2015. Presentasjonen beskrev Cap-X’ brønnfundament som «*standard*». For å illustrer brønnfundamentet benyttet Ellingsen NeoDrills illustrasjon av Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå hentet fra NeoDrills presentasjoner for Statoil av 6 juni, 26 august og 31 oktober 2014, NeoDrills illustrasjon fra installasjonsrapporten fra IskrySTALL av 14 mai 2013, samt et fotografi av to av NeoDrills sugefundamenter fra NeoDrills base⁴⁹.

Statoil og NeoDrill fortsatte forhandlingene vedrørende krysslisensiering av CAP og CAN med møter 26 august⁵⁰, 11 september⁵¹, og 24 november 2015⁵², hvor Statoil informerte at man hadde besluttet å avslutte forhandlingene, samtidig som Statoil gjerne lisensierte ut sin CAP-teknologi til NeoDrill. 26 november presiserte Statoil at beslutningen ikke medførte at Statoil ville bestride gyldigheten av NeoDrills patenter, men at Statoil ikke ville forplikte

⁴⁵ U s 3732. Schwartz sendte kopi til Anbjørnsen, Vinge, Ellingsen, Eidesen og Fuhr.

⁴⁶ U s 3737.

⁴⁷ U s 3740-45.

⁴⁸ Epost av 18 mai og 19 juni inntatt som U s 3747-48.

⁴⁹ U s 3749-88. Illustrasjonen av “*The standard foundation*” er inntatt på U s 3757. Støtteramme-patentet ble gjort alminnelig tilgjengelig 30 mai 2016. På U 3760, som viser en installasjon brutt ned i del-prisede komponenter, er selve sugefundamentet benevnt “(6 mill NOK Neodrill)”.

⁵⁰ U s 3789-3831. E-post ble på Statoils side sendt blant annet Anbjørnsen, Guyon, Eidesen og Vinge.

⁵¹ U s 3916-26. E-post ble på Statoils side sendt bare Anbjørnsen og Guyon.

⁵² U s 3955. E-post ble på Statoils side sendt bare Anbjørnsen og Guyon.

seg til å avstå fra å prøve gyldigheten av disse i fremtiden⁵³. Den mellomliggende korrespondanse vedrørende kryss-lisensieringsforhandlingenes innhold antas uten betydning for saken her.

NeoDrills likviditet var anstrengt høsten 2015 på grunn av få oppdrag. I styremøte 27-28 august 2015 signaliserte STIs styremedlemmer i NeoDrill at Statoil kunne vurdere et konvertibelt lån som alternativ til at NeoDrill gjennomførte en emisjon eller etablerte en trekkfasilitet i SR-bank, og styret ba om at tilbud og betingelser ble konkretisert⁵⁴. 4 november 2015 informerte Strand NeoDrills styre at likviditetssituasjonen ennå ikke var løst, og at samtlige ansatte var informert og ville motta permitteringsvarsel. 12 november 2015 meddelte Statoil at STI ønsket å trekke seg ut av NeoDrill, og at noe konvertibelt lån derfor ikke var aktuelt⁵⁵.

NeoDrill inngikk lisensavtale med Statoil om bruk av CAP trålerbeskyttelse 18-31 desember 2015⁵⁶. 7 januar 2016 foreslo NeoDrill et møte vedrørende prosjektets videre utvikling og oppdatering av NeoDrills teknologiutvikling. Statoil avslo invitasjonen til møte to uker senere, og opplyste at Statoils «*modning av CAP løsningen vil i første omgang skje internt.*»⁵⁷

Statoil lanserte Cap-X offentlig som et nytt borekonsept som kunne redusere kostnadene med inntil 30 % på Barentshavkonferansen i Hammerfest tirsdag 19 april 2016⁵⁸.

27 april 2016 gratulerte NeoDrill Statoil v/Eidesen med vellykket presentasjon av Cap-X; meddelte at NeoDrill allerede hadde mottatt forespørsler om de kunne levere Cap-X sammen med sin CAN-løsning og foreslo et møte for å kunne gi korrekt markedsinformasjon i samsvar med Statoils ønsker, diskutere status og om de kunne få til noe sammen. Eidesen svarte dagen etter at Statoil ønsket ingen misforståelser om hvem som hadde utviklet og patentert på den komplette Cap-X-teknologien, og at det var fint om NeoDrill bare kommenterte egen teknologi og ikke de deler som Statoil har patent på overfor media.⁵⁹

4 mai 2016 ba NeoDrill om Statoils samtykke til å benytte tre bilder av Cap-X på NeoDrills hjemmeside sammen med teksten «*NeoDrill has entered a licence agreement with Statoil to supply the Cap-X solution. For further information please contact us directly and visit the Statoil Cap-X release. All pictures with friendly authorization of Statoil ASA.*» Statoil v/ Eidesen svarte samme dag at det var viktig at ingen enkelt-

⁵³ U s 3957.

⁵⁴ U s 3935-36 – sak 6/05.

⁵⁵ Epost og møteinnkalling av 4 og 12 november fremlagt som U s 3948-50.

⁵⁶ U s 3959-75.

⁵⁷ U Epost av 7 og 21 januar 2016 fremlagt som U s 3977.

⁵⁸ DN-artikkel fremlagt som U s 3978-80.

⁵⁹ Begge e- poster fremlagt som U s 3982.

leverandør hadde eksklusivitet på Cap-X; at Cap-X også var varemerkebeskyttet og måtte merkes som Cap-XTM; og at tekstforslaget var mer omfattende enn lisensavtalen tilsa. Statoil foreslo at teksten ble endret til: ”*NeoDrill has a non-exclusive license agreement with Statoil to provide parts of the Cap- XTM solution to the market. For further information about what we can offer, please contact us directly. Statoil’s presentation of the Cap- XTM solution can be found here [lenke]*”.⁶⁰

18 mai 2016 ble 23 konsesjonsrunde delt ut. Statoil fikk fem tildelinger og fire operatørskap, mer enn noe annet selskap.

29 mai 2016 trykket Dagens Næringsliv artikkelen “*Her klekket han ut milliardideen*”, som var en reportasje fra vitnet Ellingsens garasje. Artikkelen omtalte Ellingsen som «*Statoils Petter Smart*” og fremstilte Cap-X som for det meste klekket ut i Ellingsens garasje.⁶¹ Samme dag sendte Ellingsen en epost til en rekke kolleger i Statoil, der det fremgikk at avis-intervjuet var initiert av COM (Statoils kommunikasjonsavdeling); at formålet var å vise «*hvordan vi har modnet Cap-X*» og at de hadde arbeidet med begrensede midler og at man kan gjøre mye med et kreativt team; at det bekymret Ellingsen at «*... jeg blir fremstilt som den som alene har utviklet dette, DET ER DET IKKE*»; at de ikke hadde hatt mulighet til å påvirke oppslagens utforming; og at han håpet at «*dere alle kan være med å ta æren for det som vi har fått til så langt*».⁶²

7 juni 2016 møttes NeoDrill og Statoil for å klargjøre forskjellen mellom Cap-X og CAN teknologien. NeoDrill redegjorde for sin utvikling og sine siste prosjekter, herunder verdens grunneste horisontalseksjon boret fra en flyterigg. Statoil avsto fra å informere om detaljer i sitt utviklingsarbeid, begrunnet i at mange aktiviteter pågikk som detaljprosjektering, patentering og utprøving av konseptelementer i brønn. Fordi Statoil konsentrerte seg om sin Cap-X-utvikling ville det sannsynligvis ikke være rom for bruk av CAN teknologi på Statoils «*single*» produksjonsbrønner i nær framtid, uten at dette ble utelukket. På direkte spørsmål fra NeoDrill svarte Statoil at deres Cap-X konsept «*ikke ville være i konflikt med noen av NeoDrills patenter og at deres utvikling er uavhengig av NeoDrills teknologi.*» Statoil inviterte til nytt møte 31 august 2016 med intensjon om å kunne redegjøre mer for utviklingen av Cap-X og eventuell betydning for NeoDrill. NeoDrills notater fra møte 7 juni ble sendt Statoil for korreksjon 10 juni. 22 juni bekreftet Statoil at referatet samsvarte med møtets innhold.⁶³

1 juli 2016 skrev NeoDrill v/Strand til Statoil v/ Øvrum og STI v/Erschine for å få ryddet opp i rettighetsspørsmål og den informasjon som ble gitt eksternt om selskapenes utvikling

⁶⁰ Begge eposter fremlagt som U s 3985-86.

⁶¹ Fremlagt som bilag 1 til prosesskrift av 1 mars 2018 (dok 102) bilag 1 (pagina 7-10/35).

⁶² E-post med overskrift «*CapX-mannen*» fremlagt som dok # 19.

⁶³ Eposter fremlagt som U s 3987-98 og s 4004-05.

av henholdsvis Cap-X og CAN-teknologi, på bakgrunn av to gjensidig motstridende fremstillinger i siste utgave av Upstream. I brevet fremhevet NeoDrill blant annet⁶⁴

- At NeoDrill fant det krevende å bli utfordret av kunder og fagpersonell til å legge frem sin versjon, samtidig som NeoDrill ønsket å fremstå med en troverdig fremstilling som var koordinert mellom partene fremfor en «*sannhetskamp*» i media;
- At det var «*påfallende*» at Statoil benyttet NeoDrills argumenter og løsninger i presentasjonen av Cap-X i stedet for å referere til NeoDrills proprietære løsninger, som Statoil hadde hatt full innsikt i siden 2000 gjennom LUP-programmet og 30 %-eierskapet gjennom STI siden 2010;
- At Statoils utspill svekket markedsoppfatningen av styrken i NeoDrills IP-posisjon, hvilket er «*veldig uheldig*» for eierne inkludert STI som var finansiell eier i NeoDrill;
- At utspillene også åpnet for at nye aktører trådte inn i NeoDrills markedsposisjon, hvilket NeoDrill oppfattet som en tilsiktet konsekvens fra Statoils side;
- At NeoDrill for egen overlevelses skyld ikke kunne akseptere at Statoil brøt patent- og markedsføringsloven og aksjonæravtalens bestemmelser om konkurranseforhold og IPR rettigheter; og
- At NeoDrill ba om «*en detaljert beskrivelse av bestanddelene i det såkalte Cap-X konseptet som muliggjør en nærmere vurdering fra NeoDrills side*» inkludert eventuelle tiltak for å oppnå rettsbeskyttelse av Cap-X, og enighet «*om felles informasjonsstrategi overfor presse og media for å gjenopprette troverdighet i denne situasjonen.*»

NeoDrill og Statoil møttes 18 august 2016. Partenes PowerPoint-presentasjoner er inntatt som U s 4008-23 (Statoil) og U s 4027-31 (NeoDrill), og NeoDrills interne møtereferat er inntatt som U s 4024-26⁶⁵. Statoil bekreftet å ha vurdert at Cap-X ikke grep inn i noen av NeoDrills patenter, samtidig som egen patentering av Cap-X var til hinder for å gi NeoDrill innsyn i noen tekniske detaljer før patentskrift forelå. Statoil fremhevet samtidig de markedsmuligheter Cap-X kunne åpne for NeoDrill. Kvalheim avsluttet møtet med en åpen invitasjon om å kontakt henne dersom NeoDrill ønsket å diskutere disse emner videre.

22 september 2016 kontaktet NeoDrill Statoil v/ Eidesen med ønske om samarbeid og god dialog med Cap-X - prosjektet, og ba om et møte. 21 oktober 2016 svarte Eidesen at prosjektet fortsatt var i en teknologiutviklingsfase der Statoil ønsket å utvikle og beskytte egne ideer uten risiko for å bli «*kontaminert*» gjennom kontakt med leverandører.⁶⁶

⁶⁴ Brev av 1 juni 2016 er fremlagt som U s 4006-07.

⁶⁵ Statoil v/Guyon presiserte i epost 30 mars 2017 at Statoil anså NeoDrills interne møtereferat som interne notater og ikke som et møtereferat, jf U s 4105.

⁶⁶ Begge eposter fremlagt som U s 4032-33.

18 oktober 2016 møtte NeoDrill Statoil for å selge inn alternativene «*CAN-ductor*» og «*CAN-slender*» for bruk i Statoils letekampanje i Barentshavet 2017. Partene ble enige om at Statoil skulle sende geotekniske data for brønnlokasjonene til NeoDrill, som kostnadsfritt skulle utarbeide forslag til CAN-løsning og kampanje. 12 desember tilbød NeoDrill 50 % på leie av CAN for å bidra til gjennomføring av et pilotprosjekt i Barentshavet. 60 dagers pristilbud for tre brønners kampanje ble oversendt 21 desember 2016.⁶⁷

Statoil kom ikke tilbake til tilbudet senere.

3.3 Året 2017

28 mars 2017 ba Statoil v/Guyon med kopi til Eidesen om et møte med NeoDrill to dager senere. Statoil hadde kommet til at enkelte av NeoDrills patenter/patentsøknader kunne være av interesse i forbindelse med den videre konseptutvikling av Cap-X, samtidig som deler av Statoils rettigheter til Cap-X kunne være av interesse for NeoDrill, slik at begge selskaper kunne sikres «*freedom to operate*» under sine respektive patenter. Statoil tilbød NeoDrill innsyn i sine immaterielle rettigheter samtidig, under taushetsplikt («*Non-Disclosure Agreement - NDA*»).

Dagen etter svarte NeoDrill at man kunne møte Statoil først 6 april; at NeoDrill var trygg på sin rettslige «*freedom to operate*» og derfor ikke så behov for å påta seg noen særskilt taushetsplikt; at man ba opplyst hvilke rettigheter Statoil konkret hadde i tankene slik at NeoDrill kunne forberede seg til møtet; at NeoDrill savnet svar på sitt brev av 1 juli 2016 og ba om at Øvrum deltok i det forestående møte; og at man antok at ryktet om at Statoil hadde engasjert Reinertsen til å bygge kopier av NeoDrills CAN-løsning for bruk i Barentshavet 2017 var et rykte siden en patent inngrepssak ville være svært uheldig for begge parter.

Dagen deretter (30 mars) svarte Statoil v/Guyon at Statoil ikke hadde kopiert noen av NeoDrills beskyttede løsninger; at brevet 1 juli 2016 hadde blitt besvart gjennom møtet 18 august 2016; at Øvrum og Birkeland ikke ville delta i møtet 6 april men holdes regelmessig løpende orientert; og at taushetsplikt var nødvendig for innsyn i Statoils patentsøknader før disse var offentliggjort.⁶⁸

6 april 2017 møttes NeoDrill og Statoil. Statoil presenterte PowerPoint-presentasjon «*Suction anchor and top structure*» (U s 4115-20), og NeoDrills referat fra møtet er fremlagt som U s 4121-23.

⁶⁷ E-poster og pristilbud er fremlagt som U s 4034-74.

⁶⁸ Statoils og NeoDrills eposter av 28 – 31 mars 2017 er fremlagt som U s 4100-03 (og også som U s 4104-7).

Senere samme dag skrev NeoDrills advokat til Statoil og STI «(V)edrørende begrunnet mistanke om rettighetskrenkelse – ‘CAP X’ og ‘CAN’», der NeoDrill anførte at Statoils presentasjon hadde bekreftet mistanken om rettighetskrenkelse, og at Statoils svar under møtet i hovedsak hadde vært at NeoDrills patenter (unntatt Støtteelement-patentet) sto svakt. Videre bemerket NeoDrill

- At NeoDrills patenter og -søknader ikke sto svakt, men sterkt;
- At det i alle tilfeller var i strid med avtaler og god forretningsskikk for Statoil som investor i NeoDrill under LUP-programmet å forsyne seg av NeoDrills påstått «svake» verdier til egen vinning;
- At Statoil gjennom å ha forlatt sitt tidligere standpunkt om å ikke gripe inn i NeoDrills kjerneteknologi, til å erkjenne slik bruk med den begrunnelse at NeoDrills patenter/søknader var svake (med urette), var et skjerpene forhold ved at Statoil derved hadde ført NeoDrill bak lyset gjennom å gi direkte misvisende informasjon; og
- At brevet var å anse som et prosessvarsel etter tvisteloven kap 5.⁶⁹

I brev 21 april 2017 besvarte Statoil prosessvarselet ved å tilbakevise NeoDrills påstander enkeltvis og samlet, og gjøre oppmerksom på at ethvert ytterligere rettslig skritt i saken fra NeoDrills side ville oppfattes som et irreversibelt brudd på den avtalte forhandlingsprosess med sikte på å finne kommersielle løsninger av felles interesse.⁷⁰ NeoDrill hadde da allerede 19 april 2017 bekreftet at rettslige skritt var satt på vent under forhandlingene.⁷¹

Partene møttes til lisens-forhandlinger 25 april 2017. NeoDrills PowerPoint-presentasjon for og møtereferat fra møtet er lagt frem som U s 4152-60. Partene presenterte sine kommersielle ønsker, og ble enige om slik fremdriftsplan:

- 4 mai: NeoDrill oversender sitt utkast til lisensvilkår («draft term sheet»),
- 8 mai kl 10-15: Møte vedr utkastet til lisensvilkår,
- 11 mai: NeoDrill sender utkast til lisensavtale,
- 16 mai kl 9-11: Møte vedr utkastet til lisensavtale, og
- 1 juni: Planlagt fullføringsdato.

Statoil informerte NeoDrill telefonisk 26 april 2017 blant annet om at de sugefundamenter Statoil allerede hadde bygget ville bli installert de kommende dager/uker forutsatt boreavdelingens godkjennelse. Samme kveld oppdaget NeoDrill at Statoil lastet to Cap-X sugefundamenter om bord i skip ved Rosenberg verft, i tillegg til de sugefundamenter Statoil fikk bygget hos Reinertsen. NeoDrill sa seg likevel villig til å la Statoil

⁶⁹ Fremlagt som U s 4112-14 og 4124-26.

⁷⁰ Fremlagt som U s 4148-49.

⁷¹ U s 4147.

gjennomføre sine planer om utplassering av sugefundamentene i tiltro til at de pågående lisensforhandlinger ville føre frem og også ville omfatte de utplasserte sugefundamenter.⁷²

Etter slutføring av forhandlinger som hadde startet opp allerede høsten 2016 inngikk alle NeoDrills aksjonærer og energi-fondet Energy Ventures Private Equity V (heretter «EV») et avtaleverk 27 april 2017, som blant annet innebar (enkelt sagt)⁷³

- At et nystiftet selskap (NeoDrill Holding AS) kjøpte alle aksjene i NeoDrill for 60 mill kr (justert for arbeidskapital og netto gjeld –U s 4166-67 pkt 3);
- At NeoDrills tidligere aksjonærer skulle tegne seg for nye aksjer i NeoDrill Holding for minst halvparten av vedkommende aksjonærs salgsverdi (totalt ca 20 mill kr), mens STI på sin side ble kjøpt helt ut med ca 19,8 mill kr (Appendix 12 – U s 4229);
- At EV deretter skulle tilføre mor-selskapet ytterligere 20 mill kr gjennom en rettet emisjon. EVs emisjonsbeløp skulle investeres videre i Neodrill som egenkapital eller på annen måte for å bli anvendt som arbeidskapital eller for andre formål etter styrets nærmere beslutning (Aksjonæravtalens pkt 2.2 – U s 4194). EV valgte hele styret i morselskapet, samtidig som Strand hadde rett til å peke ut ett styremedlem så lenge han eide 10 % eller mer av aksjene i selskapet (aksjonæravtalen pkt 4.5 – U s 4195). Antallet styremedlemmer synes ikke begrenset i avtaleverket⁷⁴; og
- At hele avtaleverket var betinget av at NeoDrill og Statoil inngikk en lisensavtale vedrørende CAN og Cap-X med et innhold EV i det vesentlige sluttet seg til (pkt 5.2 på U s 4168-69).

8 mai 2017 møttes partene til lisensforhandlinger. Statoils PowerPoint-presentasjon for møtet er fremlagt som U s 4234-36. Statoils utgangspunkt for forhandlingene var at Statoil fritt skulle kunne velge samarbeidspartner for Cap-X-prosjekter; at Cap-X ikke grep inn i NeoDrills patenter, men at Statoil hadde ønsket lisens for Støtteelement-patentet for å prøve ut en ny løsning; at NeoDrill ønsket å lisensiere hele sin patentportefølje; og at Statoil da kunne tilby 100 000 kr/brønn i lisensavgift.

I epost samme dag kl 13.02 fremhevet NeoDrill at Statoils posisjon derved var den samme som i møtet 6 april til tross for at basis for forhandlingene skulle være en lisenspris «*basert på NeoDrills sammenlignbare regnskapsmessige resultat dersom NeoDrill faktisk hadde levert disse brønnfundamentene for enkeltbrønner til Statoil selv.*» NeoDrill sa seg «*sjokkert*» over Statoils posisjon i møtet, og varslet at NeoDrills advokat ville skissere den juridiske prosess videre i eget brev senere samme dag.⁷⁵

I NeoDrill v/ Kluges brev av 8 mai 2017 ble anført at Statoil hadde brutt partenes omforente grunnpremisser for forhandlingene og at saken nå bare kunne løses ved rettslige

⁷² Karakterisert av NeoDrill som et «*good faith*»-arrangement. NeoDrills og Statoils eposter av 28 april 2017 fremlagt som U s 4230-33.

⁷³ Avtaleverk av 27 april 2017 fremlagt som U s 4161-4229.

⁷⁴ Jf utkast til vedtekter for NeoDrill Holding fremlagt som U s 4212.

⁷⁵ Epost fremlagt som U s 4237

skritt, at forutsetningene for «*good faith*»-arrangementet vedrørende Statoils fem utsendte sugefundament var brutt og måtte behandles som patentinngrep; at man vurderte Statoils opptreden som en illojal og skjerpene omstendighet, og at man ga «*Statoil en siste sjanse til å gjenoppta forhandlinger under opprinnelige grunnforutsetninger*» innen utløpet av 9 mai. I motsatt fall ville NeoDrill håndheve sine rettigheter uten ytterligere varsel.⁷⁶

I Statoil v/ advokat Bryngs brev av 10 mai 2017 sa Statoil seg enig i at partene hadde vært enige om at forhandlingene skulle være kommersielt anlagt uten å inkludere de rettslige posisjoner, og at Statoil kunne tilbys lisens på hele IPR-porteføljen. NeoDrill hadde selv brutt disse grunnforutsetninger ved å forutsette i sitt utkast til lisensvilkår at Cap-X grep inn i NeoDrills IP-rettigheter. Statoil hadde heller ikke bedt om NeoDrills samtykke til å benytte eksisterende sugefundamenter, men hadde informert NeoDrill om utstyr som «*kan inkluderes i en eventuell lisensavtale med NeoDrill*». Statoil var villig til å fortsette forhandlingene under de opprinnelige forutsetninger, presisert som

- ingen beskrivelse eller fortolkning av rettslige posisjoner,
- verdensomfattende virkeområde,
- frihet for Statoil til å velge underleverandør (inkludert adgang til å velge NeoDrill), og
- lisensvilkår i samsvar med ovenstående og med ordinær industristandard inkludert ordinært royaltynivå.⁷⁷

NeoDrill v/ Kluge svarte 11 mai 2017 at man på visse forutsetninger mente det var grunnlag for å gjennomføre forhandlingsmøte 16 mai som berammet.⁷⁸

12 mai 2017 mottok Statoil oppdatert utkast til lisensvilkår fra NeoDrill. Utkastet innebar blant annet at Statoil skulle bruke NeoDrill som eksklusiv leverandør av alt utstyr omfattet av NeoDrills teknologi eller tilsvarende for alle letebrønner i hele verden, og at Statoil skulle betale lisensavgift med minimum 30 mill kr/år. I tillegg kom 8 mill kr/CAN som kom til utbetaling dersom og i den grad Statoils samlede årlige betaling derved oversteg minimumsbeløpet på 30 millioner kr.⁷⁹

I e-post 15 mai 2016 konstaterte Statoil v/advokat Bryng at avstanden mellom partene slik denne fremgikk av det mottatte oppdaterte utkast til lisensvilkår var for stor til at noen konstruktiv fremgang kunne nås, og Statoil avlyste det planlagte møtet dagen etter. Samtidig sa Statoil seg «*dedikert til å komme til en enighet med NeoDrill*», men på «*vilkår som er kommersielt mulig for Statoil*», og ba NeoDrill utarbeide en nytt «*term sheet*».⁸⁰

I brev 16 mai 2017 varslet NeoDrill v/Kluge at man var svært overrasket over Statoils kansellering av forhandlingsmøtet; at Statoil syntes å ha forhandlet i ond tro og i den hensikt å «*kjøpe seg tid med hensyn til de fem fundamentene/CANs som allerede er*

⁷⁶ Brev fremlagt som U s 4239-41.

⁷⁷ Brev fremlagt som U s 4242-43.

⁷⁸ Brev fremlagt som U s 4244-45.

⁷⁹ Fremlagt som dok # 16.

⁸⁰ Epost fremlagt som U s 4246.

bygget»; og at begjæring om midlertidig forføyning ville bli tatt ut om ikke Statoil aksepterte å forhandle på grunnlag av det oppdaterte utkast til lisensvilkår av 12 mai.⁸¹

I brev 18 mai 2017 hevdet Statoil v/advokat Bryng at NeoDrills sterke påstander og beskyldninger manglet grunnlag; at Statoil ikke hadde erkjent noe behov for lisens utover det meddelte i møtet 6 april; at NeoDrills «*term sheet*» ikke var forretningsmessig bærekraftig og at Statoil ønsket fjernet bestemmelsen om lisensavgift uavhengig av bruk, og at avgiften for bruk lå i et %-intervall av omsetningsverdien med utgangspunkt i en avgift på 100 000 kr/brønn.⁸²

⁸¹ Brev fremlagt som U s 4247-48.

⁸² Brev fremlagt som U s 4249-50.

4 Prosesshistorie

4.1 Forføyningssaken

NeoDrill begjærte midlertidig forføyning for Stavanger tingrett 18 mai 2017 med krav om at Statoil blant annet skulle forbys å bruke de fem sugefundamenter som var bygget av Reinertsen⁸³. Stavanger tingrett ga forføyning som begjært uten muntlige forhandlinger i kjennelse av 24 mai 2017.⁸⁴ Statoil begjærte forføyningen opphevet, subsidiært muntlige forhandlinger og krav om sikkerhetsstillelse samme dag. Statoils tap ved forføyningen ble oppgitt til ca 8 mill kr/dag eller ca 850 mill kr bare for sesongen 2017.

Etter muntlige forhandlinger 31 mai 2017 opprettholdt Stavanger tingrett forbudet mot at Statoil benyttet Cap-X teknologien på fire brønner i Barentshavet og mot at Statoil bygget ytterligere eller markedsførte brønnfundamenter med Cap-X teknologi ved kjennelse av 9 juni 2017⁸⁵. Tingrettens forbud gjaldt ikke brønnen «Blåmann». Iverksettelse og gjennomføring av forbudet ble videre gjort avhengig av at NeoDrill stilte sikkerhet med 20 millioner kr innen 20 juni 2017. NeoDrill lyktes ikke å stille slik sikkerhet, slik at Statoil kunne gjenoppta boreprogrammet etter 20 juni. Statoil gjennomførte hele boreprogrammet som planlagt i løpet av 2017-sesongen.

4.2 Saken her

Statoil tok ut stevning 19 mai 2017 med krav om at Støtteelement-patentet skulle kjennes ugyldig, og at Statoil var berettiget til å utnytte produktet Cap-X. Hovedforhandling ble «forhåndsberammet» i juni 2017. I tilsvaret 16 august 2017 påstå NeoDrill seg frifunnet, og krevde forbud mot at Statoil brukte Cap-X eller tilsvarende teknologi som griper inn i sakens tre patenter. 21 desember 2017 besluttet tingretten å forhandle og avgjøre saken samlet.

I forbindelse med hovedforhandlingen ble sakens dokumenter samlet i faktisk utdrag i analog og digital form og med sammenfallende paginering («Utdraget», forkortet «U»), og i et tilleggsutdrag («Tilleggsutdraget», forkortet «TU») i tilsvarende analog og digital form med fortløpende paginering, totalt 4 604 sider. I tillegg utarbeidet Statoil et felles juridisk utdrag («Juridisk Utdrag», forkortet «JU») i tilsvarende analog og digital form, bestående av 1 579 sider, som ble supplert med ett juridisk tilleggsutdrag fra NeoDrills side («Juridisk Tilleggsutdrag», forkortet «JTU») bestående av 236 sider og ett løst ilegg. Tingrettens henvisninger til utdragene er i dommen og dens fotnoter gjort i formen U/TU/JU/JTU + sidetall. Under hovedforhandlingen la partene i tillegg frem i alt 37 hjelpe- og tilleggsdokumenter⁸⁶ – disse er benevnt dok # 1-37.

Hovedforhandling ble gjennomført over 12 fulle rettsdager fra 5 til 21 mars 2018. Det ble ført totalt 19 vitner, hvorav to fagkyndige vitner. Ett av vitnene forklarte seg delvis for

⁸³ U s 4251-73.

⁸⁴ U s 4290 – 4303.

⁸⁵ U s 4311-26.

⁸⁶ Herunder disposisjoner for partenes hovedinnlegg og andre hjelpedokumenter, ytterligere dokumentbevis, samt omkostningsoppgaver.

lukkede dører. De tilstedeværende under den lukkede del av bevisføringen ble pålagt taushetsplikt for bestandig inntil retten eventuelt beslutter annerledes ved kjennelse, jf domstoloven § 128. Det ble gjort lydopptak av bevisføringen, som er lagret på minnepinne som er gitt dok nr 109 i saken. Under hovedforhandlingen ble det foretatt slik dokumentasjon som er markert i margen på tingrettens eksemplar av de digitale utdrag. Disse er lagret på samme minnepinne som lydopptaket (dok nr 109).

5 Saksøkers – Statoils - påstandsgrunnlag

Statoil har i det vesentlige anført:

5.1 Om markedsføringsloven:

- at NeoDrills markedsposisjon som alene tilbyder av sugeanke som fundament for enkeltstående brønner ikke er selvstendig rettslig beskyttet. NeoDrill har delt teknologi med Statoil ved flere anledninger, særlig gjennom «*Slanted Conductor*»-studien fra 28 februar til oktober 2014. Noe av innholdet om særlig støtterammen her var konfidensielt, med unntak for bidraget fra Wasa Tverlids presentasjon av 2010⁸⁷, fri teknikk og markedsføringsmessig informasjon. Men «*Slanted Conductor*»-studien ble ikke brukt av vitnet Vinge, og den var ukjent for de som utviklet sugefundamentet til Cap-X. Motsatt deltok heller i Statoils styremedlemmer i NeoDrill i utviklingen av Cap-X. Ingen av Cap-X konstruktive trekk kan tilbakeføres til NeoDrill, og Statoils vitner har ikke forklart seg usant.

Konfidensialitetsplikten bortfalt i alle fall ved offentliggjøringen av NeoDrills patentsøknader henholdsvis 6 september 2009 (Senterrør); 23 desember 2011 (Støtteelement) og 30 mai 2016 (Støtteramme). Fra disse tidspunkt har alle – inkludert Statoil – fri adgang til å la seg inspirere av NeoDrills søknader og å designe «rundt» disse. Det er ikke bevismessig grunnlag for at NeoDrills patenter inngikk i utviklings- og beslutningsgrunnlaget for Cap-X. Markedsføringsloven er intet selvstendig rettsgrunnlag i saken – hva enten Statoil har grepet inn i patentene, eller ikke.

5.2 Om Senterrør-patentet

- at patentkravene⁸⁸ må tolkes ensartet ved gyldighets- og inngrepsvurderingen. Kravene her favner videre enn brønnfundamenter; de omfatter også senterrør åpent i begge ender; og angir intet om skjørtets lengde utover at senterrøret det skal være kortere;
- at det vilkår at senterrøret skal være $> 0 \%$ og $< 100 \%$ av skjørtets lengde ikke kan utledes direkte og utvetydig av Prioritetsdokumentet, slik at søknadsdato 14 desember 2009 blir avgjørende;
- at Senterrør-patentet mangler nyhet: Både Vigdis Extension⁸⁹ og Ormen Lange⁹⁰ var tidlig bragt synbart til markedet uten konfidensialitet. Også Troll observasjonsbrønn hadde senterrør kortere enn skjørtet da den ble skipet ut fra offentlig kai fra Kristiansund, hvilket var lett synlig også utenfor sikkerhetssonen pga kranløftet om bord i båt⁹¹. I tillegg er motholdet Masui⁹² hvor den innvendige del må tolkes som et

⁸⁷ U s 2684-94 og GA-tegning av januar 2003 i U 1865.

⁸⁸ U s 399.

⁸⁹ U s 1910 første kulepunkt.

⁹⁰ Fotografi som fig 7 i presentasjon på OTC-konferansen våren 2007, jf U s 852.

⁹¹ Fotografier inntatt som U s 1932, U s 2037 og dok # 15b.

⁹² U s 825-48, særlig s 829 og 834-35.

rør, nyhetshindrende, slik også USPTO har bygget på. I tillegg er motholdene Gibb⁹³ og Strand⁹⁴ nyhetshindrende;

- at Senterrør-patentet også mangler oppfinnelseshøyde: Fagpersonen er et tverrfaglig team på sivil-ingeniør/mastergradsnivå og noen års erfaring innen henholdsvis geoteknikk, struktur, boring og brønn samt marine operasjoner. Det vil være nærliggende å gjøre senterrøret kortere enn skjørtet for å unngå punktbelastning på skipsdekket under transport; og
- To av Statoils fem brønnfundamenter benyttet sommeren 2017 i Barentshavet omfattes av patentkrav 1. De andre tre var designet, tilvirket og installert med senterrør i to deler, hvor forlengelsesrøret ble svingt rundt og montert mens fundamentet ble senket ned mot havbunnen, jf GA-tegning «som utført»⁹⁵. Det er intet patentinngrep at forlengelsesrøret ikke var festet til senterrøret på land og under skipstransporten.

5.3 Om Støttelement-patentet

- at patentkravene⁹⁶ beskriver en «*stabilitetsanordning*» karakterisert ved at flere «*støttelementer*» understøtter en brønnhodeventil «*helt eller delvis*» gjennom å være anordnet mellom brønnhodeventil og sugefundament. Språklig omfattes derved både elementer som avstiver og bærer, såfremt brønnhodeventilens bevegelser derved begrenses. Verken krav eller beskrivelse angir avstivningsgrad eller støtteelementenes konstruktive trekk eller innfesting. Patentet krever heller ikke at støtteelementene skal plasseres innenfor brønnhodeventilens fotavtrykk, samtidig som det er begrenset til sugefundamenter;
- at fremgangsmåtekravene 6 og 10 mangler nyhet, dersom NeoDrills tolking⁹⁷ av at patentet også omfatter anbringelse av løfteører («*padeyes*») på sugefundamentet legges til grunn, jf motholdene Strand⁹⁸ og Troll observasjonsbrønn⁹⁹;
- at Støttelement-patentet også mangler oppfinnelseshøyde. Fagpersonen her er et tverrfaglig team på sivilingeniør/mastergradsnivå og noen års erfaring innen både geoteknikk, struktur, boring og brønn. Nærmeste mothold vil være Dahl Liens wireoppspente løsning av 2009¹⁰⁰, alternativt California Research¹⁰¹s løsning av 1957. California Research viser flest av Støttelement-patentets konstruktive trekk; Dahl Lien viser mer realistisk bruk av støtte for dagens brønnhodeventiler med svak ramme. Støttelement-patentet angir verken noe objektivt problem eller noen teknisk forbedring – det oppfinneriske bidrag reduseres da til å fremskaffe et alternativ til

⁹³ U s 568-641, særlig s 584 og figurene på U 628-35.

⁹⁴ Harald Strands eget fremgangsmåtepatent fra 2000 for å pæle lederør ned i vannbunnen - U s 182-210, særlig s 191-92 og 207.

⁹⁵ U s 4327.

⁹⁶ U s 283-84.

⁹⁷ U s 50-51.

⁹⁸ U s 199 linje 8-9 og 29 sammenholdt med figur på U 208.

⁹⁹ U s 1934.

¹⁰⁰ U s 944 jf s 959.

¹⁰¹ U s 526, jf s 528 linje 115-30 og figur 4 på U s 540

kjent teknikk. Det var nærliggende å kombinere Dahl Lien/California Research med et sugeanker. Også kombinasjonen av Dahl Lien/California Research og enten Ingebrigtsen¹⁰² eller Moinard¹⁰³ påstås nærliggende, som fremholdt i fagkyndig vitne Hørtes uimotsagte rapport¹⁰⁴. Krav nr 1-7 og 10 mangler således oppfinneshøyde; og

- at Cap-X i intet tilfelle griper inn i krav 6: Løfteørene¹⁰⁵ på Cap-X avstiver ikke brønnhodeventilen; alle løfteører kan brukes til flere formål; og de er dimensjonert til standard styrke på 85 tonn, jf Troll observasjonsbrønn og NeoDrills egen CAN for Wisting¹⁰⁶. Heller ikke vilkårene for vesentlige forberedelseshandlinger etter patentloven § 56 a er oppfylt – Statoil har bekreftet at et WLR-system ikke blir brukt på Cap-X før Støtteelement-patentet eventuelt er kjent ugyldig, og det er ingen grunn til å trekke Statoils bekreftelse i tvil.

5.4 Om Støtteramme-patentet

- at krav 1¹⁰⁷ beskriver en «støtteramme» som «rager utover fra» brønnhoderørets senterakse og har «anlegg som ligger støttende an mot et» sugefundament i radiell avstand fra brønnhoderøret, som er innrettet for å kunne ta opp en andel av bøyemomentet. «Støtteramme» tilsier en avstivende eller bærende konstruksjon preget av en viss åpenhet – et sammenhengende dekk eller flate er ingen ramme. Støtterammen skal være «tilkoblet»; dvs festet til eller forbundet med brønnhoderørets øvre del. Rammer som ikke er festet direkte til brønnhoderøret anføres derfor å falle utenfor patentet, jf NeoDrills argumentasjon overfor USPTO for hvorfor Rice ikke forhindrer patent. I tillegg tilsier kravet om at støtterammen «rager utover» en viss minste avstand mellom støtterammen og selve sugefundamentet. Patentet omfatter på den annen side både
 - klaringsfrie og ikke klaringsfrie forbindelser, og
 - støtterammer som er festet til underlaget eller ikke;men sier intet om den vertikale høyde mellom krefteparets to motvirkende krefter.
- at Støtteramme-patentet etter Statoils tolking oppfyller nyhetskravet, gjennom å vise en støtteramme tilkoblet brønnhoderøret direkte.

NeoDrill har tolket Støtteramme-patentet til å omfatte enhver struktur som overfører bøyemoment fra brønnhodet til sugeankerets skjørt, herunder indirekte koblet

¹⁰² U s 789-96.

¹⁰³ U 546-54.

¹⁰⁴ Jf på dette punkt U s 1521-22.

¹⁰⁵ Alternativt kalt «padeyes» eller «strong points».

¹⁰⁶ Jf vitne Mathis dokument # 31. Alternative standard dimensjoneringstrinn er hhv 55 og 125 tonn.

¹⁰⁷ U s 455.

«støtteramme» som ligger langs underlaget. I så fall foregripes det både av PGB/TMGB¹⁰⁸ og en rekke tidligere utførelsesformer¹⁰⁹, og må kjennes ugyldig;

- at Støtteramme-patentet også etter Statoils tolking mangler oppfinneshøyde– ingen kan få enerett på Newtons tredje lov eller prinsippet om at en kraft skaper en motsatt rettet motkraft av samme størrelse. Fagpersonen her er et tverrfaglig team på sivilingeniør/mastergradsnivå og noen års erfaring innen henholdsvis geoteknikk, struktur, boring og brønn. Heller ikke Støtteramme-patentet angir noe objektivt problem eller noen teknisk forbedring. Patentet gir videre ingen holdepunkter for å beregne eventuelle reduksjoner i momentbelastning eller utmatting, og den påståtte kjernefordel å gjøre konvensjonelle lederør overflødig verken beskrives eller vises gjennom eksempel. Det oppfinneriske bidrag reduseres da til å fremskaffe et alternativ til kjent teknikk. Fagpersonen ville finne frem til oppfinnelsen ved å kombinere FBS eller Troll observasjonsbrønn med fagets alminnelige kunnskap – å koble støtterammen til lederøret i stedet mangler oppfinneshøyde. Alternativt fremkommer oppfinnelsen ved å kombinere FBS eller Troll observasjonsbrønn med ethvert av motholdene
 - Wasa Tverlid¹¹⁰: Fagpersonen vil forstå at støtterammen kan utnyttes for seg, og at den kan kombineres med et sugeanker, slik beskrivelsen lærer at patentets støtteramme kan kombineres med alle brønnfundament, jf U 453 linje 23-26;
 - Ingebrigtsen¹¹¹: Fagpersonen vil se at «*base structure*» overfører last fra lederør til sugeanker; eller
 - Rice¹¹²: Landbasert oljeboring inneholder relevant og overførbare mothold, hvilket NeoDrill aksepterte for USPTO.

Støtterammepatentet som meddelt påstås derfor ugyldig, jf fagkyndig vitne Hørte¹¹³.

a) *Første subsidiære kravsett (U s 522)*

Kravsettet begrenser patentet som meddelt ved at støtterammen skal være tilkoblet brønnehoderøret «gjennom en klaringsfri forbindelse» og at underlaget er «ett» og ikke flere sugefundament. Å velge en klaringsfri forbindelse er imidlertid et opplagt og foretrukket førstevalg fra fagets alminnelige kunnskap for overføring av laster eller momenter, som ikke tilfører oppfinneshøyde. Det vises eksempelvis til bruken av «*lock down bolts*» eller «*lock down ring*» i Sygna og de klaringsfrie forbindelser som vises ved sementering mot lederøret, ved Troll Observasjonsbrønns fastsveiste bjelkekrave, og i Wasa Tverlid og Rice.

¹⁰⁸ Henholdsvis Permanent Drilling Guide Base og Template Mounted Guide Base.

¹⁰⁹ Eksempelvis Norne 1996 i U s 1647; Sygna 1999 i U s 1800 og 2679; Otter 2002 i U s 1847; Vigdis Extension 2003 i U s 2075; Ormen Lange 2005 i U s 849 jf s 852; bjelkekransen på Troll observasjonsbrønn 2004 i U s 1932; og endog NeoDrills egen installasjon på IskrySTALL i mai 2013 i U s 3069.

¹¹⁰ U s 979-1007.

¹¹¹ U s 789-96.

¹¹² U s 964-78.

¹¹³ U s 1530-31.

Det tilfører verken nyhet eller oppfinneshøyde å begrense seg til bare ett sugeanker, jf Sparrevik¹¹⁴ eller Strout og Tjelte 2007¹¹⁵.

b) *Andre subsidiære kravsett (U s 523)*

Dette kravsett krever i tillegg at «forholdet mellom bøyemomentet opptatt i støtteramma og bøyemomentet påført brønnhoderøret er minst 3 : 4.» Tilleggskravet tilfører ingen konstruktive trekk; bare et ønsket resultat. Slike krav begrenser friholdelsesbehovet, og kan bare godtas hvis nødvendig. Nødvendighet må vurderes på bakgrunn av at redusert moment reduserer risikoen for utmatting; at moment og vekt velger stiveste vei, og at oppfinnelser som bare avviker fra teknikkens stand ved et nærliggende ønskemål, regelmessig¹¹⁶ vil være nærliggende.

c) *Tredje subsidiære kravsett (U s 524)*

Dette kravsett krever i tillegg at utblåsningsventilen veier mellom 250 og 500 tonn. Den økte størrelse og masse øker de involverte momenter og krefter, og det blir desto mer nærliggende å ta opp en stor andel av bøyemomentet i strukturen.

Ingen av de subsidiære kravsett gjør Støtteramme-patentet gyldig.

- At Cap-X uansett ikke griper inn i Støtterammepatentet, siden Cap-X ikke har noen støtteramme separat fra og beliggende over sugeankerets toppstruktur. Subsidiært har Statoil bruksrett til støtteramme etter «*Slanted Conductor*»-studien, der så vel skråttstilt lederør og støtterammen var både bakgrunnsinformasjon og prosjektresultat¹¹⁷. NeoDrills tolking gjør oppdragsgivers bruksrett innholdsløs.

5.5 Om Statoils erstatningskrav

Statoils erstatningskrav bygger på objektivt ansvar utløst av Stavanger tingretts midlertidige forføyninger etter tvisteloven § 32-11 (1), og forutsetter frifinnelse for inngrep. Statoils tapsbegrensningsplikt er oppfylt:

- Forslaget om deponering forutsetter at «*rimelig lisensavgift*» for Blåmann ville utgjøre 8 millioner kr; og
- Situasjonen var unik da Statoil ble pålagt å stanse pågående boreaktivitet ved kjennelsen 24 mai, og krevde områdingstid. Statoil ga instruks om å forberede nedstengning av Blåmann 26 mai, og fullførte deretter den pågående boresekvens før man avsluttet og plugget brønnen, på samme måte som ved streik. Pågående boresekvens startet 25 mai kl 11.30¹¹⁸.

¹¹⁴ Sparrevik 1998 i U s 765 og Sparrevik 2002 i U s 803-04.

¹¹⁵ U s 863.

¹¹⁶ Jf T 661/09 (Minnesota Mining) i JU s 857-58.

¹¹⁷ Jf standardavtale i U s 3415 sammenholdt med endringer avtalt i U 3410.

¹¹⁸ Gjaldt setting av BOP - dok # 18.

Statoil har beregnet sine merutgifter til 37 665 950 kr.

5.6 Om NeoDrills erstatningskrav

- at NeoDrill ikke har lidt noe tap, samtidig som Statoil heller ikke har oppnådd noen vinning – brutto besparelse på ca 700 000 kr ved benyttelse av sugeanke er mer enn spist opp av forføyningssaken;
- at de kvalifiserte vilkår for dobbel lisensavgift ikke er oppfylt: De som hadde kunnskap om Senterrør-patentet kan ikke identifiseres med Statoil, og eventuelle inngrep i Støtteelement- og Støtteramme-patentene var ikke grovt uaktsomme;
- at «rimelig lisensavgift» vil være under 5 % av de fire sugefundamentenes verdi for inngrep i alle tre patenter. Ved inngrep i ett eller to av patentene må lisensavgiften reduseres forholdsvis tilsvarende; og
- at Energy Ventures («EV») bortfalte aksjekjøp i NeoDrill i intet tilfelle kan kreves erstattet: Dels pliktet ikke Statoil å inngå lisensavtale med NeoDrill, slik at betingelsen for aksjekjøpet aldri inntraff. Dels var det ikke avklart om kapitaltilførselen skulle struktureres som egenkapital eller lån, og bortfalt lån er intet økonomisk tap. I tillegg sier EV at de gjerne investerer i NeoDrill etter at rettssaken er avsluttet. I intet tilfelle er bortfalt kapitaltilførsel en adekvat følge av Statoils handlinger.

5.7 Statoils påstand:

1. Patent NO 340 658 kjennes ugyldig.
2. Patent NO 331 978 kjennes ugyldig for så vidt gjelder patentkravene 1 – 7 og 10.
3. Patent NO 340 947 kjennes ugyldig.
4. Statoil ASA og Statoil Petroleum AS er i forhold til NeoDrill AS berettiget til å utnytte, herunder utby, bringe i omsetning og anvende, det i saken beskrevne Cap-X sugeankefundamentet.
5. NeoDrill AS pålegges å betale erstatning til Statoil ASA og Statoil Petroleum AS fastsatt etter rettens skjønn.
6. Statoil ASA og Statoil Petroleum AS frifinnes for kravene fra NeoDrill AS.
7. NeoDrill AS dømmes til å erstatte Statoil ASA og Statoil Petroleum AS' sakskostnader.

6 Saksøktes – NeoDrills – påstandsgrunnlag

NeoDrill hevder å ha utviklet ny og vesentlig annerledes teknologi enn hva som fantes tidligere, og at Statoil rettsstridig har tiltatt seg deler av nyvinningen. Dette gjelder særlig Støtteramme-patentet, som ivaretar brønnhodeutmatnings-problemet på en ny og oppfinnerisk måte som var nødvendig for gjennomføring av leteprogrammet i Barentshavet 2017 preget av grunne havdyp og grunt-liggende reservoarer. Særlig anføres:

6.1 Om oppfinneshøydens betydning og om bevisbedømmelse

- at patentkravenes rekkevidde må tolkes ensartet ved gyldighet og inngrep, jf patentloven § 39. Samtidig vil også
 - oppfinneshøydens størrelse ha betydning for avveiningen mellom opphavsmannens interesser og friholdelsesbehovet;
 - Fagpersonens forståelse farges av om han tolker et mothold fra 1950 eller en oppfinnelse som løser et «nytt» problem fra 2014, fordi fagets kunnskap har utviklet seg i mellomtiden. Likeledes er Fagpersonens kunnskap ulik ved vurdering av oppfinneshøyde og om patentet muliggjør utøvelse av oppfinnelsen, fordi patentet selv bare er kjent ved utøvelses-vurderingen; og
 - vurderingen av hvert enkelte bevis' vekt farges både av om det er begivenhetsnært eller tilbakeskuende; avgitt før eller etter at tvisten oppsto; foreligger skriftlig eller muntlig; og om vedkommende er nær eller uavhengig av tvistens parter.

Både prosessuelt og patentrettslig skal bevisbedømmelsen være virkelighetsnær og uten etterpåklokskap. Enkelt-løsninger må derfor leses og forstås helhetlig. Statoils prosedyre tok ikke tilstrekkelig høyde for disse forhold.

6.2 Et fugleperspektiv på bevisføringen om utmattingsteknologi

Samlet anføres å foreligge en kvalifisert sannsynlighetsovervekt for at NeoDrill har utviklet ny og innovativ utmattingsteknologi av stor betydning for saken både bedømt patentrettslig og markedsføringsrettslig. Bevisbedømmelsen bør ta utgangspunkt i en kombinasjon av:

- a) Begivenhetsnær dokumentasjon mellom partene før tvisten, hvorav fremheves:
 - NeoDrills opprinnelige løsning med enkelt sugeanker brønnfundament man både kunne bore, jette og pæle gjennom¹¹⁹;
 - INTSOK-konferansen 22 oktober 2013¹²⁰, som blant annet skulle identifisere teknologi-mangler og mulige løsninger for arktiske strøk;

¹¹⁹ Jf LUP-kontrakten av januar 2001 og Statoils investering som 25 % eier i NeoDrill gjennom STI i 2010, utvidet til 30 % i 2013.

¹²⁰ U s 3171-76. NeoDrill ble som eneste identifisert som aktuell brønnhode-leverandør, jf U 3538.

- Statoil manglet alternative tekniske løsninger både i Ellingsens oppstartsmøte 30 januar 2013¹²¹ og i Vinges Hoop-presentasjon 18 februar 2014¹²². På U s 3214 angir Vinge som mulige tiltak for brønnhode-utmatting «CAN, 13 5/8'' BOP, Re-Flex». «CAN» er NeoDrills registrerte varemerke;
- NeoDrills epost til onsdag Statoil 19 mars 2014¹²³, som viser at illustrasjon av NeoDrills støtteramme (trinn G) ble forklart for Statoil i møte mandag 17 mars og ettersendt onsdag 19 mars betinget av konfidensialitet til etter patentsøknad. Trinn G ble av samme grunn fjernet fra PowerPoint-presentasjonen¹²⁴;
- NeoDrills konfidensielle HOOP-studie for Statoil av 26 august 2014. Studien hevder at CAN-teknologien er en forutsetning for lønnsom utvikling av HOOP-området i Barents¹²⁵;
- Statoil/Ellingsens presentasjon «The 'Cap-X' Solution» av 17 august 2015, der «standard»-fundamentet for Statoils løsning er NeoDrills CAN illustrert med NeoDrills figur fra Hoop-rapporten (U 3586) og fotografi fra NeoDrills base¹²⁶;
- Statoils egne patentsøknader for Cap-X, der bruk av støtteramme for kraftpar høyt i brønnhodet og støtteelementer omtales som oppfinnisk¹²⁷;
- Statoils presentasjon av Cap-X i vitnet Ellingsens garasje overfor Dagens Næringsliv publisert 29 mai 2016¹²⁸; og
- Energy Ventures villighet til å investere 60 mill kr i NeoDrill i april 2017¹²⁹ på grunn av selskapets teknologi, og særlig støtte-teknologien.

b) Utmatnings-problemets eksistens og utvikling over tid, hvorav fremheves:

- Hoppers konferansepresentasjon i 1983, etter opplevd tretthetsbrudd i sveiseskjøten mellom brønnhodet og 20'' foringsrør/lavtrykksrør ved boring sommeren 1981 på grunn av egensvingninger i stigerøret¹³⁰. Som følge av bruddet kanaliserte bransjen momentavlastning gjennom i hovedsak å benytte et langt og sterkt foringsrør som avlaster, jf dok # 25 og 27; og
- Deretter var utmatting ikke ansett som noe aktuelt problem før ca 2005, jf de fagkyndige vitner Hørte og Lindland. Eksempelvis var dimensjonerende designkriterium i NORSOK-standard U-001 så sent som i oktober 2002 bare inntil 500 kNm moment¹³¹. Cap-X er dimensjonert for 16 ganger så mye (8 000 kNm).

¹²¹ Dok # 26.

¹²² U s 3198-3214.

¹²³ U s 3348-60.

¹²⁴ Fremlagt komplett fir tingretten som dok # 29.

¹²⁵ U s 3570-3648, særlig sammendrag på s 3570 og illustrasjoner/tekst på s 3586-88.

¹²⁶ U s 3749-88, særlig s 3757.

¹²⁷ U s 1177-1210 særlig s 1193 linje 3-19 og U s 1211-41 særlig s 1231 linje 33-35 og s 1232 linje 1-7 (om figur 4 på s 1241

¹²⁸ Fremlagt som bilag 1 til prosesskrift av 1 mars 2018 (dok nr 102) pag 7-10. I e-post 29 mai 2016 karakteriseres Ellingsen som «Cap-X mannen», jf dok # 19.

¹²⁹ Aksjekjøpsavtale inntatt som U s 4161 flg.

¹³⁰ U s 555-67. Bilde av avbrutt stigerør er inntatt i U s 564.

¹³¹ U s 1863.

Det har derfor formodningen mot seg at løsninger designet før 2005 var særlig innrettet mot å fange opp dreiemoment. Det anføres som betegnende at Statoils anførte mothold Vigdis Extension i april 2007 måtte stanse boring etter 40 dager pga tretthetsbelastning i 30'' lederør, jf dok # 27;

- Farrant med fleres artikkel fra 2007¹³² fremhevet at moderne undersjøiske brønnhoder søkte å overføre så mye av bøyekreftene fra stigerøret til lederøret som mulig, for å beskytte høytrykkshus og innvendige foringsrør mot utmattingsskade. Som tiltak mot utmatting angis henholdsvis bedre simuleringsberegninger, tidligere frakobling av stigerøret, og å øke lederørets styrke ytterligere. Av disse kalte Farrant ytterligere styrking av lederøret som «*the most straight forward option*»;
 - Wasa Tverlids patentsøknad¹³³ beskriver etablering av et høyt klaringsfritt kraftpar der begge krefter virket over den utsatte sveisen i underkant av lavtrykkshuset. Hvorfor patentsøkte Statoil dette i august 2009 dersom løsningen allerede fremgikk av eksisterende standard PGBer?
 - Dahl Liens mastergradsoppgave ved NTNU (17 desember 2009¹³⁴) omtaler nye løsninger som bruk av barduner, flex-joints og CAN, men ikke støtterammer;
 - Norsk Standard ISO 13628-4: 2010 anga sykliske eksterne belastninger på brønnhodet ett av flere temaer som trengte ytterligere evaluering så sent som i desember 2010¹³⁵; og
 - Selv så sent som i juni 2012 beskrev Reinås med fleres konferanse-fremlegg¹³⁶ styrking av lederør og bruk av sement som primærløsning av utmattings-problemet, samtidig som usikkerhet med om sementen er på plass nevnes. Både sakens fagkyndige vitner og NeoDrills vitne Mathis pekte på dette grunnlag på den generelle usikkerhet ved å basere utmattingsberegninger på kraft- og momentoverføring gjennom sement-baserte løsninger.
- c) Statoils fagkyndige vitne Hørte og NeoDrills uavhengige vitne Lindlands forklaringer for tingretten falt innholdsmessig sammen på flere punkter, hvorav fremheves:
- Vedrørende «*eldre*» brønnhodeløsninger (dvs forut for Støtteramme-patentet/Cap-X):
 - o At også disse innebar et kreftepar, men hvor øvre del virket høyt på brønnhodet (typisk på landingsskulder) og nedre del virket lavt på tailpipe, og derved under konstruksjonsmessig svake punkter («*hotspots*» som sveiseskjøten under lavtrykkshuset) som derved ble eksponert for kraft/moment-belastningen;
 - o At PGB og andre boreramme-løsninger nødvendiggjør noe slark i toppen for å kunne «*lande*» høytrykkshuset i et forhåndsmontert brønnhode – gjerne i

¹³² U s 896-915, særlig s 899 og 904.

¹³³ U s 979-1007

¹³⁴ U s 916-63, særlig s 940-45.

¹³⁵ U s 2859-92, særlig s 2879 nederst.

¹³⁶ U s 1008-18.

størrelsesorden 5 mm slark både horisontalt og vertikalt. En slik slark kan vanskelig elimineres gjennom låsering, sement eller andre tiltak – i alle fall ikke slik at klaringsfrihet tilstrekkelig til å kontrollere bøyemomenter i et utmattingsperspektiv kan påregnes. Overføring av kraft/moment gjennom sement er lite pålitelig;

- At bøyemomentet gjennom nedre kreftepar i stor grad ble overført fra foringsrøret mot havbunn ca 8 m eller mer under havbunnen, slik at utmatting i brønnhodekonstruksjonen nedenfor dette var lite aktuelt;
- At tradisjonelle brønnhode-design likevel fungerte pålitelig dersom alle variabler som temperatur, trykk, brønnvekst, strøm- og vindbelastning, havbunnens geotekniske egenskaper mv ble beregnet og utføringen dimensjonert korrekt for hver enkelt brønn; og
- Utmattingsproblemene ble større og viktigere fra ca 2005-2006, som følge av 6. generasjons boreutstyr med blant annet større (både høyere, bredere og tyngre) BOP'er mv;

og

- vedrørende Støtteramme-patentet og/eller Cap-X:
 - at både støtterammen og Cap-X' bjelkering overfører krefter/moment fra brønnelement/BOP direkte til sugeankerets yttervegg og videre til havbunn gjennom en klaringsfri forbindelse over høytrykkshus og ulike «hotspots», og uten at disse påvirkes eller eksponeres for kraft/moment. Derved isoleres utmattingsproblemet til brønnhodets «*øvre sone*» på en måte som fritar systemets lavere elementer fra belastning;
 - at løsningen er smart, elegant, enkel å forstå og prinsipielt annerledes enn tidligere løsninger; og
 - at løsningen ikke endres prinsipielt ved at brønnhodet støttes indirekte via lavtrykkshuset i stedet for direkte.

NeoDrill anfører etter dette at det samlet har en kvalifisert formodning for seg at PGBer eller FBSer ikke kan ivareta brønnhode-utmattning på samme måte som Støtteramme-patentet og/eller Cap-X. I motsatt fall kunne Statoil unngått hele saken ved å bruke en PGB med landingsskulder ved leteboringen i 2017. Cap-X inneholder ingen slik PGB.

Overnevnte omfattende og massive dokumentasjon er uforenlig med innholdet i Statoils møtepresentasjon 18 august 2016 etter at tvisten med NeoDrill oppsto, hvor en rekke angivelige eldre mothold introduseres – for første gang¹³⁷. Den påstås også uforenlig med de innholdsmessig sprikende forklaringer fra vitnene Eide, Sæther, Nesse og Reinås om at Cap-X' løsning for utmatting nærmest vokste frem «organisk» i gruppearbeidet uten noen egentlig originær oppfinner. Videre fremheves som i alle fall uvanlig

¹³⁷ U s 4008-23, særlig s 4010-15.

- at Sæther, hvis vitneforklaring var varslet å skulle belyse STIs døråpnervirksomhet for NeoDrill inn mot Statoil-systemet og hvis bakgrunn særlig var matematiske styrkeberegninger, fremsto som oppfinner for Cap-X' brønnfundamentløsning først gjennom sin forklaring som Statoils siste vitne; sammenholdt med Statoils presentasjon av Ellingsen som mr Cap-X i Dagens Næringsliv 30 mai 2016, jf dok # 19;
- at Sæther hevdet å ha presentert Støtteelement-løsningen for NeoDrill gjennom Validus-studien¹³⁸ i juli 2012, sammenholdt med at NeoDrill selv patentsøkte Støtteelement-patentet i 2010 uten å imøtegå Sæthers påståtte tilblivelsesfremstilling i 2012; og
- at det i dok # 19 fremgår at Wasa Tverlid, som selv har patentsøkt et tidsnært mothold, deltok i Cap-X-teamet, men ikke er ført som vitne for tingretten.

Rettens bedømmelse av teknikkens stand anføres å måtte ta hensyn til bransjens hang til standardisering både på tilbuds- og etterspørsel-siden, og til at NeoDrill fant en sementfri løsning på den iboende og antatt nødvendige konflikt mellom behovet for slark ved landing av boreutstyr på brønnhodet, og behovet for kraft- og momentavlastning på brønnhodet etter landing. Teknikkens stand må derfor bedømmes i tre perioder, avdelt gjennom to utviklingsmessige «tidsskiller»:

- Før Hoppers presentasjon i 1983: Perioden preges av manglende bevissthet og kunnskap om utmatting som fenomen og risiko. Verken motholdene California Research fra 1958 eller Moinard fra 1978 omtaler utmatting i det hele;
- Etter Hoppers presentasjon i 1983 frem til ca 2005: Perioden preges av så sterk tiltro til at krefter og momenter kunne ledes til et sterkt lederør, at det foreslås å fortøye et skip fast direkte i lederøret¹³⁹. Både motholdene Troll observasjonsbrønn og Ingebrigtsen hører til i denne periode; og
- Tiden etter 2005: Perioden preges av at utmattingsrisikoens eksistens og størrelse er kjent. Motholdene fra denne periode omfatter Rice fra mars 2009, Wasa Tverlid fra august 2009 og Dahl Lien fra desember 2009.

6.3 Om Støtteramme-patentet

6.3.1 *Sammenfatning og tolking*

- at Støtterammepatentet introduserte et teknologisk og konseptuelt sprang som muliggjorde vesentlige bedre kontroll med kraft- og momentlastene i brønnhodet, som ivaretok et lenge følt behov og gjorde komplisert sementering og sterkt og kostbart lederør overflødig, ved å føre momentet direkte til en allerede eksisterende, kort og bred overflate (sugeanker-skjørtet) mot havbunn i stedet for gjennom hele brønnhodet til en lang og tynn overflate (lederøret) mot den samme havbunn. Fagpersonen forstår at en slik støtteramme skal «rage» radielt utover sideveis fra senterrøret lengderetning; uavhengig av ordbøkens definisjoner og også uavhengig av

¹³⁸ Fremlagt som dok # 20, jf U s 2978-3021.

¹³⁹ J U s 789-96 (Ingebrigtsen).

om kraftoverføringen skjer gjennom en utførelse som er formet rett utover (Cap-X) eller er formet først litt opp, utover og så litt ned (NeoDrill);

- at tilkoblet «*et øvre parti (12 a) av brønnhoderøret*» betyr at støtteramma skulle kobles direkte til brønnhodet; og
- at eksemplene i beskrivelsen lærer at støtteramma kunne dimensjoneres til å ta opp minst 9/10 av bøyemomentet¹⁴⁰. Kvantitetsangivelsen gjør ikke kravet uklart, uklarhet begrunner ikke ugyldighet og en uttømmende angivelse av alle de tenkelige utførelsesformer som oppfyller kravet om 75 % momentopptakelse i subsidiært kravsett 2 er ugjørlig. Cap-X har kvaliteter utover Støtteramme-patentet, men påstås å være et avhengighetspatent som opptar alle Støtteramme-patentets trekk i seg;

6.3.2 Objektivt problem og Fagperson

- at det objektive problem er å tilveiebringe en undersjøisk oljebrønn uten å ta ut momentet gjennom tykkere lederør, alternativt hvordan tilveiebringe en enkeltbrønn med bedret kontroll over lastgangen i systemet. Fagpersonen er en brønnhodeingeniør, som evner å nyttiggjøre seg iboende egenskaper ved brønnhodesystemets øvrige komponenter. Han er en normalt utrustet tekniker; ingen fremstående ekspert slik vitnene for tingretten gjennomgående har vært;

6.3.3 Oppfinneshøyde

- at FBS som anført nærmeste mothold atskiller seg fra NeoDrills løsning ved
 - o å være utstyrt med flere sugeanker satt sammen i en kraftig bjelkeramme,
 - o å mangle en støtteramme som tar en vesentlig andel bøyemoment. PGB'ene var dimensjonert for å bare ta opp en liten del av aktuelt bøyemoment; og
 - o å mangle en klaringsfri forbindelse. Verken lockring eller 12 punkts sirkulær skrue/bolteinnfesting kan etablere klaringsfrihet for de momentstørrelser som her er aktuelle, samtidig som skruer/bolter i seg selv etablerer nye uønskede «*hotspots*» i brønnhodekonstruksjonen;
- at Troll observasjonsbrønn bortfaller som alternativt realistisk nærmeste mothold på grunn av summen av
 - o at utformingen ville tilføre brønnhodet nye «*hotspots*»;
 - o sammenblanding av statisk belastning (som Troll observasjon tåler i noen grad; særlig trykk som følge av sin avrundete dom-topp) og dynamisk/syklisk moment (som saken gjelder, og Troll observasjon er uegnet for);
 - o at ABB-rapporten neppe var allment tilgjengelig. Selve konstruksjonen påstås både faktisk og rettslig utilgjengelig for allmenheten på grunn av plasseringen på havbunnen innenfor Troll-feltets sikkerhetssone; og
 - o at Troll observasjon har ingen støtteramme som tar opp noe bøyemoment av betydning i et utmattingsperspektiv;

¹⁴⁰ U s 430 linje 24-26.

- at Wasa Tverlids komplekse løsning ikke kan kombineres med andre tekniske løsninger som FBS eller Troll observasjon, og kan ikke etablere noen klaringsfri forbindelse. Wasa Tverlid kan peke Fagpersonen i retning av å gi støtte, men antyder verken hvordan eller i hvilken retning støtten skulle søkes;
- at Ingebrigtsen retter seg mot å holde krefter borte fra brønnen; dvs det motsatte problem av oppfinnelsen. Totalt sett tar ikke Ingebrigtsen til orde for noen klaringsfri forbindelse mellom sugearker og rammestruktur. En enkeltstående setning i beskrivelsen¹⁴¹ løsrevet sin sammenheng tilsier ingen annen bedømmelse. Ingebrigtsen ble vurdert og forkastet av Patentstyret¹⁴², jf Swingball-doktrinen. Ingebrigtsen beskriver et produksjonssystem uten BOP og mangler dertil klaringsfri forbindelse mellom lavtrykks- og høytrykkshuset; og
- at Rice beskriver et borehull på land der rammen gir sidestabilitet til brønnelementet gjennom å redusere årsaken til og ikke virkningen av dreiemomentet.

Støtteramme-patentet påstås gyldig.

6.3.4 *Inngrep*

Cap-X griper inn i Støtteramme-patentet: Patentet har bredt verneområde, og omfatter alle støtterammer som «*rager (radielt) utover fra brønnhoderørets senterakse*» i horisontalplanet; ikke bare støtterammer som «*rager*» opp bort fra underlaget i vertikalplanet. Også støtterammer som ligger an mot sugearkerets topp faller innenfor dekningsområdet såfremt støtteramma ligger støttende an mot denne, jf ordlyden. Statoils tolking her ville utelukke alle utførelsesformer vist i Støtteramme-patentet, hvilket gir liten mening. «*Børstene*» inntegnet på patentets fig 2 gir anvisning på en fast kobling, i samsvar med patentets formål om opptakelse av bøyemoment.

6.4 Om Støttelement-patentet

6.4.1 *Sammenfatning*

Patentet reduserer årsaken til utmatting gjennom stabilisering av BOP ved å utnytte det tilstedeværende sugefundament; ikke ved bardunering utenfor fotavtrykket av BOP til eksterne sugefundament. Patent er ikke avslått i noe søknadsland.

6.4.2 *Ugyldighet*

Nærmeste mothold er Dahl Liens masteroppgave¹⁴³, som viser barduner strukket fra brønnhodeventilen til egne, eksterne fundamenter. Ulempene ved Dahl Liens løsning beskrives godt i Statoils patentsøknad av mars 2017¹⁴⁴.

¹⁴¹ U s 794 spalte 4 linje 50-53: “*Through strong, supporting structure elements the base structure 49 is directly connected to the conductor tube 47 for transferring mooring forces thereto.*”

¹⁴² U s 451 linje 1-4.

¹⁴³ U s 916-63, særlig s 944.

¹⁴⁴ U s 1270 flg, særlig s 1272 linje 20-27.

Det objektive tekniske problem er å tilveiebringe et brønnhodestabiliseringssystem som ikke rager utenfor fotavtrykket til BOP, uten separate anker. Støtteelement-patentet avviker fra Dahl-Lien ved

- at patentet understøtter og ikke sidestøtter BOP; gjennom at patentets understøttende elementer en anbragt mellom BOP og brønnhodets sugefundament; og
- at patentet benytter det samme sugefundament både til brønnhodet og til understøttelse av BOP.

Fagpersonen vil gjenkjenne disse opplagte tilveiebragte fordeler, som kan utledes fra søknaden som inngitt, jf T 386/89¹⁴⁵. Dahl Lien peker ikke i retning av noen andre mothold.

6.4.3 *Inngrep*

Krav 1 og 10 krever at støtteelementene er spent opp. NeoDrill har ikke grunnlag for å tvile på Statoils forsikring om at støtteelementene ikke ble bragt i støttende kontakt ved leteboringen i Barentshavet sommeren 2017.

Fremgangsmåtekravet 6¹⁴⁶ har et utvidet dekningsomfang, og omfatter også handlingsstegene å posisjonere støtteelementer mellom sugeanker og brønnhodeventil før støtteelementene bringes i støttende kontakt. Krav 6 konkretiseres gjennom de uselvstendige krav 7-9 til å både omfatte utførelsesformer der støtteelementene spennes opp i kontakt; der BOP senkes ned mot sugeankeret og der sugeankeret heves opp mot BOP. Cap-X' forsterkede kombinerte støttepunkter/løfteører er utformet for alle tre utførelsesformer, jf Statoils patentsøknad¹⁴⁷, og påstås prinsipielt å utgjøre inngrep i krav 6; subsidiært en vesentlig forberedelseshandling etter patentloven § 56 a.

6.5 Om Senterrør-patentet

6.5.1 *Prioritetsdato*

Rett prioritetsdato er patentets prioritetsdag. Trekket knyttet til senterrørets lengde er uryddig beskrevet grunnet skifte av patentbyrå, men krav 6 står direkte i det opprinnelige prioritetsdokument, og det er tilstrekkelig¹⁴⁸.

6.5.2 *Gyldighet*

Mange av Statoils anførte mothold er ikke offentlig tilgjengelige, og derfor uten betydning. Av de offentlig tilgjengelige mothold gjaldt Masui en anordning for å tilveiebringe nok sugekraft i grunne farvann. Anordningen var uten senterrør, men besto av et sugeanker med flere kammer/segmenter og der senter-kammeret strekker seg noe kortere ned for å redusere penetreringsmotstanden. Masuis senter-kammer er imidlertid ikke åpent på toppen

¹⁴⁵ Jf U s 1571.

¹⁴⁶ U s 283.

¹⁴⁷ U s 1231 linje 35 – s 1232 linje 7 sammenholdt med fig 4 på U s 1241.

¹⁴⁸ U s 250.

slik Senterrør-patentet er. Gibb er en silo med midlertidig innvendig transportkanal av spylemasse; intet integrert senterrør. Strand må less i sammenheng, og lærer at senterrøret skal være lukket med lokk ved montering. Senterrør-patentet lærer det motsatte, nemlig at senterrøret skal være uten lokk.

6.5.3 *Inngrep*

Det er uomtvistet at samtlige Cap-X er tilvirket med senterrør kortere enn skjørtekanten, hvilket er et selvstendig inngrep etter patentloven § 3. Inngrepet repareres ikke ved at Statoil føyer et forlengelsesrør til senterrøret under nedsenkingen av sugeankeret i havet.

6.6 Om brudd på markedsføringsloven

Markedsføringsloven anføres bare i forhold til Støtteramme-patentet, og med hovedvekt på § 28 og bedriftshemmelighet. Det er enighet om at Støtteelement-patentet var meddelt da Statoil bestilte og benyttet de fem Cap-X sugeankrene, og at markedsføringsloven ikke gir noe særskilt vern for offentlig tilgjengelig informasjon.

Erstatningsreglene i patent- og markedsføringsloven påstås sammenfallende, med unntak for at markedsføringsloven mangler hjemmel for dobbel lisensavgift. Forbud kan nedlegges etter markedsføringsloven også, men ikke etter at patentsøknadene er offentliggjort, slik at det bare påstås fastsettelsesdom for rettsbrudd.

6.6.1 *§ 28 om forretningshemmelighet*

Støtteramme-teknologien faller inn under markedsføringsloven § 28 som bedriftshemmelighet: En spesifikk viten for NeoDrill av betydning for NeoDrills virksomhet, som ble holdt hemmelig fra bedriftens side. NeoDrill utviklet Støtteramme-teknologien første gang på oppdrag for BP på Quad i 2013, kvalitetssikret den gjennom dr techn Olav Olsens beregninger 17 september 2013¹⁴⁹, og presentert for Statoil under konfidensialitet under Hoop- og Slanted Conductor-studien.

Statoil fikk tilgang gjennom tjeneste- eller forretningsforhold, hvilket også omfatter Hoop-kontrakten og Iskryll-avtalen.

Det anføres at Statoils bruk av Støtteramme-teknologien i utviklingen av Cap-X har vært rettsstridig – bruken må karakteriseres som «*lumpen*»¹⁵⁰. Kravene til Statoils oppreden skjerpes gjennom partenes kontrakts- og samarbeidsforhold på toppen av Statoils posisjon som nest største aksjonær med rett til å peke ut to styremedlemmer. Statoil har erkjent at man prøvde å «*designer seg rundt*» NeoDrills patenter, og Statoils rettsbrudd ligger i at man utnyttet tilgangen til forretningshemmelighetene til å starte designarbeidet før Støtterammepatentsøknaden ble offentliggjort 30 mai 2016; uansett om man lyktes i å

¹⁴⁹ TU s 4431-67.

¹⁵⁰ Jf Lassen i JU s 880-81.

designe seg utenfor patentenes dekningsområde eller ei. I tillegg var det et selvstendig brudd på Hoop-kontraktens bestemmelser om immaterielle rettigheter.

§ 29 om tekniske tegninger mv og § 25 om god forretningsskikk næringsdrivende imellom anføres også, men underbygges ikke særskilt.

6.7 Om Neodrills erstatningskrav

Det anføres at Statoils patentinngrep og brudd på markedsføringsloven har vært forsettlig eller i alle fall grovt uaktsomt. Statoil fikk advarsler om inngrepet, og besluttet å gjennomføre bruken av Cap-X i Barentshavet i 2017 mot to fellende kjennelser om midlertidig forføyning fra Stavanger tingrett. Subsidiært handlet Statoil uaktsomt, idet en eventuell rettsvillfarelse ikke fritar for uaktsomhet.

Prinsipalt kreves dobbel lisensavgift etter patentloven § 58 annet ledd. NeoDrill er et teknologiselskap; ikke et leverandørselskap. Neodrill ønsker derfor ikke å lisensiere ut sin kunnskap, og oppbærer normalt en fortjenestemargin på ca 50 % ved salg eller leie av CANs. Utgangspunktet vil derfor være en fortjeneste på 8 millioner kr pr CAN (multiplisert med 5 sugefundamenter).

I tillegg led Neodrill tap på 20 millioner kr da aksjesalget til Energy Ventures falt bort den 3 juni 2017. Avtaleverket innebar at dette beløp skulle tilføres NeoDrill fra det nyopprettede morselskap NeoDrill Holding på en for NeoDrill hensiktsmessig måte – mest sannsynlig som egenkapital for ekspansjon utenfor Norge. Det foreligger årsakssammenheng – avtaleverket bortfalt fordi Statoil ikke respekterte NeoDrills patentbeskyttede rettigheter, og på grunn av tvisten ikke så seg tjent med å bli kjøpt ut av sin opprinnelig finansielle PE-investering med avtalt og god fortjeneste. Statoil var fullt kjent med transaksjonens eksistens, innhold og betingelser, og kan ikke høres med adekvans-innsigelser. Energy Venture var orientert om og godkjente NeoDrills håndtering av tvisten.

6.8 Om Statoils erstatningskrav

Det anføres at Statoil ikke kan kreve erstattet selvpåført tap etter å ha valgt å gripe inn i NeoDrills patenter. Her kunne Statoil unngått ethvert tap ved å deponere 8 mill kr uten å avgi rettslige posisjoner, og har da ikke lidd noe erstatningsmessig tap overhodet. Beslutningen må ses i sammenheng med at Statoil på dette tidspunkt antydte et tap i størrelsesorden 711,6 millioner kr frem til år 2020 dersom forføyningen skulle opprettholdes.

Subsidiært må tapspost nr 1 og 3 vedrørende Blåmann falle bort, subsidiært reduseres vesentlig, idet Statoil skulle ha respektert Stavanger tingretts forføyning av 24 mai 2017 umiddelbart. I intet tilfelle kunne Statoil starte den omfattende boresekvensen med BOP etter at forføyningen var forkynt for NeoDrills regning den 25 mai kl 11.30.

6.9 NeoDrills påstand:

I hovedsøksmålet:

Prinsipalt:

NeoDrill AS frifinnes.

Subsidiært:

Patent NO 340 947 B1 opprettholdes i samsvar med patenthavers begjæring om patentbegrensning og kjennes for øvrig ugyldig.

I motsøksmålet:

1. Statoil ASA og Statoil Petroleum AS har brutt markedsføringsloven §§ 28, 29 og/eller 25 ved utvikling av Cap-X-teknologien.

2.

Prinsipalt:

Statoil ASA og Statoil Petroleum AS forbys å bruke Cap-X-teknologien som begår inngrep i NeoDrill AS' patent NO 331 978 B1, NO 340 947 B1 og NO 340 658 B1.

Subsidiært:

Statoil ASA og Statoil Petroleum AS forbys å bringe støtteelementene i støttende kontakt med brønnhodeventilen i Cap-X.

3. Statoil ASA og Statoil Petroleum AS dømmes til å betale til NeoDrill AS et beløp fastsatt etter rettens skjønn.

I alle tilfeller:

NeoDrill AS tilkjennes sakskostnader.

Retten vurdering

7 Sammendrag

Tingretten har kommet til

- At NeoDrills patenter er gyldige, med unntak for Støtteelement-patentets fremgangsmåtekrav 6 som til forskjell fra de uselvstendige krav 7 – 9 krever å ha anvendelse også for støtteelementer som ikke er «*understøttende*»;
- At Statoil finnes å ha grepet inn i Senterrør- og Støtteramme-patentet gjennom fremstillingen av de fem Cap-X sugeankrene som ble benyttet i Barentshavet 2017, og å ha foretatt en vesentlig forberedelseshandling for å gripe inn i Støtteelement-patentets fremgangsmåtekrav 7-9, jf patentloven § 56 a. Statoil idømmes derfor forbud som påstått;
- At Statoil har brutt markedsføringsloven § 28 om forretningshemmeligheter og § 25 om god forretningsskikk næringsdrivende i mellom overfor NeoDrill; og
- At Statoil må betale vederlag til Neodrill med 40 mill kr.

I det følgende skal tingretten begrunne sitt syn mer utførlig.

Innledningsvis peker tingretten på at partene gjennomgående har vært enige om lovreglenes eksistens og innhold. Tvisten gjelder bevisbedømmelse og subsumpsjon alene.

Flere av motholdene fremlagt for tingretten er utformet på engelsk uten særskilt oversettelse, jf domstolloven 136 første ledd siste punktum. Tingretten har omtalt disses innhold og læring på norsk etter egen oversettelse; ved behov supplert med at det engelske ord er kursivert og inntatt i parentes og anførselstegn («*xxx*») i dommen.

8 Senterrør-patentet

8.1 Tolking av patentkravene

Senterrør-patentet er et rent anordningspatent bestående av et selvstendig krav 1, samt 11 uselvstendige krav 2 - 12. Det er tilstrekkelig for tingretten å vurdere krav 1 nærmere.

Dette lyder¹⁵¹:

«Apparat for understøttelse av utstyr i en havbunn (112), hvor apparatet omfatter et nedad åpent fundament (100) som er innrettet for nedsetting i havbunnen (112) og omfatter et skjørt (141), et toppdeksel (118) og et rør (140) som rager nedover fra nevnte toppdeksel (118),

k a r a k t e r i s e r t v e d a t r ø r e t s (140) lengde er kortere enn skjørtets (141) lengde, og røret (140) er åpent i det minste i sin øvre ende.»

Tingretten legger til grunn både ved vurderingen av nyhet og oppfinneshøyde:

- At krav 1 i alle fall omfatter sugeankere. Beskrivelsen lærer at patentet også omfatter gravitasjonsankere som «synker helt ned uten at man må opprette noe sug i ringrommet»¹⁵²; at sugeankeret både kan være sirkulært, firkantet «eller ha andre tverrsnittsformer»¹⁵³; og at også sugeanker uten særskilt åpning for pumping av sjøvann omfattes¹⁵⁴. Videre stiller Senterrør-patentet heller ingen krav til sugeankerets skjørtelengde, utover at det skal være lengre enn senterrøret. Både svært korte og svært lange sugeanker omfattes således av patentet, så lenge sugeankeret har et toppdeksel og er innrettet for nedsetting i havbunnen for understøttelse av utstyr;
- At krav 1 omfatter sugeanker som inneholder et rør som «rager nedover fra» toppdekselet. Senterrør-patentet krever ikke at «senter-røret» skal være sentrert innenfor sugeankerets omkrets - beskrivelsen presiserer¹⁵⁵ at senterrøret «kan anordnes mellom sugefundamentets 100 senterområde og ytterperiferi», og ikke bare sentrert som vist. Både illustrasjonene 1-3; beskrivelsens omtale av røret som et «senterrør» og rørets øvre åpning som en «senteråpning»; uselvstendig krav 9 og beskrivelsens omtale av den foretrukne utførelsesform som omtales særskilt i beskrivelsen¹⁵⁶ viser imidlertid alle sentrerte «senterrør». I det følgende anvender tingretten patentets språkbruk og kaller «røret» for et «senterrør», selv om dette altså ikke må være sentrert i følge patentet.

Patentet stiller ingen krav til senter-rørets lengde, utover at det må være kortere enn det aktuelle sugeankers skjørtekant. Det kan således både være mindre enn 10 % og mer

¹⁵¹ U s 399.

¹⁵² U s 393 linje 16-18.

¹⁵³ U s 394 linje 33-34.

¹⁵⁴ Jf motsetningsvis den kvalifiserte utførelse i henhold til uselvstendig krav 10.

¹⁵⁵ U s 397 linje 13-15.

¹⁵⁶ U s 396 linje 27 til U s 398 linje 2.

enn 90 % av skjørtets lengde, jf krav 4. Tingretten er imidlertid enig med Statoil i at bruken av substantivet «*rør*» forutsetter en viss minstelengde - en stoppskive eller en sirkelformet plate er ikke uten videre et «*rør*». Saken gir ikke foranledning til å konkretisere Senterrør-patentets nedre grense på dette punkt nærmere. Patentet stiller heller ingen krav til senterrørets tverrsnitt (rundt, firkantet mv), form (rettvegget, konisk, konvekst eller konkavt) eller diameter, og det benyttede substantiv «*rør*» gir ingen nærmere avgrensning på disse punkter; og

- At senterrøret må være åpent i sin øvre ende; dvs ved innfestingen til sugeankerets toppdeksel. I den nedre ende kan senterrøret være både åpent eller lukket, jf henholdsvis krav 2 og 3.

Patentkravene, supplert med beskrivelsen har således et annet innhold enn hva sammendraget gir anvisning på.

8.2 Prioritet (Senterrør)

PCT-søknad for Senterrør-patentet ble levert 14 desember 2009 («*2009-søknaden*») med krav om tidsprioritet fra 12 desember 2008 i medhold av patentloven § 6. Statoil anfører at Senterrør-patentets krav om at senterrøret skal være større enn 0 % og mindre enn 100 % av skjørtets lengde ikke kan utledes klart og utvetydig fra den opprinnelige søknad av 12 desember 2008 («*2008-søknaden*»)¹⁵⁷, og at rett prioritetsdag derfor blir søknadsdagen 14 desember 2009.

Dette fører ikke frem for tingretten. 2008-søknadens uselvstendige krav 6 omfatter et sugeanker med et senterrør «*karakterisert ved at innerrøret er kortere enn, det har samme lengde som, eller det er lengre enn fundamentet.*» Utførelsesalternativet med kortere senterrør er vist i figur 3, mens alternativene med henholdsvis like langt og lengre senterrør enn skjørtekanten vises i figur 4 og 5¹⁵⁸. Verken søknaden av 2008 eller 2009 konkretiserer ytterligere hvor mye kortere senterrøret skal være enn skjørtekanten. Etter tingrettens syn omfatter da begge søknader alle senterrør lengre enn 0 % og kortere enn 100 % av skjørtekanten, med samme kortfattede forklaring. De to søknaders saklige virkeområde finnes å falle helt sammen på dette punkt, og den siste søknads innhold må da sies å kunne utledes klart og utvetydig av den opprinnelige. Det er verken anført at oppfinnelsen er utilstrekkelig beskrevet eller vilkårlig avgrenset.

Foranlediget av Statoils anførsel under saksfremstillingen bemerkes for øvrig at 2008-søknadens beskrivelse knytter fordelen ved et kortere senterrør til å bidra «*til at vertikaliteten opprettholdes når fundamentet penetrerer ved hjelp av sin tyngde*»¹⁵⁹. I tillegg peker tingretten på at trekket om at senterrøret også skal være åpent i sin øvre ende både fremgår av 2008-søknadens fig 3 – 5 og beskrivelsen som lærer at senterrøret

¹⁵⁷ U s 239-59.

¹⁵⁸ U s 253-55.

¹⁵⁹ U s 247 linje 34-35.

«kan holdes åpent under alle faser av installasjonen (utsetting, nedsenking og penetrasjon). Dermed kan hullet 22 brukes til ventilasjon av innvendig fortrenget luft og vann uten å måtte foreta undervannsoperasjoner som montering og fjerning av lokk og plugger»¹⁶⁰.

Tingretten finner at Senterrør-patentet Prioritetsdag er 12 desember 2008 som meddelt.

8.3 Fagpersonen (Senterrør)

Både nyhet og oppfinnelseshøyde vurderes med utgangspunkt i en tenkt, idealisert skikkelse¹⁶¹ - «Fagpersonen» - som

- både forutsettes å ha full kjennskap til all allment tilgjengelig kunnskap i verden inkludert teknikkens stand på prioritetsdagspunktet og som har en normal evne til å utnytte all denne kunnskap på en god og fagmessig måte, inkludert en viss evne til å kombinere kunnskapen og å foreta nye nærliggende konstruksjoner; og
- som samtidig helt mangler selvstendige, oppfinneriske evner.

Statoil har anført at Fagpersonen er en tverrfaglig gruppe personer med utdanning på sivilingenjering- eller mastergradsnivå og med noen års arbeidserfaring innenfor områdene geoteknikk, struktur, boring og brønn samt marine operasjoner. NeoDrill anførte for både Støtteramme- og Støttelement-patentene at Fagpersonen var brønnhodeingeniør, og at det var unødvendig med komplette tverrfaglige arbeidsgrupper for å utvikle enkeltelementer i moderne oljeborings-teknologi. Synspunktet anses anført tilsvarende for Senterrør-patentet.

Tingretten bygger på at Fagpersonen i forhold til Senterrør-patentet er en person med praktisk boreerfaring og erfaring med utførelse og beregning av maskintekniske konstruksjoner. Oppfinnelsen, som springer ut av plasseringen av et senterrør inn i et sugefundament og tilpasning av rørets lengde og beskaffenhet ellers, tilhører det mekaniske teknologiområde. Teknologiområdet kan ikke anses som spesielt avansert eller tverrfaglig i seg selv. Oppfinnelsen aktualiserer heller ikke bruk av kunnskap eller konstruktive trekk hentet fra fjerntliggende eller andre særlig avanserte teknologiske områder, jf Case Law og Stenvik Patentrett¹⁶². Videre finner tingretten at oppfinnelsens funksjonalitet i bruk på havbunnen er viktigere enn funksjonaliteten ved uttransport til feltet fra base/verft; samtidig som oppfinnelsen blir mer anvendelig om anordningen også lar seg transportere til bruksstedet på en fornuftig måte.

¹⁶⁰ U s 247 linje 29-32.

¹⁶¹ Jf Stenvik Patentrett 2013 s 196-98 (JU s 1177-79); Patentretningslinjene del C kapittel IV pkt 5.3 og EPO Guidelines del G kapittel VII pkt 3.

¹⁶² Case Law 2016 s 188 – 91 (JU s 1352-55) og Stenvik, Patentrett (2013) s 196-98 (JU s 1177-79).

8.4 Nyhet (Senterrør)

Partene har vært enige om at et allment tilgjengelig mothold som vil gjøre Fagpersonen i stand til å utøve alle oppfinnelsens trekk uten urimelig byrde eller eksperimentering, vil være nyhetshindrende etter patentloven § 2 første og annet ledd.

Tingretten har kommet til at ingen av de mothold Statoil har anført som nyhetshindrende, både har vært allment tilgjengelige og dertil foregrepet senterrør som både er kortere enn skjørtekanten og åpent i sin øvre ende. Dette gjelder:

- StatoilHydro «*Technical and professional requirement*» av 22 juni 2009 (U s 2355-98, særlig 2361) er datert etter Prioritetsdato, og klassifisert som «*intern*». Den var da tilgjengelig for en stor, men bestemt personkrets som mest sannsynlig var undergitt taushetsplikt. Dokumentet gir anvisning på et senterrør 0,5 m kortere enn skjørtekanten av transporthensyn, men ikke at røret også skal være åpent i sin øvre ende;
- Vigdis Extension granskningsrapport av 25 juni 2003 (U 1899-1916, særlig s 1910) er klassifisert som «*Statoil Intern*», med fri distribusjon i Statoilkonsernet. Den var da tilgjengelig for en stor, men bestemt personkrets som mest sannsynlig var undergitt taushetsplikt. Dokumentet beskriver et senterrør 0,5 m kortere enn skjørtekanten av transporthensyn, samtidig som røret ifølge rapporten «*bør ideelt stikke til en dybde 8-10 m under sjøbunn med foreliggende bunnforhold*». Rapporten sier intet om at røret også skal eller bør være åpent i sin øvre ende.

Granskningsrapportens figur på U 1910 gjengir GA tegning av 21 januar 2003 (U 1865), som tilsynelatende viser avslutningen av et rør kortere enn skjørtekanten gjennom det midterste «*kikkhullet*» i skjørtekanten på hvert sugeanker. Langsiden av det avsluttede rør er tilsynelatende plassert inntil senterlinjen på sugeankeret, men samtidig til side for linjen der borekrone og brønnutrustning føres ned til sugeankerets toppdeksel. GA-tegningen viser ikke at senterrøret skal være åpent i sin øvre ende. GA-tegningens distribusjon og gradering frem til Prioritetsdagen er ikke opplyst for tingretten, men antas bedriftsintern;

- Bernt og Smedsruvs presentasjon i tekst og bilder av Ormen Lange på OTC-konferansen våren 2007 (U s 849-58) var allment tilgjengelig før Prioritetsdagen. Teksten er ikke påstått nyhetshindrende. Fotografiet i figur 7 (U s 852) er tatt litt nedenfra av bunnrammen med fire sugeanker i det den senkes ned i havet. Bildet viser intet senterrør som stikker nedenfor skjørtekanten. Det viser heller ikke at senterrøret er åpent i sin øvre ende;

- Masui (U 825-48) er et japansk patent fra 2004 allment tilgjengelig før Prioritetsdagen. Patentdokumentet er strukturert i kapitlene teknisk problem og område (U 827-28), figurer (U 829-30), oppfinnelsens virkning (U 831), beskrivelse (U 832-35), fagets kunnskap (U 838), midler (U 839-41) og patentkrav (U 842). Teksten er maskinelt oversatt fra japansk til engelsk. Masui viser i intet tilfelle at senterrøret skal være åpent i sin øvre ende – både senter-kammeret og de seks ring-plasserte kammer er vist med helt tett toppdeksel.

Det kan være usikkert hva Masui ellers viser. Masuis tekniske problem synes å være anbringelse av et sugeanker i riktig dybde og samtidig horisontalt i vater, også når bunnforholdene gir ujevn innsynkningsmotstand og grunn vanndybde forhindrer bruk av stor sugekraft. Masuis løsning synes å være å utforme sugeankeret med seks ulike kammer plassert i en sirkel rundt et syvende midt-kammer hvor midtkammerets skjørtelengde er forkortet sammenlignet med de seks sirkelkammerenes ytre skjørt, for å redusere innsynkningsmotstanden og muliggjøre tilpasning av sugekraftens styrke innenfor ulike deler av sugeankeret. Siden Senterrør-patentet ikke stiller krav til senterrørets dimensjoner, antar tingretten at Masui foregriper sugeanker med senterrør som er kortere enn skjørtekanten.

For fullstendighetens skyld nevnes at den variant av Senterrør-patentet USPTO vurderte 4 april 2013¹⁶³ ikke krever at senterrøret skal være åpent i sin øvre ende¹⁶⁴.

- Gibb (U 568-641) er et omfangsrikt canadisk patent fra 1983 allment tilgjengelig før Fristdagen. Det viser en beholder/silo for undersjøisk plassering med lukket topp og åpen bunn (dvs et sugeanker i Senterrør-patentets forstand) for beskyttelse av utstyr som skal befinne seg permanent under vann mot mekanisk skade fra isfjell, ankere, fiskeredskap mv. Gibbs løsning er å benytte sugeankerets egenvekt og undertrykk til å forankre ankeret til ønsket dybde i havbunnen uten sementering, og at det deretter kan monteres en bunn på sugeankeret¹⁶⁵. Videre lærer Gibb både å bruke en roterbar skjæreinnretning for å fjerne havbunnmateriale langs skjørtekantens periferi der innsynkningsmotstanden er til hinder for full innsynkning ved hjelp av hydrostatisk undertrykk og egenvekt alene¹⁶⁶, og å alternativt bruke ulike utspylingensanordninger rundt skjørtekanten¹⁶⁷. Gibb viser gjennom i alt 47 figurer ulike aspekter ved montering av sugeankeret og boring gjennom dette både for enkeltbrønn og flere brønner. Gibb viser derigjennom innvendig senterrør, men uten at senterrøret vises eller beskrives festet særskilt til toppdekselet eller åpent i sin øvre ende.

¹⁶³ U s 413-21, særlig U s 419.

¹⁶⁴ U s 324-26.

¹⁶⁵ U s 573 første avsnitt linje 12. Dersom Gibbs beholder utstyres med bunn etter nedsynkning, er den ikke uten videre et sugeanker i Senterrør-patentets forstand lenger.

¹⁶⁶ U s 573 tredje avsnitt.

¹⁶⁷ U s 574 fjerde avsnitt.

Statoil viste i prosedyren særlig til figurene 24 og 38. Ingen av disse viser imidlertid senterrør som er festet til toppdekselet og samtidig er åpent i sin øvre ende. Figur 24 viser – i tillegg til fjerning av bunnmaterialet rundt og utenfor sugeankerets topp etter montering - et sugeanker med et senterrør festet til toppdekselet, men uten åpen øvre ende. Figur 38 viser boring gjennom sugeankeret utstyrt med lederør 246 og rør 232 som begge føres gjennom toppdekselet uten åpning i sin øvre ende. Gibb er derfor ikke nyhetshindrende for Senterrør-patentet, og

- Harald Strands fremgangsmåtepatent NO 313 340 (heretter «*Strand*» - U 182-210) var allment tilgjengelig før Fristdagen.

Tingretten har kommet til at Strand ikke er nyhetshindrende for Senterrør-patentet. Strand figur 2 viser et sugeanker med et senterrør som er kortere enn skjørtekanten, og som er festet til toppdekselet med en åpning som Strand lærer dels skal være lukket (under nedsenking og innsuging), dels åpen (under etterfølgende pæling og eventuell boring). Lokket over åpningen i senterrørets øvre ende fjernes og settes tilbake ved hjelp av ROV. Strand lærer følgelig at senterrøret må være lukket i senteråpningen for at det skal kunne tilveiebringes undertrykk i sugeankerets ringrom, for innsuging av sugefundamentet i havbunnen. Videre følger det av Strand at senteråpningen må være lukket også for å tilveiebringe overtrykk i ringrommet ved eventuell flytting eller fjerning av sugefundamentet.

Senterrør-patentet snur om på Strands lære på dette punkt, gjennom å kreve at senterrør-åpningen i toppdekselet alltid skal være åpen. Derved unngås både Strands trykktettende lukningsanordning og tid og penger forbundet med å betjene lukningsanordningen ved hjelp av ROV. Senterrør-patentets oppfinneriske bidrag er oppdagelsen av at trykk-enderinger i sugeankerets ringrom alternativt kan tilveiebringes ved at senterrørets nedre del er ført tilstrekkelig langt ned i havbunnen til å bli trykktett. Tingretten finner følgelig at Fagpersonen gjennom Strand ikke var satt i stand til å utøve alle Senterrør-patentets trekk uten urimelig byrde eller eksperimentering, og at Strand derfor ikke er nyhetshindrende.

Tingretten har kommet til at Senterrør-patentet oppfyller kravet til nyhet.

8.5 Oppfinnelseshøyde (Senterrør)

Partene har vært enige om

- at patent også krever oppfinnelseshøyde slik dette kommer til uttrykk i vesentlighetskravet i patentloven § 2 første ledd *in fine*,
- at dette innebærer at oppfinnelsen ikke må ha vært nærliggende for Fagpersonen; dvs at Fagpersonen ikke ville ha forsøkt å løse oppfinnelsens problem på den i patentkravene angitte måte med en rimelig forventing om å lykkes,

- at teknikkens stand skal tas i betraktning i sin helhet, slik at flere mothold kan kombineres, og
- og at denne skjønsmessige vurdering normalt struktureres gjennom en såkalt «*problem-løsnings*»-tilnærming i tre trinn bestående av bestemmelse av nærmeste mothold, oppfinnelsens objektive tekniske problem, og om patentets løsning var nærliggende.

Ingen av partene kommenterte Senterrør-patentes nærmeste mothold særskilt for tingretten. Strand gjelder samme tekniske område og løser i alle fall delvis samme tekniske problem som oppfinnelsen, og viser i figur 2 en anordning som inneholder de fleste av oppfinnelsens konstruktive trekk. Tingretten bygger på at Strand er det mest lovende utgangspunkt for oppfinnelsen.

Partene kommenterte heller ikke Senterrør-patentets objektive tekniske problem særskilt. Strands objektive problem var en metode for å etablere en undervannsbrønn gjennom sugefundament ved å pæle ned lederøret med kjent pæleteknikk (tå-pæling). Senterrør-patentet gir selv anvisning på en anordning for å bore en undervannsbrønn for boring av lederør i henhold av kjent teknikk, en (sterk) seismisk brønn eller en geoteknisk brønn, men uten at det er nødvendig å tette «*den relativt store senteråpningen*» før sugeankeret suges inn til ønsket dybde ved hjelp av undertrykk. Det læres at tetting av senteråpningen både kan skje allerede før fundamentet senkes ned i havet eller først etter at sugefundamentet har penetrert havbunnen så langt egyptyngden muliggjør. Videre fremheves at installasjon av sugefundamentet normalt skjer fra offshorefartøy, er tidkrevende og derfor kostbar¹⁶⁸. Tingretten finner at Senterrør-patentets objektive tekniske problem er å bringe til veie en anordning som muliggjør etablering av undertrykk i et sugefundament uten å måtte benytte ROV-betjente lukkemidler på senteråpningen.

Tingretten har kommet til at Senterrør-patentet ikke var nærliggende for Fagpersonen. Det lå ingen pekere i teknikkens stand om å benytte havbunnen som tetningsmiddel i senterrørets nedre ende i stedet for mekaniske tetningsmidler i rørets øvre ende, samtidig som Senterrør-patentets løsningsstrekk ikke gjenfinnes i noe sekundært mothold. Tvert om finner tingretten sannsynliggjort en fordom mot å benytte senterrør kortere enn skjørtekanten, jf granskningsrapporten etter innsynkningen i juni 2003 av Vigdis Extensions bunnramme¹⁶⁹. Selv om granskningsrapporten var Statoil-intern og derfor begrenset til i størrelsesorden 20 000 ansatte, antar tingretten at denne fordom ville veie tyngre for Fagpersonen enn den transport-forenkling at sugefundamenter med kortere senterrør kan transporteres stående på et skipsdekk uten bunnramme eller annet fundament for å unngå punktbelastning på dekket. Tingretten peker også på at Strand ble innlevert i februar 2000, mens Senterrør-patentet har prioritet fra desember 2008; dvs nesten ni år senere.

¹⁶⁸ Is 396 linje 2 - 11

¹⁶⁹ U s 1910.

Tingretten finner at Senterrør-patentet er gyldig.

8.6 Inngrep (Senterrør)

Tingretten bygger på at inngrep bestemmes etter en prosess i to trinn – først må patentkravene tolkes med mulig støtte i beskrivelse og figurer (patentloven § 39), og dernest må tolkningsresultatet sammenlignes med den påståtte inngrepsgjenstand. Dersom alle tolkningsresultatets konstruktive trekk gjenfinnes, foreligger inngrep.

Statoil har erkjent at to av de i alt fem Cap-X sugefundamenter som ble benyttet i Barentshavet sommeren 2017 begår inngrep i Senterrør-patentet, etter at vitnet Eidesen opplyste at hans forklaring på dette punkt under forføyningssaken for Stavanger tingrett i ettertid har vist seg å ikke være riktig. Spørsmålet for tingretten er derfor ikke om det foreligger inngrep, bare inngrepets omfang.

For de tre gjenværende Cap-X fundamenter har Statoil anført at det ikke foreligger inngrep, fordi de tre fundamentene var designet, tilvirket og installert med senterrør i to deler. Den øverste delen av senterrøret var permanent festet til sugefundamentets toppdeksel, åpent i sin øvre ende og kortere enn skjørtekanten. Den andre delen av senterrøret var ikke permanent festet til noen del av sugefundamentet, men designet for å være løsbart festet til yttersiden av sugefundamentet mens dette ble nedsenket gjennom sjøen og for å bli føyet til den nedre ende av det øvre senterrør mens nedsenkningen pågikk slik at det samlede senterrør var lenger enn skjørtekanten når sugefundamentet nådde havbunnen.

Dette fører ikke frem for tingretten. Senterrør-patentet er et rent anordningspatent, og både det å «*tilvirke, utby, bringe i omsetning eller anvende et produkt som er beskyttet ved patentet*» er selvstendige inngrepshandlinger etter patentloven § 3 første ledd nr 1. Statoil gjorde inngrep i Senterrør-patentet allerede da de fem Cap-X - fundamentene ble tilvirket. Det fullbyrdete inngrep ved tilvirkningen forsvinner ikke ved at senterrøret ble forlenget før produktet ble anvendt.

Selv om det ikke har betydning for tingrettens normative avgrensning av når fullbyrdet inngrep i form av tilvirkning foreligger, peker tingretten likevel på at vektangivelsen av Cap-X nr 3 og 4 (Kayak og Koigen) i Statoils «*som laget*»-tegninger av 28 juni 2017 er angitt uten vekten av det løsbare senterrøret¹⁷⁰.

Statoil har begått inngrep i Senterrør-patentet gjennom tilvirkning av fem Cap-X sugefundamenter våren 2017.

¹⁷⁰ Benevnt «*tailpipe*» i forklaringen til vektangivelsen i tabell 1 fremlagt som U s 4327.

9 Støtteelement-patentet

9.1 Tolking av patentkravene

Støtteelement-patentet er et kombinert anordnings-, fremgangsmåte- og anvendelsespatent bestående av tre selvstendige krav, hvor anordningskravet 1 har fire uselvstendige krav 2-5, og fremgangsmåtekravet 6 har tre uselvstendige krav 7 – 9. Anvendelseskravet 10 har ingen uselvstendige krav. Tingretten finner det tilstrekkelig å gjengi kravene 1, 6-9 og 10. Disse lyder¹⁷¹:

- «1. *Stabiliseringsanordning for et brønnhode (1) med et brønnhoderørs (12) øvre parti (121) ragende opp over en havbunn (4), hvor det øvre brønnhoderørpartiet (121) er sideveis avstøttet i et sugefundament (5),*
k a r a k t e r i s e r t v e d a t e n b r ø n n h o d e v e n t i l (2) s o m r a g e r o p p f r a b r ø n n h o d e r ø r e t s (1 2) ø v r e p a r t i (1 2 1) , e r u n d e r s t ø t t e t h e l t e l l e r d e l v i s p å s u g e f u n d a m e n t e t (5) v e d a t f l e r e s t ø t t e e l e m e n t e r (6) e r a n o r d n e t m e l l o m b r ø n n h o d e v e n t i l e n (2) o g s u g e f u n d a m e n t e t (5) .
- ...
6. *Framgangsmåte ved stabilisering av et brønnhode (1) hvor et brønnhoderørs (12) øvre parti (121) rager opp over en havbunn (4) ved*
a) *sideveis å avstøtte det øvre brønnhoderørpartiet (121) i et sugefundament (5) som omkranser brønnhoderørpartiet (121) og rager nedover i en løsmasse (41);*
b) *å anordne en brønnhodeventil (2) ragende opp fra brønnhoderørets (12) øvre part, (121);*
k a r a k t e r i s e r t v e d a t f r a m g a n g s m å t e n v i d e r e o m f a t t e r f ø l g e n d e t r i n n :
c) *å anbringe flere støtteelementer (6) mellom brønnhodeventilen (2) og et randparti (54) av sugefundamentet (5) fordelt langs sugefundamentets (5) horisontalperiferi.*
7. *Framgangsmåte i henhold til krav 6,*
k a r a k t e r i s e r t v e d a t f r a m g a n g s m å t e n v i d e r e o m f a t t e r f ø l g e n d e t r i n n :
d1) *støtteelementene (6) spennes opp til stabil understøttelse av brønnhodeventilen (2) mot sugefundamentet (5).*
8. *Framgangsmåte i henhold til krav 6,*
k a r a k t e r i s e r t v e d a t f r a m g a n g s m å t e n v i d e r e o m f a t t e r f ø l g e n d e t r i n n :
d2) *brønnhodeventilen (2) senkes på brønnhoderøret (12) ved justering av en brønnhodekopling (21) anordnet på brønnhodeventilen (2) til brønnhodeventilen (2) er stabilt understøttet på sugefundamentet (5).*
9. *Framgangsmåte i henhold til krav 6,*
k a r a k t e r i s e r t v e d a t f r a m g a n g s m å t e n v i d e r e o m f a t t e r f ø l g e n d e t r i n n :
d3) *å fastgjøre brønnhodeventilen (2) på brønnhoderøret (12) og deretter å bringe tilveie et overtrykk innvendig i sugefundamentet (5) for derved å forskyve sugefundamentet (5) i vertikal retning til brønnhodeventilen (2) er stabilt understøttet på sugefundamentet (5).*
10. *Anvendelse av et sugefundament (5) anordnet som sideveis avstøtting for et øvre brønnhoderørparti (11) i en løsmasse (41) som understøttelse av en brønnhodeventil (2), idet flere støtteelementer (6) er anordnet mellom brønnhodeventilen (2) og sugefundamentet (5).»*

Tingretten legger til grunn både ved vurderingen av nyhet og oppfinnelseshøyde:

¹⁷¹ U s 283-84.

- At anordningskravets begrep «*brønnhodeventil*» omfatter alle typer og kombinasjoner ventiler «*som er anordnet på et brønnhode på et endeparti av et brønnhoderør som rager opp over en havbunn*», inkludert utblåsningssikringsventiler (BOP), produksjonsventiler (juletrær) og/eller kombinasjoner av slike ventiler¹⁷². Patentet omfatter således både lete- og produksjonsbrønner, herunder brønner ordnet i gruppe eller boret ved hjelp av boreramme;
- At brønnhoderørets øvre parti skal være sideveis avstøttet i et «*sugefundament*». Beskrivelsen krever at fundamentets øvre endeparti «*er i det vesentlige lukket av et endedeksel innrettet til å kunne oppta en vertikal last og å overføre en horisontalt rettet lastkomponent fra et i endedekselet gjennomragende brønnhoderør og til fundamentelementet*¹⁷³». I tillegg er «*sugefundament*» forklart i tilknytning til utførelseseksempelet vist i figur 2 gjennom henvisning til Neodrills patent NO 313 340 (CAN) alene¹⁷⁴. Andre brønnfundamenter enn sugefundamenter faller derved utenfor Støtteelement-patentets ordlyd;
- At patentet med «*stabilisering*» av/for et brønnhode sikter til begrensning av brønnhodeventilens bevegelser, og derved begrensning av økning av bøyemomentet som skyldes «*at lasten som hviler på brønnhoderøret, får sitt tyngdepunkt forskjøvet bort fra brønnhodets opprinnelige, vertikale senterakse*»¹⁷⁵, for å redusere risikoen for bøyning av brønnhoderøret som følge av utmatting gjennom påføring av sidekrefter. Patentet stiller samtidig ingen krav til stabiliseringsgrad eller –omfang, eller til hvor store krefter eller momenter støtteelementene skal dimensjoneres for;
- At patentets sentrale substantiv «*støtteelement*» ikke er nærmere kvalifisert i kravene og bare indirekte beskrevet i beskrivelsen. Figur 2 viser et eksempel på støtteelementer (6) gjennom to vertikalt ordnete «*søyler*» med lineæraktuator¹⁷⁶, plassert i brønnhodeventilens nedre ytterkant i nærheten av sugefundamentets øvre ytterperiferi. Eksempelet i figur 2 er ikke uttømmende. Av beskrivelsen ellers fremgår
 - o at støtteelementene «*kan*» ligge støttende an mot sugefundamentets randparti¹⁷⁷, og «*kan ... anbringes i en vilkårlig posisjon på endedekselforsterkningen*»¹⁷⁸ i henhold til utførelseseksempelet i figur 2. Samtidig krever fremgangsmåtekrav 6' kvalifikasjonsledd at støtteelementene skal være «*fordelt langs sugefundamentets horisontalperiferi*». Et «*støtteelement*» i patentets forstand må således ikke være

¹⁷² Jf beskrivelsen i U s 278 linje 18 – 22.

¹⁷³ U s 279 linje 2-4. Patentets læring på dette punkt kontrasteres av det senere Støtteramme-patentet, jf pkt 10 nedenfor.

¹⁷⁴ U s 281 linje 6-7.

¹⁷⁵ Jf beskrivelsen i U s 277 linje 15 – 22.

¹⁷⁶ I form av hydraulikksylindere, gjengeforbindelser eller lignende, jf U s 281 linje 28.

¹⁷⁷ U s 279 linje 13-14, jf tilleggskrav 2.

¹⁷⁸ U s 281 linje 14.

plassert langs sugefundamentets ytterkant, selv om slik plassering er et vilkår etter det selvstendige fremgangsmåtekrav 6;

- at støtteelementene «*kan*» være teleskopiske og/eller utstyrt med lineæraktuator for fjernbetjent oppspenning¹⁷⁹, samtidig som «*enklere støtteelementer*» også kan anvendes ved å senke brønnhodeventilen ned på støtteelementene i stedet for å spenne disse opp¹⁸⁰. Fagpersonen vil etter tingrettens syn videre forstå av beskrivelsen at «*enklere*» støtteelementer også kan anvendes der sugefundamentet gjennom overtrykk løftes opp i oppspent posisjon som beskrevet i tilleggskrav 9;
- at verken krav eller beskrivelse stiller krav til støtteelementenes innfesting mot verken brønnhodeventil oppe eller endedeksel nede. I utførelseseksempelet i figur 2 skal støtteelementene være anbragt «*mellom*» brønnhodeventilen og sugefundamentet, samtidig som støtteelementene også skal være «*understøttet*» på sugefundamentets endedeksel¹⁸¹. Tingretten antar derfor at både en innfesting opp på siden av brønnhodeventilen og/eller en innfesting ned mot yttersiden av sugefundamentet nedenfor endedekselet vil falle utenfor patentets ordlyd etter krav 1 og 10;
- at støtteelementene både kan anbringes ragende nedover fra brønnhodeventilens ramme eller ragende oppover fra sugefundamentets endedeksel¹⁸²; og
- at «*støtteelementene*» alltid omtales i flertall i både krav og beskrivelse. Det antas derfor å ligge utenfor patentet å benytte bare ett enkelt støtteelement for hver brønnhodeventil eller hvert sugefundament.

«*Støtteelement*» omfatter etter dette ikke bare «*klosser*» og «*søyler*», men også andre elementer som evner å avstive, bære, støtte, skyve eller å fange opp trykk, slik som stive stag og rør, eller jekker. Støtteelementer i patentets forstand kan være utformet både høyere og lavere enn sin egen bredde, eller være kubeformede. Derimot faller myke barduner som bare overfører strekk-krefter utenfor begrepets ordlyd¹⁸³. Til tross for at også summen av strekk-krefter kan «*stabilisere*» en brønnhodeventil, finner tingretten at en bardun ikke kan sies å «*støtte*». Også løfteører finnes å falle utenfor patentets begrep «*støtteelement*» – isolert sett. Derimot vil løfteører kunne være forberedt for innfesting av støtteelementer i patentets forstand, jf pkt 9.3 og pkt 9.6 nedenfor; og

- at både de selvstendige krav 1 og 10 samt tilleggskravene 7-9 stiller krav om at støtteelementene skal «*understøtte*». Det selvstendige fremgangsmåtekrav 6 krever derimot bare at støtteelementene skal være anbragt «*mellom*» brønnhodeventil og

¹⁷⁹ U s 279 linje 18-21.

¹⁸⁰ U s 280 linje 4-6, jf tilleggskrav 8 – «*enklere*» formentlig i betydningen ikke-teleskopiske eller ikke-oppspennbare.

¹⁸¹ U s 281 linje 12-16, jf figur 2.

¹⁸² U s 281 linje 24-25 sammenholdt med linje 31-32.

¹⁸³ Jf motholdet Dahl Lien – særlig U s 944.

sugefundamentets randparti uten at det må være kontakt mellom brønnhodeventilen, støtteelementene og sugefundamentets endedeksel, eller «*understøttelse*».

Tingretten finner etter dette ikke støtte i krav eller beskrivelse for NeoDrills anførsel om at støtteelementene ikke skal kunne rage utenfor brønnhodeventilens vertikale fotavtrykk. Derimot må støtteelementene ikke være festet utenfor sugeankerets randperiferi. Fagpersonen forstår samtidig at vertikalt ordnete støtteelementer gir bedre støtte enn skråstilte støtteelementer; at også skråstilte støtte-elementer vil gi noe støtte; og at man intet vinner ved å lage krumme eller buktende støtteelementer som tross innfesting innenfor henholdsvis brønnhodeventilens og sugeankerets randperiferi likevel rager utenfor disse.

9.2 Fagpersonen (Støtteelement)

Statoil har anført at Fagpersonen er en tverrfaglig gruppe personer med utdanning på siv. ing.- eller mastergradsnivå og med noen års arbeidserfaring innen disiplinene struktur, boring og brønn samt i noen grad geoteknikk med henblikk på kraftoverføring mellom fundament og ventilsammenstillinger. NeoDrill har anført at Fagpersonen var brønnhodeingeniør, og at det er unødvendig med komplette tverrfaglige arbeidsgrupper for å utvikle enkeltelementer i moderne oljeborings-teknologi.

Tingretten bygger på at Fagpersonen i forhold til Støtteelement-patentet er en brønnhodeingeniør med strukturell forståelse for beregning og håndtering av krefter, momenter og laster i undersjøiske brønnhodekonstruksjoner. Også Støtteelement-patentet tilhører det mekaniske teknologiområde, som ikke anses som spesielt avansert eller tverrfaglig i seg selv. Patentet aktualiserer heller ikke bruk av kunnskap eller konstruktive trekk hentet fra fjerntliggende eller andre særlig avanserte teknologiske områder, jf Case Law og Stenvik Patentrett¹⁸⁴. Fagpersonen trenger således ikke være en tverrfaglig arbeidsgruppe.

9.3 Nyhet (Støtteelement)

Statoil har anført at krav 6 og 10 foregripes av både Strand, Troll observasjonsbrønn og fagets alminnelige kunnskap, dersom kravene tolkes slik at det å anbringe løfteører på sugefundamentet er å «*anbringe flere støtteelementer*» på sugefundamentet.

Tingretten peker på at spørsmålet her ikke er om Cap-X' løfteører griper inn i patentet, men om Fagpersonen vil gjøres i stand til å utøve alle oppfinnelsens trekk uten urimelig byrde eller eksperimentering gjennom ett alminnelig tilgjengelig mothold. Tingretten er ikke i tvil om at det inngår i fagets alminnelige kunnskap å utstyre sugefundamenter med løfteører for å kunne senke fundamentet ned til havbunnen ved innstallasjon; og å kunne løfte opp igjen etter avsluttet bruk med sikte på gjenbruk. Slike løfteører utgjør imidlertid

¹⁸⁴ Case Law 2016 s 188 – 91 (JU s 1352-55) og Stenvik, Patentrett (2013) s 196-98 (JU s 1177-79).

ikke alle Støtteelement-patentets konstruktive trekk. Andre nyhetshindrende mothold er ikke anført.

Tingretten finner at Støtteelement-patentet oppfyller kravet til nyhet.

9.4 Oppfinnelseshøyde (Støtteelement)

9.4.1 *Nærmeste mothold*

Statoil har anført at nærmeste mothold er Dahl Liens masteroppgave eller California Researchs patent. Det anføres at California Research inneholder flest konstruktive trekk felles med stridspatentet, samtidig som Dahl Lien gir Fagpersonen et mer realistiske utgangspunkt for håndtering av de krefter, laster og momenter nåtidens brønnhodekomponenter fører med seg. NeoDrill har anført at Støtteelement-patentet har oppfinnelseshøyde uansett om man velger Dahl Lien eller California Research som nærmeste mothold.

Det nærmeste mothold er det enkelte mothold som inneholder den kombinasjon av konstruktive trekk som samlet gir det mest lovende utgangspunkt for oppfinnelsen. Normalt gjelder nærmeste mothold tilsvarende anvendelse eller formål som oppfinnelsen, eller i det minste tilhører det samme eller nært tilknyttet teknisk område som oppfinnelsen. Dersom flere mothold kan ligge like nært, må de begge vurderes. Tingretten vil vurdere både Dahl Lien og California Research som nærmeste mothold.

9.4.2 *Patentets objektive tekniske problem*

Statoil har anført at Støtteelement-patentet ikke angir noe objektivt problem selv; ei heller angir beskrivelsen noen teknisk oppnådd forbedring. Herunder angir beskrivelsen verken løsning av problemer som enklere, raskere og billigere installasjon eller at løsning ikke strekker seg utover BOPens fotavtrykk. Patentets objektive tekniske problem blir da bare å finne et alternativ til kjent teknikk.

Neodrill har anført at Støtteelement-patentets objektive tekniske problem er å tilveiebringe et brønnhodestabiliseringssystem som ikke rager utenfor fotavtrykket til BOPen, og som ikke trenger separate anker. I henhold til Patentretningslinjene¹⁸⁵ kan enhver effekt tilveiebragt av oppfinnelsen begrunne omformulering av det objektive tekniske problem; både dersom effekten kan utledes fra søknaden som innlevert, eller dersom Fagpersonen ville anerkjenne disse som underforståtte ut fra eller beslektet med oppfinnelsens opprinnelige subjektive tekniske problem.

Tingretten bygger på at et patents objektive problem ikke nødvendigvis må angis i beskrivelsen, som i høyden inneholder patentets subjektive problem. Et patents objektive problem er oppnåelsen av de objektive tekniske trekk som mangler i det nærmeste

¹⁸⁵ Del C, kapittel IV pkt 5.5.2 (JU s 1571).

mothold; eller sagt på en annen måte: Differansen mellom de objektive tekniske trekk i oppfinnelsen og i det nærmeste mothold. Etter tingrettens syn er Støtteelement-patentets objektive tekniske problem en enkel og effektiv løsning for forebygging av deformasjon / utmatting av brønnhoderøret som følge av sidekrefter påført brønnhodet¹⁸⁶.

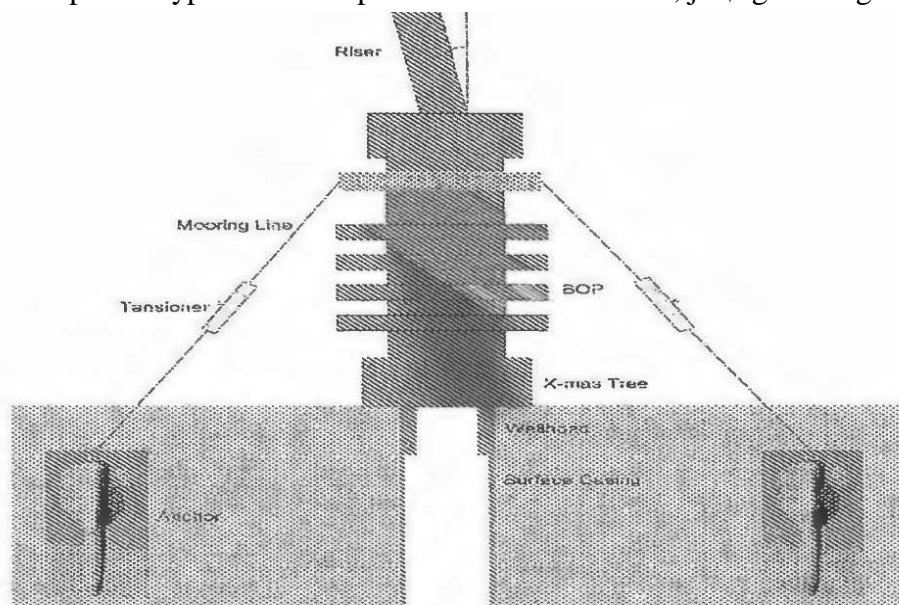
9.4.3 Statoils anførsel

Statoil har anført at patentet er nærliggende sammenholdt med Dahl Lien eller California Research sammenholdt med fagets alminnelige kunnskap; eller med Dahl Lien eller California Research sammenholdt med henholdsvis Ingebrigtsen eller Moinard.

9.4.4 De enkelte mothold

Dahl Lien er en masteroppgave ved NTNU av desember 2009¹⁸⁷ som beskriver ulike metoder for forbedring av undersjøiske brønnhoders utmattingskapasitet. Dahl Lien retter seg derved mot samme objektive problem som oppfinnelsen, og utspringer fra samme teknologiske område. En av Dahl Liens beskrevne metoder er å benytte Neodrills suganker CAN som brønnhodefundament for å utnytte sugankerets evne til å overføre laster /krefter/momentet fra brønnhodet til havbunnen gjennom sugankerets større flate mot havbunnen sammenlignet med lederørets¹⁸⁸. CAN kan bare benyttes på nye brønner.

Dahl Lien beskriver alternativt en metode¹⁸⁹ bestående av at brønnhodeventilen barduneres til 3 separate dypvannsanker plassert med 120° vinkel, jf følgende figur:

Bardunering kan benyttes både på nye og eksisterende brønner. Dahl Liens drøftelse lærer blant annet

¹⁸⁶ Jf beskrivelsens innledning på U s 277 linje 15-26.

¹⁸⁷ U s 916-63.

¹⁸⁸ U s 940-41.

¹⁸⁹ U s 944-57.

- at brønnhodeventilen stabiliseres bedre jo høyere bardunene festes på brønnhodeventilen. Samtidig anbefales innfesting nedenfor «*Emergency Disconnect Unit (EDU)*», siden innfesting over dette vil kreve fjernstyrt særskilt evne til å løsne bardunene hurtig ved behov for frakobling¹⁹⁰;
- at dypvannsankrene eksempelvis kan være ca 12 meter høye og med ca 15-20 tonn masse som penetrerer havbunnen ca 15-20 meter etter å ha blitt sluppet fritt fra ca 30 meter over havbunnen¹⁹¹;
- at bardunene belastes mindre jo lengre bort fra brønnhodet dypvannsankrene festes¹⁹²; og
- at en konservativ beregning viste en betydelig reduksjon i brønnhodeutmatting ved bardunering (ca 48 % reduksjon ved visse forutsetninger¹⁹³).

Dahl Lien konkluderer¹⁹⁴ med at CAN evner å overføre store belastninger som avlaster brønnhodet og forbedrer dets levetid i forhold til utmatting, samtidig som bardunering fremstår som en svært god løsning for å forbedre brønnhodets levetid i forhold til utmatting for både nye og eksisterende brønner; særlig på grunt vann. Dahl Lien omtaler ikke muligheten for å kombinere noen av de metoder han beskriver, og gir ingen rangering eller anbefaling mellom de beskrevne metode-alternativer.

California Research er et amerikansk patent innlevert 15 april 1957¹⁹⁵, utformet med ett selvstendig anordningskrav og 13 uselvstendige krav¹⁹⁶. Beskrivelsen gir en utførlig fremstilling av både fremgangsmåte og utstyr for bruk ved nedsenking til og innfesting av et på overflaten ferdig laget brønnfundament av sement eller stål, inneholdende blant annet

- en lengde stivt lederør festet gjennom brønnfundamentet;
- en sammenstilling av fjernstyrbart brønnhode-kontrollutstyr (som en BOP);
- et fleksibelt stigerør («*conductor casing*») som er løsbart knyttet til brønnhode-sammenstillingen i den ene ende og festet til boreinnretningen på overflaten i den andre ende; hvor det benyttes
- fjernstyrte, oppblåsbare bøye- eller pongtong-støtter («*buoyant supports*») og/eller «*buoyant elements*») med regulerbar oppdrift som støtte av brønnhodet og det fleksible stigerøret ved nedsenkingen og innfestingen av brønnhodet.

Utover bruken av oppblåsbare støttebøyer/pongtonger ved nedsenkingen av det ferdig sammensatte brønnhodefundamentet til havbunnen omhandler hovedkravet så vidt skjønnes bare kjent teknikk.

¹⁹⁰ U s 945 annet avsnitt.

¹⁹¹ U s 946. Ankerprodusent Deep Sea Anchors AS navngis særskilt.

¹⁹² U s 955-57.

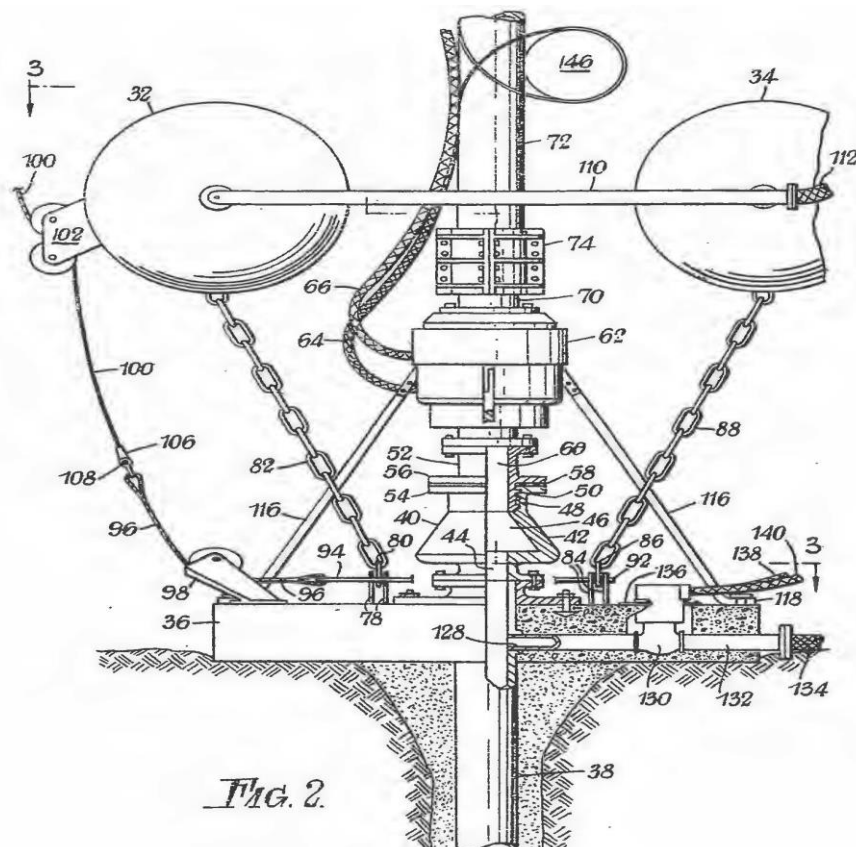
¹⁹³ U s 957.

¹⁹⁴ U s 960.

¹⁹⁵ U s 526-45.

¹⁹⁶ U s 535-36.

Av særlig betydning for saken er figur 2 og 4, som etter beskrivelsen¹⁹⁷ viser brønnhodekontrollutstyr i form av en hydraulisk operert BOP 62 som er støttet/oppstivet («braced») av diagonale/skråttstilte støtte/avstivningselementer («bracing member») 116 festet nær brønnhodefundamentet 36' periferi i den nedre ende og til BOP'ens sidevegg i den øvre ende i en forholdsvis rigid forbindelse. Det beskrives støttestagets innfesting til brønnhodefundamentet utformet slik at støttestagets fot kan løsnes fra brønnhodefundamentet ved at BOP'en roteres rundt sin lengdeakse, og innfestingen illustreres sett ovenfra i figur 3. Støttestagene forblir festet til BOP'ens sidevegg også etter utløsning.

Figur 3 viser i tillegg en utførelse av oppfinnelsen der fire støtte- / avstivningselementer er plassert med 90° vinkel rundt BOPen (hhv klokken 3, 6, 9 og 12).

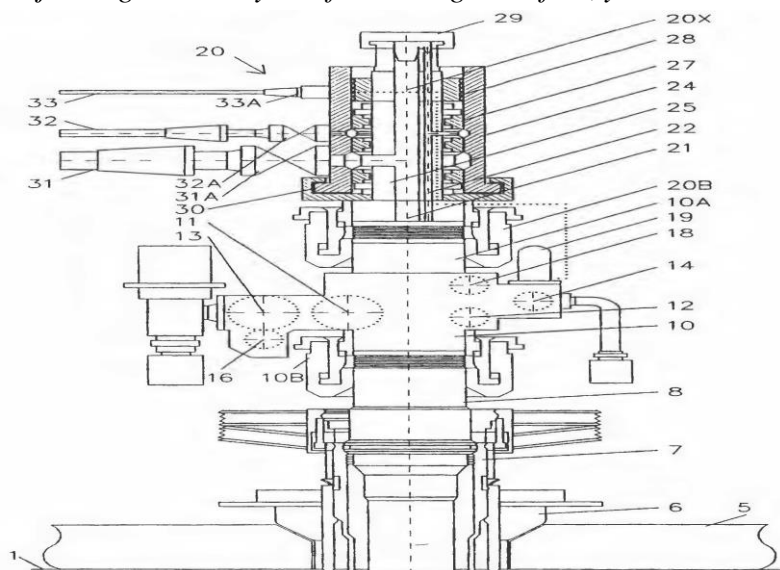
Beskrivelsen omtaler også en annen utførelse av oppfinnelsen illustrert i figur 8, jf figur 9 – 10¹⁹⁸, der brønnfundamentet er utformet i metall og de fjernstyrbare bøyer/pongtonger for oppdrift er permanent festet under brønnfundamentet. Her verken benyttes eller omtales støttestag. I stedet gis det anvisning på bruk av spor («grooves») 238 for innfesting av nærmere beskrevne gripeanordninger («clamping devices») 242 for løsbar innfesting av ulike deler av brønnhodeutrustningen til det stive lederøret over brønnhodefundamentet.

¹⁹⁷ U s 528 linje 115 – s 529 linje 5.

¹⁹⁸ Jf U s 532 linje 25 – s 535 linje 109.

Ingebrigtsen var opprinnelig fremlagt for tingretten som et amerikansk patent med prioritet avledet av norsk patent fra 27 august 1996 (NO 305 179)¹⁹⁹. Patentet innehas av Statoil, og omfatter et brønnhode med et ventiltre og minst ett stigerør til et produksjonsfartøy på havoverflaten, der ventiltreets topp er utstyrt med en svivelanordning 20 for direkte tilkobling til henholdsvis stigerør 31 og/eller slanger 32 og/eller fjernstyringskabel 33, samt et på lavere nivå plassert roterbart åk 73 for direkte tilkobling av en fortøyningsline 79, slik at forankringskrefter fra disse tilkoblede rør/slanger/ledninger/liner overføres fra festeorganene via et dreibart hus 60, 70 fundamentert 47,80 direkte til havbunnen uten at noen særlig del av belastning påføres ventiltreet eller svivelanordningen selv.

Figur 1 under viser Ingebrigtsen anvendt på et brønnfundament dannet på tradisjonell måte ved hjelp av støpt betongplate og et langt lederør. Beskrivelsen lærer at brønnhodeventilen i denne utførelse «... hovedsakelig bæres og understøttes av lederøret 47, men også med bidrag fra betong-fundamentplaten 45²⁰⁰», samtidig som de betydelig større forankringskreftene fra overflate-installasjonen tas opp av «... en struktur som ikke er i direkte forbindelse med selve ventiltrekonstruksjonen. Dermed blir ikke det egentlige ventiltreet, svivelanordningen eller selve brønnhodet i nevneverdig grad utsatt for påkjenninger som skyldes forankringen av fartøyet.»²⁰¹

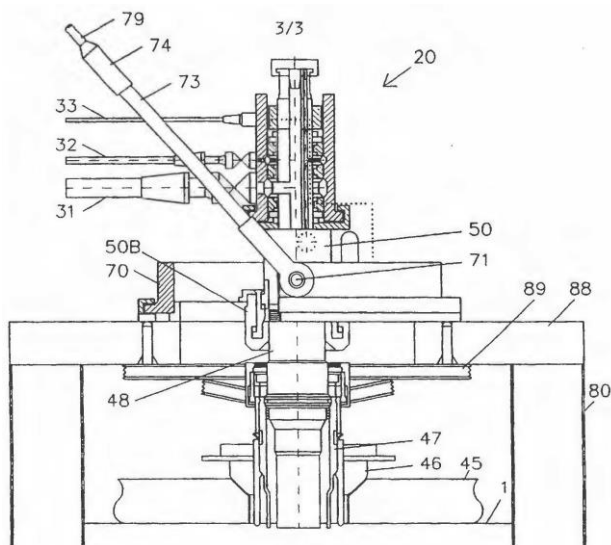
Figur 2 under viser Ingebrigtsen utført med et sugeanker som brønnfundament, samtidig som beskrivelsen lærer at sugeankeret «kan erstattes med andre former for ankerinnretninger.»²⁰²

¹⁹⁹ U s 789 – 96. Det norske patentet ble fremlagt under hovedforhandlingen som dok # 32.

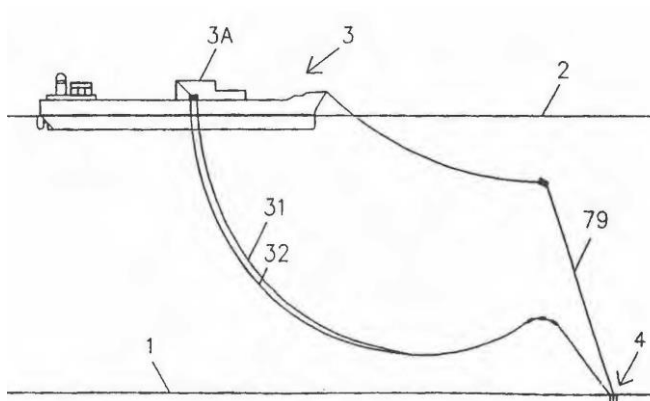
²⁰⁰ Dok # 32, side 4 linje 28-31.

²⁰¹ Dok # 32, side 5 linje 37 – s 6 linje 4.

²⁰² Jf beskrivelsen inntatt i Dok # 32 s 7 linje 9 – 32, særlig linje 26-27.

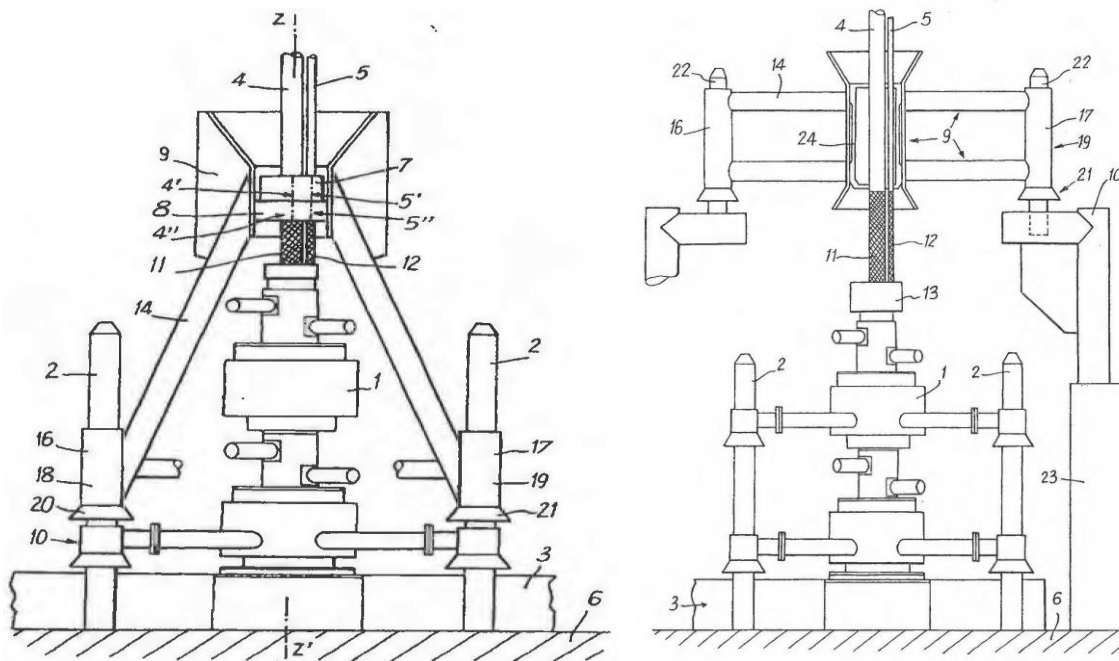

Figur 3 illustrerer skjematisk at produksjonsfartøyet gjøres fast i det roterbare åket.

Moinard er fremlagt for tingretten som et amerikansk patent med prioritet fra 21 juni 1978 avledet av et fransk patent²⁰³, som innehas av Elf Aquitaine. Moinard beskriver en anordning lokalisert på havbunnen som muliggjør tilkobling av rør 4 og 5 til en brønnehodesammenstilling, samtidig som anordningen avlaster brønnehodet fra de mekaniske tilkoblingskrefter rørene og disses egenvekt innebærer gjennom å overføre disse direkte til sjøbunnen 6. Kraft-overføringen til sjøbunnen skjer ved at rørene 4 og 5 festes til hver sin krave /flens («flange») 7-8, som er stivt forbundet med et stivt rammeverk 9, 10, 14 og 15 som er festet til sentreringsanordningene 16 og 17 som er tredd ned over ledepinnene («guide-rods») 2 som benyttes for å posisjonere brønnehodet, som er festet til brønnefundamentet («base-plate») 3 som ligger på havbunnen 6; eller som alternativt føres til en atskilt fundamentblokk 23 som er forankret til havbunnen, eller direkte til havbunnen selv.

²⁰³ U s 545-54.

9.4.5 Tingrettens vurdering av oppfinnelseshøyde

Med utgangspunkt i Dahl Liens barduneringsløsning, er tingrettens spørsmål i det følgende om Fagpersonen ville prøvd å finne en enkel og effektiv måte å forebygge deformasjon/utmattning av brønnhoderøret som følge av sidekrefter påført brønnhodet på den i Støtteelement-patentets krav angitte måte, med en rimelig forventning om å lykkes.

Brønnhoderøret utsettes for både horisontale krefter, vertikale krefter og bøyemoment fra de elementer som er koblet til det over brønnhodet («brønnhodeventilen» i Støtteelement-patentets generiske språkbruk). Både kreftene og momentene øker jo tyngre og større (både i lengde og bredde) den samlede brønnhodeventil er. Støtteelement-patentet beskriver²⁰⁴ at en BOP i juni 2010 kan veie fra 250 til 500 metriske tonn, fordelt på opptil 14-16 meters høyde og 5-6 meters bredde. I tillegg kommer blant annet strømpåvirkning på brønnhodeventilen, avdrift i stigerør og andre forbindelser mellom brønnhodet og overflate-installasjonen, påvirkning fra bølger, vind og vær på overflateinstallasjonen mv. Tingretten finner det verken oppfinnerisk å identifisere de virkende krefter og momenters eksistens og retning, eller å beregne disses størrelse.

Dahl Lien angriper oppfinnelsens problem ved å redusere størrelsen av de sidekrefter som tilføres brønnhoderøret gjennom å begrense brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesrom. Jo mindre brønnhodeventilen kan bevege seg sideveis i forhold til brønnhoderørets vertikale senterakse, jo mindre utmattingsbelastninger vil brønnhodeventilen kunne påføre brønnhoderøret. Dahl Lien begrenser brønnhodeventilens bevegelsesrom gjennom å bardunere brønnhodeventilen fast.

²⁰⁴ U s 277 linje 18-22, jf linje 17.

Foruten å vise at utmattingsbelastningen på brønnhoderøret kan reduseres ved å begrense brønnhodeventilens bevegelsesrom, lærer Dahl Lien også at jo høyere bardunene festes på brønnhodeventilens sidevegg oventil, og jo bredere bardunene er festet i forhold til brønnhoderørets vertikale senterakse nedentil, jo mer begrenses brønnhodeventilens bevegelsesrom, og derigjennom utmattingsbelastningen. Begge Dahl Liens to sistnevnte lærepunkter peker bort fra Støtteelement-patentets løsning.

Støtteelement-patentet begrenser også brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesrom, men gjennom å sette to eller flere støtteelementer under brønnhodeventilen mellom denne og sugefundamentet, i stedet for å trekke brønnhodeventilen fast gjennom barduner. Etter tingrettens syn vil en Fagperson se at Støtteelement-patentets løsning gir en raskere og rimeligere opprigging enn Dahl Liens barduner, at brønnhode-området arkitektur samtidig forenkles med økt tilgjengelighet for blant annet ROV og manifold-tilkoblinger av ulike slag, og at Støtteelement-patentet derved gir en på disse punkter forbedret løsning sammenlignet med Dahl Lien. Derimot finner ikke tingretten sannsynliggjort at den ene løsning nødvendigvis reduserer brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesrom, og derigjennom utmattingsbelastningen, mer eller bedre enn den andre løsning.

Tingretten finner i likhet med Patentstyret²⁰⁵, at Støtteelement-patentet innebærer oppfinneshøyde både vurdert mot Dahl Lien alene, og mot Dahl Lien vurdert sammen med fagets alminnelige kunnskap. Tingretten har da samtidig bygget på at Støtteelement-patentets avgrensning til å omfatte brønnhodefundamenter bestående av et sugefundament alene, grunnet dettes større kontaktflate mot havbunnen sammenlignet med et tradisjonelt brønnhodefundament med sementert lederør, ikke tilfører oppfinnelsen særskilt oppfinneshøyde²⁰⁶.

Etter tingrettens syn gir verken Ingebrigtsen eller Moinard Fagpersonen tilstrekkelig føring i tillegg til Dahl Lien til at Fagpersonen ville forsøke å begrense utmattingsbelastningene på brønnhoderøret gjennom å begrense brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesroms størrelse gjennom understøttelse. Verken Ingebrigtsen eller Moinard retter seg mot å begrense brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesroms størrelse, men mot å forbedre den samlede brønnhode-installasjons evne til å tåle påførte belastninger. Ingen av dem gir etter rettens syn Fagpersonen noen peker i retning av Støtteelementet-patentets løsning, sammenholdt med Dahl Lien.

²⁰⁵ På grunnlag av at beskrivelsen viser særskilt til Dahl Lien både i U s 277 linje 22-25 og U 278 linje 11-13, hvorefter Patentstyret meddelte patent uten merknader.

²⁰⁶ Slik også beskrivelsen bygger på gjennom å angi CAN-patentet (NO 313 340) som kjent teknikk, jf U s 278 linje 1-5. Også Ingebrigtsen figur 3 sammenholdt med figur 1 og 2 viser at det i saken her ikke tilfører selvstendig oppfinneshøyde å plassere en ellers kjent brønnhode-arkitektur oppå et sugeanker.

Tingretten går så over til å vurdere om Fagpersonen ville prøvd å finne en enkel og effektiv måte å forebygge deformasjon/utmattning av brønnhoderøret som følge av sidekrefter påført brønnhodet på den i Støtteelement-patentets krav angitte måte, med en rimelig forventning om å lykkes, med utgangspunkt i California Research.

Tingretten er usikker på om California Research kan sies å angripe oppfinnelsens problem med brønnhoderør-utmattning i det hele – California Researchs hovedproblem var innrettet mot å redusere gravitasjonskreftenes størrelse ved nedsenking av et ferdig overflatemontert brønnhodefundament med brønnhodeventiler og tilkoblet stigerør gjennom bruk av fjernstyrbare oppblåsbare oppdrifts-bøyer under nedsenkingen, og utmattning omtales ikke. Samtidig gir både figur 2 og 4 og beskrivelsen anvisning på bruk av skråstilte/diagonale støtte/avstivningselementer mellom brønnhodefundamentets ytterperiferi og siden av brønnhodeventilen. Mange forhold ved California Research trekker i retning av at de skråstilte støtte-elementene var utformet med tanke på relativt små sidekrefter.

Tingretten finner at Støtteelement-patentet innehar oppfinnelseshøyde både vurdert mot California Research alene, mot California Research sammenholdt med fagets alminnelige kunnskap, og mot California Research sammenholdt med Ingebrigtsen, uten at tingretten finner det nødvendig å begrunne dette ytterligere.

Etter tingrettens syn ville imidlertid Fagpersonen ved å kombinere California Research med Moinard uten videre se at man ved hjelp av et stivt rammeverk inneholdende skråttstilte støttestag kunne forbinde brønnhodeventilen og brønnhodefundamentet²⁰⁷ på en måte som var egnet til å overføre de ulikeartede og ikke ubetydelige krefter (både horisontalkrefter, vertikalkrefter og bøyemomenter) som skyldes avdrift, bølger og vind mv som påvirket brønnhodeventilen gjennom stigerør/slanger/ledninger mv som strekker seg fra brønnhodeventilen til overflateinnretningen, uten å belaste brønnhodet særskilt. Moinard viser Fagpersonen at skråttstilte støttestag kan håndtere større krefter og momenter enn California Research ga anvisning på, og at slike stag kunne gi et større avlastningsbidrag enn tidligere teknikk hadde vist da brønnhodeventilene ble større og tyngre, og oppmerksomheten rundt utmattning økte fra ca år 2005 - 2006.

Tingretten finner derfor at California Research sammenholdt med Moinard ville gi Fagpersonen en rimelig forventning om å lykkes med å forebygge deformasjon/utmattning i brønnhoderøret ved bruk av skråttstilte stag mellom brønnhodeventilens side og brønnhodefundamentet/havbunnen. Som nevnt ovenfor finner tingretten videre at Støtteelement-patentets bruk av et sugeanker som brønnhodefundament ikke tilfører selvstendig oppfinnelseshøyde.

²⁰⁷ Eller havbunnen eller et eget fundament forankret til havbunnen, slik at de overførte krefter ikke belastet brønnhodet på noe vis, jf U s 553 spalte 3 linje 42-45 sammenholdt med figur 2, 4 og 6 på U s 548-51.

Samtidig finner tingretten at Fagpersonen ved å kombinere California Research med Moinard, og eventuelt også Dahl Lien som et tredje mothold, ikke ville finne frem til Støtteelement-patentets fulle løsning om å benytte understøttende støtteelementer for å begrense brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesrom. Ingen av de tre mothold peker i retning av oppspennet understøttelse innenfor brønnhodeventilens fotavtrykk. Både California Research, Moinard og Dahl Lien retter sin løsning inn mot brønnhodeventilens sidevegg eller toppparti, og lærer at stabiliteten bedres jo høyere opp på brønnhodeventilens side tiltaket innrettes. Motholdenes lære ble forsterket av Statoils vitne Sæther, som for tingretten forklarte at også BOPens strukturelt svake siderammer tilsa at eventuell bardunering burde innfestes høyt på BOPens sidevegger. I tillegg peker ingen av de tre motholdene i retning av å avlaste brønnhoderørets vertikale last gjennom å understøtte brønnhodeventilens vekt utenfor brønnhoderøret. Støtteelement-patentet overvinnes derfor en fordom ved å løse oppfinnelsens problem ved hjelp av mekanisk understøttelse av brønnhodeventilen fra undersiden, og både anordningskravet 1 og anvendelseskravet 10 finnes å oppfylle kravene til oppfinnelseshøyde.

Fremgangsmåtekravet 6 stiller imidlertid ikke krav om «*understøttelse*», men om at brønnhodeventilen «*stabiliseres*» eller «*avstøttes*»; ifølge Neodrill allerede ved at flere støtteelementer «*anbringes*» mellom brønnhodeventilen og sugefundamentets ytterkant uten at disse spennes opp. Krav 6 stiller heller ingen krav til avlastningens størrelse, eller til at støtteelementene må plasseres innenfor brønnhodeventilens fotavtrykk, selv om dette nok er en foretrukket utførelse. Tingretten finner at krav 6 da ikke oppfylder det kvalifiserte krav til oppfinnelseshøyde sammenholdt med California Research og Moinard, og må kjennes ugyldig.

Samtidig finner tingretten at det uselvstendige fremgangsmåtekrav 7 oppfylder kravet til oppfinnelseshøyde, ved at det – i motsetning til hovedkrav 6 - er begrenset til å omfatte «*understøttelse*» av brønnhodeventilen. Også de uselvstendige fremgangsmåtekrav 8 og 9 er begrenset til «*understøttelse*» på samme måte som krav 7, men gyldigheten av krav 8 og 9 er ikke angrepet av Statoil.

9.5 Inngrep (Støtteelement)

Neodrill har ikke trukket Statoils opplysning om at selskapet unnlot å spenne opp støtteelementer mellom Cap-X' forsterkede løfteører og BOP under letekampanjen i Barentshavet sommeren 2017 i tvil. I tillegg har tingretten kjent fremgangsmåtekravet 6 ugyldig.

Statoil blir da å frifinne for inngrep i Støtteelement-patentet.

9.6 Vesentlige forberedelseshandlinger (Støtteelement)

Patentlovens § 56a lyder:

«Den som har gjort inngrep i et patent, eller medvirket til det, kan ved dom forbys å gjenta handlingen. Den som har gjort vesentlige forberedelsestiltak, med sikte på å utføre en handling som vil utgjøre inngrep, eller på annen måte har opptrådt slik at det er særlig grunn til å frykte at vedkommende vil gjøre inngrep, kan ved dom forbys å gjennomføre handlingen.»

Bestemmelsen, som ble endret da håndhevingsreglene for det industrielle rettsvern ble styrket i 2013, medfører at forbud kan nedlegges også før det foreligger et fullbyrdet inngrep. Den omfatter to typesituasjoner:

- dels der «*vesentlige forberedelsestiltak*» er truffet med sikte på å utføre en handling som vil utgjøre inngrep; og
- dels der noen har opptrådt på annen måte slik at det er «*særlig grunn*» til å frykte at vedkommende vil gjøre inngrep. Etter omstendighetene kan elementer fra begge typesituasjoner vurdert samlet begrunne forbud.

Som eksempel på «*vesentlige*» forberedelsestiltak nevner lovforarbeidene²⁰⁸ anskaffelse av materialer og utstyr som trengs for å tilvirke et patentbeskyttet produkt eller til å gjennomføre en patentbeskyttet fremgangsmåte, eller å inngå avtale med en produsent i utlandet om leveranser til Norge av et produkt som er patentbeskyttet her.

Også før det er gjennomført «*vesentlige*» forberedelsestiltak kan forbud nedlegges, dersom vedkommende på annen måte har opptrådt slik at det er «*særlig grunn*» til å frykte at vedkommende vil gjøre inngrep. Forarbeidenes eksempel på det siste er at produksjonen av et patentbeskyttet produkt er påbegynt, men ennå ikke kommet så langt at det foreligger et fullbyrdet inngrep. Forberedelsene må i alle tilfeller ha kommet forbi luftige ideer og løse planer, og ha konkretisert seg på en måte som gjør at det er en nærliggende fare for at bestemte inngrepshandlinger vil bli gjennomført.

Tingretten har kommet til at Statoil har gjort slike vesentlige forberedelsestiltak til å gripe inn i Støtteelement-patentet gjennom å designe, dimensjonere og beregne produksjon av en støttestruktur for en BOP plassert oppå et Cap-X brønnfundament for stiv forbindelse med de forsterkede løfteørene på toppen av Cap-X` bjelkestruktur på sugefundamentets toppdeksel, sammenholdt med Statoils handlinger i sakskomplekset for øvrig, at vilkårene for å nedlegge forbud mot inngrep i Støtteelement-patentet etter § 56a annet pkt er oppfylt. Ved denne vurdering har tingretten blant annet sett hen til

- at alle sugefundamenter har løfteører. Statoil valgte å plassere løfteørene på Cap-X oppå de 1 meter brede H-bjelkene oppå sugefundamentets toppdeksel som rager radielt utover mot sugefundamentets periferi, med den elegante tilleggsvirkning at Cap-X` løfteører også er innrettet for å overføre krefter og momenter til sugefundamentets yttervegg og videre til havbunnen i en størrelsesorden som langt overstiger hva

²⁰⁸ Jf JU s 164-65 [Prp.81 L (2012-2013) s 93-94].

håndtering av fundamentets egenvekt²⁰⁹ krever ved installasjon og flytting. Statoils vitne Sæther forklarte for tingretten at han alltid søker å utforme konstruksjoner slik at de kan ivareta mer enn bare én funksjon;

- at det svenske ingeniør-firma Validus analyserte CAN og brønnhodeutmatting på oppdrag av Statoil i rapport av 13 juli 2012²¹⁰. I sammendraget pekte Validus på at et CAN-fundament kunne føre til økt utmattingsbelastning i 30'' sveiseskjøter, og at en måte å unngå dette på kunne være å la CAN også bære BOP for å redusere belastningen på brønnhodet²¹¹. Støtteelement-patentet var på dette tidspunkt meddelt NeoDrill;
- at Statoil i sin PCT-søknad av 8 juli 2015 selv beskriver hvordan løfteørene øverst på H-bjelkene på toppen av sugefundamentets toppdeksel har en dobbel funksjon ved å dels være løfteører ved utplassering og innhenting av sugefundamentet, og dels være forbindelses-punkter for andre komponenter i andre driftsfaser. Som eksempel på aktuelle andre komponenter angir søknadens beskrivelse særlig «*wellhead load relief connectors*», dvs forbindelser som skal avlaste brønnhodet for laster²¹²;
- at Cap-X' løfteører lenge var benevnt «*Combined Lifting Lug and WLR (Weight Load Relief) point WLL 85 TE*» i Statoils interne produksjonstegninger. Benevnelsen «*Combined ... WLR point*» ble imidlertid fjernet fra tegningene så sent som 20 april 2017. Fjerningen skjedde etter at «*endelige*» tegninger var utformet 5 april, og kort etter at patenttvisten hadde kommet til syne i Neodrills og Statoils møte 6 april 2017. Det ble ikke foretatt noen konstruktive endringer av tegningsmateriellet som Cap-X-fundamentene ble bygget etter samtidig som den doble benevnelse ble fjernet²¹³. Retten finner klar sannsynlighetsovervekt for at Statoils opprinnelige dobbelte benevnelse uttrykte en tanke om et todelt bruksområde, og at benevnelsen ble besluttet fjernet på produksjonstegningene på grunn av den tvist tingretten har til avgjørelse her;
- at Statoil undersøkte og fikk bekreftet at BOP-rammen anvendt i boreprogrammet 2017 var sterk nok til å tåle understøttelse fra Cap-X' fire kombinerte løfteører / støttepunkter, jf «*WLR system for Statoil's Cap-X*» levert som bachelor-oppgave for fem studenter ved Høyskolen i Oslo og Akershus²¹⁴. Besvarelsen angir at den er

²⁰⁹ Samlet mellom 53 og 67 tonn for Cap-X 001 – 004 inklusive trål-beskyttelse, men eksklusive senterrør-forlengelse, jf U s 4327 tabell 1.

²¹⁰ Fremlagt som U s 2978-3022, og i mer lesbar form som dok # 20.

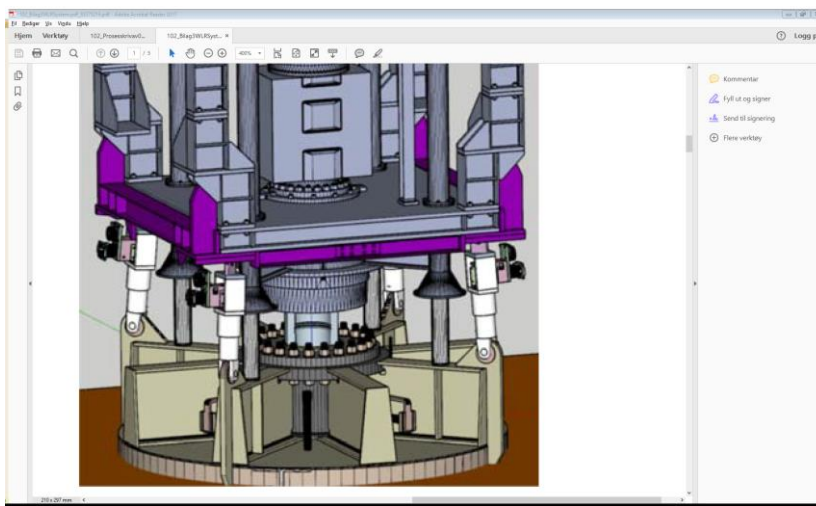
²¹¹ På engelsk: « *One solution to avoid this issue could be to let the CAN also support the BOP which then would reduce the load in the whole wellhead.* »

²¹² U s 1211-41, særlig U s 1231 linje 32 – s 1232 linje 7, sammenholdt med figur 4 på U s 1241 og skisserte patentkrav 1 – 33 på s 1232-36.

²¹³ Jf GA tegning «*utstedt for selskapets gjennomsyn*» av 29 mars 2017 (U s 4108), sammenholdt med GA-tegning «*for konstruksjon*» 5 april 2017 (U s 4110), sammenholdt med vitne Mathis' frihåndstegning etter møte 6 april 2017 (U s 4123), sammenholdt med GA-tegning «*re-issued for construction*» 20 april 2017 (TU s 4468), sammenholdt med GA-tegning «*som bygget med korreksjoner*» 28 juni 2017 (U s 4327).

²¹⁴ Fremlagt som bilag 3 til prosesskrift av 1 mars 2018 (dok 102).

presentert i samarbeid med Statoil, og Statoils vitner Sæther og Reinås var veiledere for studentene. Besvarelsen viste at bøyemomentet på brønnhodet kunne reduseres med minst 70 %, og at BOP-rammen var sterk nok til å tåle understøttelse såfremt to festbolter på et punkt ble erstattet av seks festbolter. Besvarelsen var basert på en utførelse der en firkantet, rettvinklet stålramme²¹⁵ (farget lilla på figuren nedenfor), stivt forbundet med fire nedjekkbare elementer (farget hvite på figuren nedenfor) ble festet til undersiden av BOP før nedsenking, slik at det eneste installasjonsarbeid som var nødvendig på havbunnen var å forbinde de fire nedjekkbare elementene med Cap-X' fire løfteører/vektavlastningspunkter ved hjelp av ROV;

- at Statoils vitne Sæther forklarte for tingretten at den lillafargete WLRF-rammen var ferdig designet, dimensjonert og klar for tilvirkning, samtidig som Statoil hadde undersøkt og fått bekreftet at man ville være i stand til å tilvirke den og de nedjekkbare elementene om bord på boreriggen og montere de på BOP uten å forstyrre eller forsinke boreprogrammet sommeren 2017. Tilvirkning og bruk av WLRF-rammen ble imidlertid besluttet utsatt etter og på grunn av Stavanger tingretts midlertidige forføyning av 24 mai 2017; og
- at Statoils vitne Eidesen bekreftet for tingretten
 - o at Statoil hadde evaluert Neodrills patentrettslige posisjon nøye både i 2015 og 2016 i forbindelse med utviklingen av Cap-X. Statoil vurderte Støtteelement-patentet som det mest risikable berøringspunkt;
 - o at Cap-X' løfteører også kunne brukes som tilkoblingspunkt for «*tensioners*». Statoil ønsket en lisens fra NeoDrill for slik bruk i den grad dette falt innenfor Støtteelement-patentet;
 - o at Cap-X-fundamentenes løfteører ble tilvirket våren 2017 med sikte på å gjennomføre pilotering av bruk av løfteørene som vektavlastere for brønnhodeventilen ved boringen av den siste letebrønnen i september 2017, selv

²¹⁵ På engelsk: «*Wellhead Load Relief Frame*».

om gjennomføringen av letekampanjen 2017 i Barentshavet ikke var avhengig av det;

- at Statoil for dette formål tok initiativ til å møte Neodrill 30 mars 2017²¹⁶; og
- at Statoil oppfattet NeoDrills utkast til lisensvilkår som så urimelige at Statoil den 15 mai avlyste berammet forhandlingsmøte²¹⁷.

Tingretten finner at Statoil ved å designe og tilvirke Cap-X-fundamentene med det delformål å kunne pilotere Statoils støtteløsning allerede i september 2017 og å designe, dimensjonere, og forberede produksjon av WLRF-rammen, har gjennomført «*vesentlige forberedelsestiltak med sikte på å utføre en handling som vil utgjøre inngrep*» i Støtteelement-patentet etter patentloven § 56 a annet pkt, selv om Statoil på tilvirkningstidspunktet antakelig håpet å få NeoDrills lisens på for seg akseptable vilkår senere.

²¹⁶ Jf epost av 28 mars 2017 i U s 4102.

²¹⁷ NeoDrills «*Term sheet*» av 12 mai 2017 fremlagt som dok # 16, sammenholdt med Statoils epost av 15 mai 2017 (U s 4246).

10 Støtteramme-patentet

10.1 Tolking av patentkravene

Støtterammepatentet er et rent anordningspatent²¹⁸ bestående av ett selvstendig krav 1 supplert med ni uselvstendige krav. Det selvstendige krav 1 («Hovedkravet») lyder²¹⁹:

1. «Anordning for reduksjon i belastningen av et brønnhoderør (12) fra et bøyemoment (M_w) generert av en horisontal lastkomponent (L_h) fra et brønnelement (2, 3) anordnet over et brønnhode (11),
k a r a k t e r i s e r t v e d a t e i støtteramme (6) er tilkopleet et øvre parti (12a) av brønnhoderøret (12) og rager utover fra brønnhoderørets (12) senterakse og er forsynt med anlegg (61) som ligger støttende an mot et underlag (13) i form av et sugefundament og i en radiell avstand fra brønnhoderøret (12), idet støtteramma (6) er innrettet til å kunne ta opp en andel av nevnte bøyemoment (M_w).»

Hovedkravets strukturelle særtrekk omfatter således:

- a) en støtteramme,
- b) som er tilkoblet et øvre parti av brønnhoderøret,
- c) som rager utover fra brønnhoderørets senterakse,
- d) som er forsynt med anlegg som ligger støttende an mot et underlag i form av et sugefundament, og
- e) som er forsynt med anlegg i en radiell avstand fra brønnhoderøret.

Hovedkravets funksjonelle særtrekk omfatter at:

- f) støtteramme skal ha det formål å redusere belastningen av et brønnhoderør fra et bøyemoment (M_w) (generert av en horisontal lastkomponent (L_h) fra et brønnelement anordnet over et brønnhode), og
- g) støtterammen skal være innrettet for å kunne ta opp en andel av dette bøyemomentet (M_w).

Tingretten legger til grunn både ved vurderingen av nyhet og oppfinnelseshøyde at

- Hovedkravets sentrale begrep «støtteramme» ikke defineres konstruktivt i kravet, og bare delvis når veiledning hentes i beskrivelsen. Språklig trekker «støtteramme» i retning av en avstivende eller bærende konstruksjon preget av en viss åpenhet eller luftighet, og en viss utstrekning. Tingretten er således enig med Statoil i at et massivt betongdekk ikke er en «støtteramme», selv om et betongdekk også kan utgjøre en avstivende eller bærende konstruksjon. Utenfor begrepet faller også støtteklosser, støttestag og andre lignende «todimensjonale» eller punktformede konstruksjoner – en støtteramme vil normalt fremstå med en tre-dimensjonal utstrekning både i lengde, bredde og dybde;

²¹⁸ Til tross for at beskrivelsen sier at oppfinnelsen «tilveiebringer en framgangsmåte og en anordning», jf U s 451 linje 28.

²¹⁹ U s 455.

- Støtterammen skal være «*tilkoblet et øvre parti (12a) av brønnhoderøret (12)*». Beskrivelsen lærer innledningsvis²²⁰ at «*nevnte brønnhodeventil er anordnet på et brønnhode på et endeparti av et brønnhoderør som rager opp over en havbunn*», og i tilknytning til figur 1²²¹ at «*et øvre parti 12a av et brønnhoderør 12 rager opp fra havbunnen og tildanner brønnhodet 11 hvor det er anordnet ett eller flere brønnhodeelementer 2...*». Begge parter har gjort gjeldende at Hovedkravets begrep «*brønnhoderørets øvre parti*» omfatter brønnhodet og den del av brønnhoderøret som rager opp over brønnhodet²²², og tingretten finner ikke holdepunkter for at noen annen forståelse er riktigere eller mer naturlig for Fagpersonen enn den begge parter har bygget på.

Hovedkravet skiller ikke mellom direkte og indirekte tilkobling til brønnhoderøret. Beskrivelsens utførelseseksempler viser både direkte og indirekte tilkobling, jf uselvstendig krav 2 og figur 3 som viser bruk av en «*brønnrørforlenger 63*»²²³. Tingretten bygger derfor på at også en eventuell brønnrørforlenger medregnes ved avgrensningen av brønnhoderørets øvre parti, og at både direkte og indirekte tilkoblede støtterammer er omfattet av patentet. Samtidig skal støtterammens tilkobling være til «*brønnhoderøret*», ikke til «*brønnelementet*» (eller «*brønnhodeventilen*») i Støtteelement-patentets språkbruk;

- Støtterammen også skal «*rage(r) utover fra brønnhoderørets (12) senterakse*». Denne del av kravet gir etter tingrettens syn anvisning på støtterammens retning og orientering i horisontalplanet: Støtterammen skal rage normalt utover fra den vertikale senteraksen; i prinsippet utover i hele sirkelens omkrets. Tingretten er således ikke enig med Statoil i at denne del av kravet forutsetter at støtterammen skal rage oppover, utover eller fremover fra sugefundamentets toppdeksel slik en gesims rager ut fra bygningskroppen. Tingretten finner for dette punkt også støtte for sin tolking i Hovedkravets neste trekk om at
- Støtterammen skal være «*forsynt med anlegg (61) som ligger støttende an mot et underlag i form av et sugefundament ... og i en radiell avstand fra brønnhoderøret (12)*». Dels bygger tingretten på at denne del av kravet krever «*anlegg ... som ligger støttende an mot et underlag*»; dvs at støtterammen må ha direkte kontakt med underlaget. Kravet sier ikke noe om anleggets utforming, tykkelse eller hvor kort/langt mot sugefundamentets ytterperiferi støtterammen skal strekke seg. Anlegget kan derfor gjerne gis en bred utførelse opp til full sirkel, eller deles opp i smalere utførelsesformer såfremt disse gir anlegg og ligger støttende an som beskrevet. Verken krav eller beskrivelse angir om – og i tilfelle hvordan - støtterammen skal være festet eller

²²⁰ U s 451 linje 22-23 i tilknytning til forklaringen av begrepet «*brønnhodeventil*».

²²¹ U s 453 linje 8-11

²²² Jf dok #34 s 21 og dok #35 del 2 Patent s 18.

²²³ Jf beskrivelsen, som i U s 452 linje 18-23 og U s 454 linje 5-11 beskriver fordelene ved å bruke brønnrørforlenger mens brønnen etableres.

forankret i underlaget (eksempelvis sveiset, boltet, skrudd el lign), så lenge den er utstyrt med anlegg som ligger støttende an. Tingretten antar derfor at også en støtteramme som gjennom tyngdekraften ligger løst støttende an mot underlaget som beskrevet vil være omfattet av patentet. Av substantivet «*underlag*» fremgår samtidig at støtterammen skal være plassert over underlaget i vertikalplanet. Hovedkravet krever ikke at støtterammen skal føres ut til sugefundamentets ytterperiferi, og tingretten bygger på at begge utførelsesalternativer omfattes.

Videre presiserer denne del av Hovedkravet at underlaget skal være «*i form av et sugefundament*». Her er det selvstendige krav mer restriktivt enn beskrivelsen, som gir anvisning på «*et hvilket som helst brønnhodefundament, for eksempel et sugefundament eller ei brønnramme som tilveiebringer tilstrekkelig stor grad av stabilitet og evne til å ta opp ei last L_v* »²²⁴. Ingen av de uselvstendige krav beskriver noe annet brønnhodefundament enn et sugefundament. Tingretten finner at hovedkravets kvalifisering av at underlaget skal være i form av et sugefundament er avgjørende for Hovedkravets rekkevidde, og at patentet er begrenset til å omfatte sugefundamenter som brønnfundament. Patentet stiller samtidig verken krav til

- sugefundamentets toppdeksel, som derved både kan være flatt, konvekst (domformet) eller konkavt;
 - sugefundamentets form (sirkulært eller mange-kantet); eller om
 - brønnen er en lete-, produksjons- eller annen type brønn.
- Endelig skal støtterammen være «*innrettet til å kunne ta opp en andel av nevnte bøyemoment (M_w)*». Her gir beskrivelsen veiledning i flere henseender:

Hovedkravet stiller ikke opp noen vilkår for hvor stor eller liten andel av bøyemomentet som støtterammen skal være innrettet til å kunne ta opp. Både de uselvstendige krav 3 – 5 og beskrivelsen angir ulike avlastningsbrøker for ulike utførelsesformer av oppfinnelsen og lærer at en vesentlig del av bøyemomentet kan tas opp dersom støtterammen kobles stivt til brønnhoderøret²²⁵, men ingen av disse begrenser oppfinnelsens eller patentets rekkevidde. Både avlastning større enn 90 % og mindre enn 50 % faller således innenfor Hovedkravets rekkevidde. Gjennom vilkåret om at støtterammen skal være «*innrettet*» til å kunne ta opp en andel av bøyemomentet stilles i tillegg visse minstekrav både til støtterammens opptaksevne og til at den skal være utformet med dette for øye, men uten at evne til å oppta bøyemoment må være artikulert som et formål med støtterammen.

²²⁴ I s 453 linje 23-26. NeoDrill opplyste at Hovedkravet på dette punkt ble begrenset under søknadsprosessen til å bare omfatte sugefundament, jf U s 442 som gjengir Hovedkravet som opprinnelig innlevert.

²²⁵ U s 452 linje 24-25 sammenholdt med omtale i U s 451 linje 33 – s 452 linje 9 og U s 453 linje 33-34.

Spørsmålet om patentet også krever «klaringsfri forbindelse» er beslektet med dette, men ikke sammenfallende. Tingretten bygger på at Fagpersonen uten videre vil forstå at støtterammens avlastningsgrad påvirkes av om støtterammens tilkobling til brønnhoderøret er klaringsfri eller ikke²²⁶. Det er etter tingrettens syn dels slik at en «klaringsfri forbindelse» mellom støtteramme og brønnhoderøret/brønnrørforlengeren angis som et foretrukket utførelseseksempel på oppfinnelsen²²⁷, men uten at dette stilles som noe vilkår for oppfinnelsen. Det samme gjelder eksemplene på klaringsfri forbindelse tilveiebragt ved hjelp av en hylse som omslutter brønnhoderøret/brønnrørforlengeren gjennom presspasning eller krymping²²⁸. Beskrivelsen tillater dertil uttrykkelig at koblingen kan være slik anordnet, at «en viss avbøyning før (brønnhoderøret) støter an mot støtteramma 6 og den ytterligere belastningen i det vesentlige opptas av støtteramma 6» omfattes, men uten å trekke opp noen yttergrense²²⁹.

Tingretten er endelig enig med Statoil i at Støtteramme-patentet gjennom Hovedkravet forutsetter eksistensen og håndteringen av et kreftepar. Verken kravene eller beskrivelsen sier imidlertid noe om den vertikale avstand mellom kraft og motkraft.

10.2 Fagpersonen (Støtteramme)

Statoil har anført at Fagpersonen er en tverrfaglig gruppe med utdanning på siv. ing.- eller mastergradsnivå og med noen års arbeidserfaring innen disiplinene struktur, boring og brønn samt i noen grad geoteknikk med henblikk på kraftoverføring mellom fundament og ventilsammenstillinger også for Støtterammepatentet. NeoDrill har anført at Fagpersonen var brønnhodeingeniør, som evner å dra nytte av brønnhode-komponentenes iboende egenskaper.

For Støtteelement-patentet bygger tingretten på at Fagpersonen er en tverrfaglig gruppe med utdanning på siv. ing.- eller mastergradsnivå med noen års arbeidserfaring innen disiplinene brønnhodestruktur og materialfasthet/materialkunnskap.

10.3 Nyhet (Støtteramme)

Statoil har anført at Støtteramme-patentet slik tingretten tolker det mangler nyhet både overfor fagets alminnelige kunnskap, og i forhold til hver av PGB/TMGB, Norne 1996, Sygna 1999, Otter 2002, Vigdis extension 2003, Ormen Lange 2005, Troll observasjonsbrønn 2004 og CAN for IskrySTALL av 14 mai 2013.

Som nevnt ovenfor bygger Tingretten på at ett allment tilgjengelig mothold som vil gjøre Fagpersonen i stand til å utøve alle oppfinnelsens trekk uten urimelig byrde eller

²²⁶ Jf veiledningen i beskrivelsen i U s 453 linje 31-33.

²²⁷ Uselvstendig krav 6, sammenholdt med beskrivelsen i U s 452 linje 27-28.

²²⁸ Uselvstendige krav 7-10, jf U s 454 linje 1-3.

²²⁹ U s 453 linje 29-31.

eksperimentering, vil være nyhetshindrende. For anordningspatenter som Støtteramme-patentet vil det derfor blant annet være nyhetshindrende om det finnes en tidligere allment kjent anordning som inneholder alle hovedkravets strukturelle trekk i kombinasjon.

Tingretten har kommet til at ingen av de mothold Statoil har anført virker nyhetshindrende for Støtteramme-patentet:

- PGB/TMGB²³⁰ viser en støtteramme som rager utover fra brønnhoderørets senterakse og er innrettet for å kunne ta opp en andel av bøyemomentet med anlegg i en radiell avstand fra brønnhoderøret. Tingretten finner imidlertid ikke overveiende sannsynliggjort at støtterammen for disse løsningene også har anlegg som ligger støttende an mot et underlag i form av et sugefundament. Heller ikke for noen av de anførte, på dette punkt likeartede, mothold Norne 1996²³¹, Sygna 1999²³², Otter 2002²³³, Vigdis Extension 2003²³⁴ og Ormen Lange 2005²³⁵ finner tingretten overveiende sannsynliggjort at støtterammen har anlegg som ligger støttende an mot et underlag i form av et sugefundament;
- Troll observasjonsbrønn 2004²³⁶ er utstyrt med en støtteramme som etter tingrettens syn oppfyller alle Støtteramme-patentets strukturelle og funksjonelle særtrekk a) – g). Tingretten finner imidlertid at Statoil ikke har gjort det overveiende sannsynlig at kombinasjonen av alle særtrekkene har vært gjort allment tilgjengelig gjennom Troll observasjonsbrønn. Den står montert på ca 304 m dypt vann innenfor sikkerhetssonen på Trollfeltet. Sugefundamentet er ca 12 meter høyt, slik at dets støtteramme-løsning oppå toppdekslet ikke var synlig fra bakkeplan ved oppbevaring og transport i stående stilling både inne på inngjerdet verftsområde med portkontroll i Jåttåvågen og om bord på vei ut til feltet. Statoil har heller ikke sannsynliggjort at - og i tilfelle når - ABBs FE-analyse for Statoil ble gjort allment tilgjengelig. Endelig er det ikke fremlagt noe annet allment tilgjengelig skriftstykke for tingretten som beskriver alle Støtteramme-patentets særtrekk foregrepet gjennom Troll Observasjonsbrønn; og
- CAN IskrySTALL er en CAN sugefundament-installasjon NeoDrill utførte for Statoil på IskrySTALL i Skrugard-feltet (senere Johan Castberg-feltet) i Norskehavet i mai

²³⁰ Akronymen for hhv Permanent Guide Base og Template Mounted Guide Base. Partene har vært enige om at disse «*template*»-løsningene kan karakteriseres som «*standard-løsninger*», jf utførelseseksempler på U s 1647 og s 1701 (PGB) eller s 2075 (Vigdis Extension).

²³¹ Jf U s 1647 og s 1701.

²³² Jf U s 1800.

²³³ Jf U s 1847.

²³⁴ Jf U s 2075

²³⁵ Jf U s 852.

²³⁶ Jf U s 1932-46 (fotoserie fra uttransport til feltet og nedsenking), U s 872-73 (artikkel-omtale) og U s 1994 - 95 (Utdrag av ABBs FE-analyse av 11 juni 2004 U s 1975-2008 fremlagt av NeoDrill) også fremlagt i farger som dokument # 21.

2013²³⁷. Iskrystall har ikke noen normalt utformet støtteramme som rager utover fra brønnhoderørets senterakse og er innrettet for å kunne ta opp en andel av bøyemomentet. Derimot er Iskrystall utstyrt med 30 mm tykke og inntil 90 cm høye avstiverplater som overfører bøyemoment, indirekte koblet til brønnhoderørets øvre parti. Tingretten finner det unødvendig å ta stilling til om Iskrystalls avstiverplater kan anses som en «støtteramme» i Støtteramme-patentets forstand, siden de under ingen omstendighet ligger støttende an mot et underlag i form av et sugefundamentet, men er plassert under sugefundamentets toppdeksel. Iskrystall er derfor ikke nyhetshindrende for Støtteramme-patentet.

10.4 Oppfinnelseshøyde (Støtteramme)

10.4.1 *Nærmeste mothold*

Statoil har prinsipalt anført at støtteramme-løsningene og/eller Troll observasjon synliggjør hele oppfinnelsen, og at det verken er oppfinnerisk å koble støtterammen til lavtrykkstrøret i stedet for til høytrykkshuset eller å koble rammen direkte til brønnhoderøret. Subsidiært har Statoil vist til PGB'ene eller Troll observasjonsbrønn sammenholdt med Wasa Tverlid, Ingebrigtsen (figur 3) og/eller Rice. NeoDrill har anført at ingen av Statoils anførte mothold gir Fagpersonen noe lovende startpunkt, og at vanskene med å identifisere nærmeste mothold langt på vei bekrefter at Støtteramme-patentet (over)oppfylder kravene til oppfinnelseshøyde.

Tingretten peker allerede her på, at den oppfatter Strand og Mathis' oppfinnelse som ligger til grunn for Støtteramme-patentet som en oppfinnerisk og nyskapende løsning av prinsipiell rekkevidde av en stort og viktig problem, som tingretten må bygge på hadde vært arbeidet med av hele bransjen med høy prioritet siden 2005-06²³⁸. Oppfinnelsens nye tilnærming med å ta kontroll over bøyemomentene før de kom ned til brønnhodet og lederøret har så vidt skjønnes blitt anerkjent som den foretrukne løsning i bransjen i ettertid. Tingretten festet seg eksempelvis ved at Statoil under hovedforhandlingen ga uttrykk for at avlastning av bøyemoment fra BOP før det kommer ned i brønnhodet «*i dag er en nødvendighet*». Videre karakteriserte Statoils fagkyndige vitne Hørte Støtteramme-patentets løsning som både «*smart*» ved at det ga vesentlig bedre kontroll over lastgangen i systemet på en måte han ikke hadde sett tidligere; og samtidig «*banal*», ved at man benyttet samme løsning en gang til bare et lag lenger ut i brønnhode-rørlagenes utenpåhverandre plasserte «*konvolutter*».

Rettens oppgave er imidlertid ikke å vurdere oppfinnelsen som sådan, men patentet slik det fremgår av de patentkrav supplert av beskrivelse og figurer som Neodrill har utformet. Det er vanskelig å identifisere ett mothold som særlig mer lovende enn de andre. Tingretten vil

²³⁷ Installasjonsrapport er U s 3058-3141, skjematisk fremstilling av installasjonen er på U s 3069.

²³⁸ Dok # 27 er Oljedirektoratets oversikt over fem kjente tilfeller av tretthetsbrudd eller observert relativ bevegelse mellom brønnhode og brønnhoderøret på grunn av tretthetsbelastning i tiden fra august 2005 til juli 2007.

i det følgende vurdere både PGB-løsningene, Troll Observasjon, Wasa Tverlid, Ingebrigtsen og Rice nærmere.

10.4.2 Støtterammepatentets objektive tekniske problem

Statoil har anført at Støtterammepatentet verken gir noen veiledning eller holdepunkter for forbedring, at Hovedkravet er så abstrakt at det ikke er mulig å beregne eventuelle momentreduksjoner eller utmattingssegenskapers størrelse, at det ikke er holdepunkter i patentskriftet for at man derved kan fjerne et tungt og dyrt lederør, og at definisjonen av det objektive problem da reduseres til å fremskaffe et alternativ til kjent teknikk.

NeoDrill anførte at patentets objektive tekniske problem var å redusere faren for utmatting av brønnhodet uten å øke diameteren eller godstykkelsen på lederøret nedenfor brønnhodet, alternativt å bedre kontrollen med lastgangen i systemet.

Tingretten finner at Støtteramme-patentets objektive tekniske problem er å finne en alternativ måte å unngå utmattingsbrudd på brønnhoderøret under brønnhodeventilen på. Støtteramme-patentets subjektive tekniske problem er å oppnå dette uten å øke brønnhoderørets rørdimensjon²³⁹ eller brønnhodeventilens størrelse og utforming.

10.4.3 Tingrettens vurdering av de enkelte mothold

Før tingretten går inn på de enkelte mothold, bemerkes at mens Støtteelement-patentet tok sikte på å begrense risikoen for utmattingsbrudd ved å begrense brønnhodeventilens mekaniske bevegelsesrom, retter Støtteramme-patentets løsning seg mot å forbedre brønnhode-arkitekturens evne til å håndtere de krefter og momenter brønnhodeventilen medfører. Heller enn å styrke lederøret og dets evne til å tåle de påførte krefter og momenter, håndterer altså Støtteramme-patentets løsning krefter og momenter før de kommer ned til og virker på brønnhodet og lederøret.

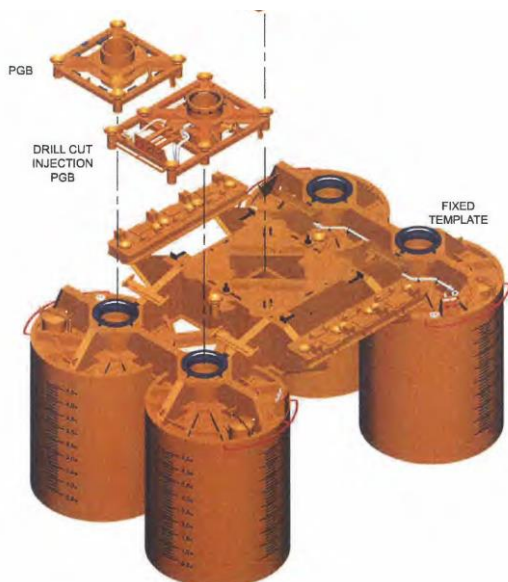
PGB-løsningene viser²⁴⁰ typisk fire sugefundamenter stivt forbundet i en rektangulær ramme ved hjelp av en bjelkestruktur, der det bores en brønn gjennom hvert fundament ved at stigerør med borekrone, brønnrør av ulike dimensjoner, sement mv føres frem til og gjennom PGB'enes senteråpninger og deretter ned til og gjennom havbunnen. Fagpersonen vil vite at PGB-rammen vil ta mot noe kraft og moment fra brønnhodeventilen. Fagpersonen vil også vite at fagmessig nødvendig «slark» mellom de ulike brønnrør-dimensjoner²⁴¹ setter grenser for hvor mye moment PGB-rammen kan håndtere; og at sement mellom brønnrør av ulike dimensjoner og mellom utvendig rør og havbunn vil kunne øke stivheten av systemet, samtidig som forutsigbarheten og sikkerheten av

²³⁹ Dvs verken brønnhoderørets rørvegtykkelse, rørdiameter eller materialkvalitet, jf beskrivelsen i U s 451 linje 15-18 sammenholdt med linje 29-31.

²⁴⁰ Illustrasjonen her er hentet fra U s 1800 (Sygna).

²⁴¹ Statoils fagkyndige vitne Hørte forklarte eksempelvis for tingretten at han i sine beregninger forutsatte 2 cm ikke forspent slark (dvs at slarken forutsettes likt fordelt på begge sider av ethvert rør).

stivhetsberegninger svekkes av sement. Endelig vil Fagpersonen vite forskjellen mellom statiske og dynamiske kraft- og moment-belastninger, at utmattingsbrudd kan forårsakes av begge disse kategorier belastning, og at løsningen må håndtere begge kategorier belastning på tilstrekkelig måte.

Tingretten har kommet til at Fagpersonen med utgangspunkt i en PGB ikke ville finne frem til Hovedkravets løsning med en rimelig forventning om å lykkes. Hovedkravets løsning fremkommer ikke som en kombinasjon av PGB-løsningen og ett annet kjent mothold, ei heller som en kombinasjon av PGB-løsningen sammen med to andre kjente mothold. Tingretten finner i det hele intet verken i fagets alminnelige kunnskap eller i noe annet mothold som sammen med PGB-løsninger peker Fagpersonen i retning av Hovedkravets løsning.

Tvert om finner tingretten at fagets alminnelige kunnskap pekte Fagpersonen i retning av å håndtere økte kraft- og moment-belastninger på brønnhoderøret gjennom å styrke lederørets kapasitet, jf Farrants artikkel av 2007 som lærer²⁴² at

«An important feature of modern subsea wellheads is that as much of the bending load from the riser as possible is transferred to the conductor pipe. This allows most of the cyclic stresses to be resisted by the principal structural member, thus protecting the high pressure housing and inner casing strings from excessive fatigue damage»,

og at styrking av lederøret ofte var den mest nærliggende av de tre tiltak Farrant ga anvisning på. Styrking av lederøret var også det eneste strukturelle tiltak Farrant pekte på. Farrants øvrige to tiltak var henholdsvis å bedre evnen til å forhåndsberegne tretthetsbrudd, og å koble brønnhodet fra oftere ved særlige belastninger (10-års storm mv).

²⁴² Jf U s 899 sammenholdt med s 904.

Heller ikke Statoils vitners Reinås og Sæthers messepresentasjon av juni 2012²⁴³ pekte i retning av Hovedkravets løsning. Presentasjonen identifiserte at gjeldende brønnhode-standarder forutsatte at alle eksterne bøyemomenter ble håndtert av lavtrykks strukturelementer som lederør eller bunnramme; at denne forutsetning ikke alltid var korrekt (eller bare korrekt på visse brønn-spesifikke forutsetninger), og at faktisk oppnådd sementnivå ikke kunne bekreftes etter at «*surface casing*» var sementert. Presentasjonens konklusjon rettet seg særlig mot rekkefølgen av sementering og montering av BOP; dvs en helt annen retning enn Hovedkravets løsning.

Også Støtteramme-patentes innleveringsdato 27 november 2014 trekker i retning av at det foreligger oppfinneshøyde, siden tingretten anser utmattingsproblemet som et stort og viktig problem som det ble arbeidet med over hele bransjen med høy prioritet fra så tidlig som 2005-2006.

Også det forhold at andre har kopiert løsningen trekker i retning av at det foreligger oppfinneshøyde, jf pkt 10.6 nedenfor. Det samme gjør Statoils utsagn for tingretten om at håndtering av bøyemoment fra BOP før det kommer ned i lavtrykkshuset «*i dag er en nødvendighet*».

Endelig peker tingretten på at Støtteramme-patentet gjør det mulig å benytte et lettere, kortere og billigere lederør enn tidligere benyttet. Etter omstendighetene kan lederøret utelates helt, hvilket er særlig nyttig ved boring av horisontale brønner mot høytliggende reservoarer under grunt vann, slik som i Barentshavet. Som angitt i Stenvik, Patentrett, 2013, s 231²⁴⁴ trenger ikke det tekniske fremskritt ved en oppfinnelse å fremgå av patentsøknaden for å kunne tas i betraktning ved bedømmelsen av oppfinneshøyden.

Som nærmere begrunnet under pkt 10.3 ovenfor, finner tingretten det etter hovedforhandlingen mest sannsynlig at **Troll observasjonsbrønn** 2004 ikke var gjort allment tilgjengelig pr 27 november 2014. Observasjonsbrønnen har da heller ingen betydning som mothold ved vurderingen av oppfinneshøyde.

For helhetens skyld og partenes orientering nevnes likevel subsidiært, at tingretten finner at Troll observasjonsbrønn ble boret for å plassere en sonde for måling av mulig gassoppbygging ca 200 m under havbunnen i et sandlag nær ved og innenfor Troll A-plattformens sikkerhetssone. Brønnehodet ble ikke desto mindre dimensjonert for å tåle tilkobling av ordinært boreutstyr inklusive BOP og flytende boreinstallasjon i påkommende tilfeller. Brønnehodet ble utført ved hjelp av et lagret «*overskudds*» sugefundament fra Åsgard-feltet, som ble tilpasset for å tåle 30'' lederør, en BOP på 128,6 tonn og høyde 7,13 m, og ytterligere 4,17 m høyde for flex joint²⁴⁵. Selve sugefundamentet hadde 5 meter diameter, ca 12 meter høyde og veide i underkant av 100 tonn²⁴⁶, og var fra

²⁴³ U s 1008-18, særlig s 1011, s 1017 og konklusjoner på s 1018.

²⁴⁴ JU s 1207.

²⁴⁵ Beregningsforutsetningene fremgår av ABBs FE-analyse på U s 1981-82.

²⁴⁶ U s 2022.

tidligere utstyrt med buet (konvekst) toppdeksel for å tåle de særlig høye trykkbelastninger Åsgard-feltet krevde²⁴⁷.

Av særlig betydning her er at Troll observasjon hadde en «krave» bestående av 12 stk ca 43 cm lange og ca 26 cm høye stående stålbejler monterert med 30° vinkel i mellom, som strakte seg radielt utover fra brønnhoderøret og avsluttet i en stålring med ytre diameter ca 185 cm, og hvor senteraksens diameter utgjorde ca 70 cm.²⁴⁸ Både bejlene og den ytre stålring var sveist fast både mot sugefundamentets toppdeksel og mot brønnhoderørets ytterkant innerst. Kravens utforming synes på følgende to fotografier²⁴⁹.

Slik tingretten forsto vitnet Tjeltas forklaring, var sugefundamentene på Åsgard opprinnelig utstyrt med mange stålstivere som gikk helt ut til sugefundamentets ytterkant for at sugefundamentets toppdeksel skulle tåle den store forskjellen mellom utvendig og innvendig trykk på Åsgard. Diameteren på «kraven» på Troll Observasjon ble derfor - så vidt skjønnes - redusert fordi trykkforskjellene på Troll var langt mindre, men ikke fjernet helt på grunn av de belastninger som fremgår av FE-analysen. Selve dimensjoneringen av kraven på Troll Observasjonsbrønn ble imidlertid ikke ytterligere belyst for tingretten.

Statoils fagkyndige vitne Hørte reiste spørsmål om det ikke ville ligge nær for Fagpersonen med utgangspunkt i Troll observasjonsbrønns krage å utvide kragens dimensjoner og utstrekning for å fange opp større vekter ved behov, og derved finne frem til Støtteramme-patentets – og/eller Cap-X’ - løsning. Tingretten finner det ikke mest sannsynlig at Fagpersonen ville forsøke å løse de økte utmattingsproblemer i brønnhoderøret som meldte

²⁴⁷ Statoils vitne Tjeltas forklaring. De særlige forhold ved Åsgard og de tekniske valg som ble gjort ved utformingen av sugefundamentene for bruk på Åsgard ble ikke ytterligere belyst for tingretten.

²⁴⁸ Jf GA-tegning av modifisert sugefundament i U s 2007, jf dok # 9 s 3 – 4.

²⁴⁹ Hhv U s 1528 (detalj) og s 1937 (ved nedsenking i havoverflaten). Tingretten har både beskåret og sammentrykket fotografiene av plasshensyn, med den følge at proporsjoner ikke fremstår visuelt korrekt.

seg i hele bransjen omkring 2005-2006 ved å ta utgangspunkt i Troll Observasjonsbrønn med en rimelig forventning om å lykkes:

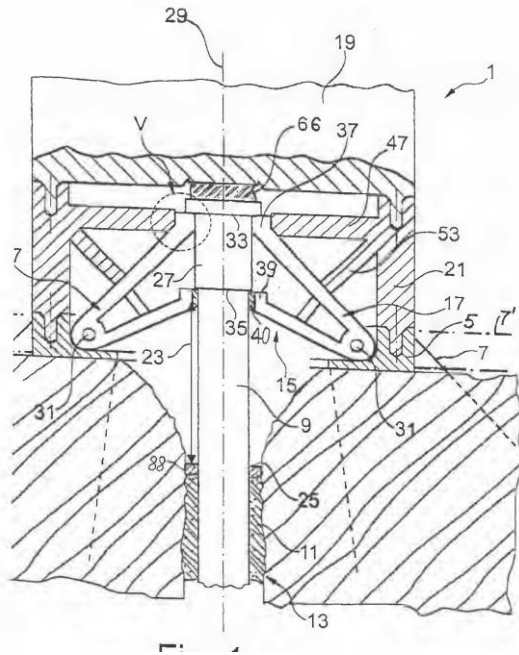
Dels er Troll Observasjonsbrønn en unika-løsning fra 2004 som skulle etablere en rimelig og kort brønn innenfor sikkerhetssonen for Troll uten å forstyrre produksjonen ved Norges mest verdifulle petroleumsfelt for å huse en relativt kort målesonde uten reservoar-kontakt. Brønnhodets faktiske belastning i normal-situasjonen er derfor minimal både over og under brønnhodet, samtidig som brønnhodet av sikkerhetshensyn skulle være fullt dimensjonert. Så vidt vites er ikke Troll Observasjonsbrønn-løsningen gjentatt noe annet sted siden 2004. Tingretten finner intet som leder Fagpersonen i retning av å ta utgangspunkt i en så særegen løsning som aldri har vært utstyrt med BOP, ved forsøket på å løse et generelt bransjeproblem for alle typer av undervannsbrønner utløst av stadig tyngre og større brønnelementer. I tillegg kommer at kragens utforming for bruk på Åsgard, sammenholdt med bruken på Troll Observasjon, så vidt skjønnes var primært begrunnet i forskjellene på innvendig og utvendig trykk; dvs stabile krefter som virket inne i sugefundamentet. Tingretten finner det ikke mest sannsynlig at Fagpersonen ville velge å ta utgangspunkt i en slik løsning for å håndtere store dynamiske krefter og momenter påført brønnhodet og brønnhoderøret utenfra, med en rimelig forventning om å lykkes.

Wasa Tverlid er fremlagt for tingretten som et PCT anordnings- og fremgangsmåtepatent med innleveringsdato 14 august 2009. Patentet innehas av Statoil ²⁵⁰. Wasa Tverlids subjektive problem kan angis som å tilveiebringe en enkel undersjøisk brønnhodestruktur som på en bedre måte kan håndtere de driftskrefter og momenter som virker på brønnhodestrukturen slik at lederøret endog kan utelates²⁵¹; dvs samme problem og livsområde som Støtteramme-patentet. Wasa Tverlid er i tillegg det eneste anførte mothold til Støtteramme-patentet som ikke gir anvisning på å forsterke lederøret.

Wasa Tverlids løsning beskrives i hovedkrav 1 som en støttestruktur bestående av et ringfundament («*foundation ring*») 5 som forankres i havbunnen 3; en hengestruktur («*hanger structure*») 15 montert oppå ringfundamentet som støtter brønnhoderøret 9 mot ringfundamentet gjennom en første vektavlastnings-sti («*first load supporting path*»), og en BOP 19 som monteres til ringfundamentet gjennom en støttestruktur («*supporting structure*») 21 som understøtter BOP'en mot ringfundamentet gjennom en andre vektavlastningssti («*second load supporting path*») som er parallell (sett ovenfra) med hengestrukturens første vektavlastningssti. Hvert brønnhode kan/bør utstyres med flere hengestrukturer som understøtter vekten til brønnhoderøret mot ringfundamentet, jf uselvstendig krav 2 og figur 3 som viser et utførelseseksemplar med 8 sirkulært plasserte hengestrukturer sett ovenfra.

²⁵⁰ U s 979 – 1005. Kravene er på s 994-98 og figurene på s 999 – 1005.

²⁵¹ U s 980 linje 27-29 sammenholdt med U s 981 linje 17 – 22.

Wasa Tverlids hengestruktur synes således å stivt understøtte vertikal-komponenten av vekten av brønnhoderøret mot en grunnmur-ring som er forankret i havbunnen, men uten at hengestrukturen synes annet enn understøttende forbundet med disse, jf uselvstendig krav 4 – 14 lest i sammenheng. Krav 7 omtaler låsemidler 47,53, men disse synes innrettet mot å låse de bevegelige hengestruktur-armene i fast posisjon; ikke å låse de til brønnhoderørets skuldre. I samme retning trekker sagtann-innfestingen vist i figur 5, jf uselvstendig krav 8 som er utformet slik at rotasjon («*pivotal movement*») bare muliggjørres inn mot og ikke bort fra brønnhoderøret, på samme måte som politiets håndjern bare tillater rotasjon en vei. BOP'en senkes ned på brønnhoderøret og hengestrukturen gjennom en koaksial støttering («*supporting ring coaxially surrounding the hanger structure*») 21 og et antall plugg-in posisjoneringselementer 59,63, jf figur 2 og uselvstendig krav 12. Wasa Tverlid synes imidlertid ikke å fange opp verken statiske eller dynamiske moment-belastninger på noen sannsynliggjort måte²⁵².

Tingretten oppfatter etter dette Wasa Tverlids løsning som nærmere Støtteelement- enn Støtteramme- patentet²⁵³. Tingretten er samtidig enig med Statoil i at det ikke tilfører selvstendig oppfinneshøyde i forhold til Støtteramme-patentet å montere Wasa Tverlids understøttelses-løsning oppå et sugefundament i stedet for den kompliserte multi-ankerblad-løsning 7 som anvises i uselvstendig krav 14 og figur 7 b – c.

Men Fagpersonen vil med utgangspunkt i Wasa Tverlid etter tingrettens syn ikke ha noen større foranledning til å fange opp dreiemoment fra BOP til et sugefundament før det

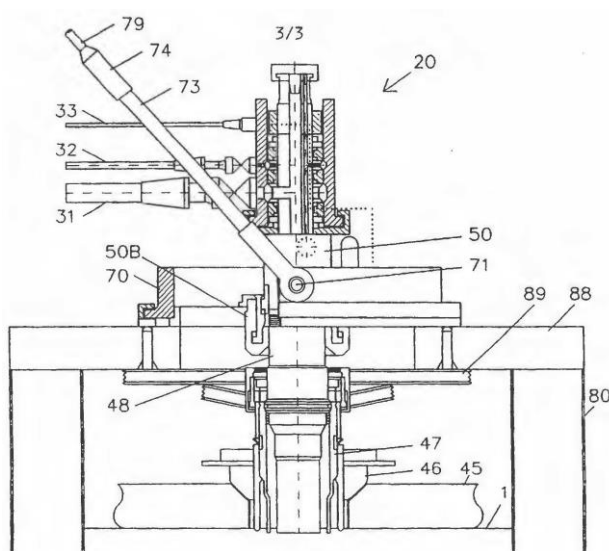
²⁵² Beskrivelsen synes å postulere at også moment fanges opp i U s 981 linje 14-22 og linje 29-32 sammenholdt med U s 982 linje 4-8 og U s 983 linje 6 - 8. Utover det utførelseseksemplar at hengerstrukturen benytter fagverk-prinsipper («*truss work load carrying principle*») og at ringfundamentet forankres i en større boreramme kan imidlertid tingretten ikke se at postulatet om moment-avlastning underbygges eller forklares nærmere. Tvert om trekker U s 985 linje 8-21 i retning av at også Wasa Tverlid forutsetter at moment overføres ned forbi brønnhodet via et sementert lavtrykksrør ned i havbunnen.

²⁵³ Wasa Tverlid ble offentlig tilgjengelig 17 februar 2011, dvs etter Støtteelement-patentets prioritetsdato 22 juni 2010.

kommer frem til brønnhoderør og brønnhode enn hva Støtteelement-patentet gir. Wasa Tverlids løsning avviker både strukturelt og prinsipielt fra løsningen i Støtteramme-patentet; også om man modifiserer Wasa Tverlid ved å erstatte multi-ankerblad-løsningen og ringfundamentet med et sugefundament. Wasa Tverlid hevder at lederøret ved bruk av løsningen kan reduseres eller fjernes helt og at bruk av et større antall hengestrukturer vil begrense kraft-momenter på et minimum etter fagverk-prinsipper («truss work load carrying principle») ²⁵⁴, men gir etter tingrettens syn ingen læring om hvordan eller hvorfor dette skulle skje, eller noe grunnlag for å foreta nødvendige forhåndsberegninger.

Støtteramme-patentets løsning fremkommer verken som en nærliggende kombinasjon av Wasa Tverlid sammenholdt med ett eller flere kjente mothold, eller med fagets alminnelige kunnskap, like lite som PGB-løsningene ²⁵⁵ gjør det.

Ingebrigtsen er beskrevet under pkt 9.4.4 ovenfor ²⁵⁶, og viser slik figur 2:

Ingebrigtsens beskrivelse lærer at «ventiltreet 50 og den komplette anordning som dette inngår i, hovedsakelig bæres og understøttes av lederøret 47, men også med bidrag fra betong-fundamentplaten 45» ²⁵⁷. Om figur 2 lærer beskrivelsen at svivel- og åk-løsning er modifisert «ved at det inngår et sugeanker som bidrag til fundamenteringen av anordningen» ²⁵⁸, og at utførelsen i figur 2 «har svært meget til felles med den på fig. 1, bortsatt fra at det er tilføyet et sugeanker 80.» ²⁵⁹

Samtidig uttaler beskrivelsen også i tilknytning til figur 2 at «(F)orankringskreftene, som er meget større enn dem som utøves av stigerørene eller – slangene og eventuelt styrekabelen, blir i disse utførelser tatt opp av en struktur som ikke er i direkte forbindelse med selve ventiltrekonstruksjonen. Dermed blir ikke det egentlige ventiltreet, svivelanordningen eller selve brønnhodet i nevneverdig grad utsatt for påkjenninger som

²⁵⁴ Jf særlig beskrivelsen i U s 981 linje 17 – U s 982 linje 8.

²⁵⁵ Wasa Tverlid gir særlig anvisning på at løsningen kan kombineres med PGB-er, jf U s 983 linje 15-17.

²⁵⁶ Det norske patentet er fremlagt som dok # 32.

²⁵⁷ Dok # 32 s 4 linje 28-30.

²⁵⁸ Dok # 32 s 3 linje 20-22.

²⁵⁹ Dok # 32 side 7 linje 9-11.

skyldes forankringen av fartøyet»²⁶⁰. Ingebrigtsens samlede lære til Fagpersonen kan da formuleres slik

- at brønnhodeventilen hovedsakelig understøttes av lederøret med et visst bidrag fra betongfundamentplaten;
- at et sugefundament kan ta opp fortøyningskrefter av stor størrelse;
- at et sugefundament også kan inngå i en brønnhode-konstruksjon; og
- at dersom fortøyningsstrukturen ikke forbindes direkte med brønnhodeventilkonstruksjonen, vil ikke brønnhodet bli utsatt for fortøyningskreftene i nevneverdig grad.

Samtidig gir Ingebrigtsen verken eksplisitt læring om

- at et sugefundament som ikke er forbundet direkte med brønnhodeventilkonstruksjonen også kan benyttes til å ta opp krefter og momenter fra brønnhodeventilen selv, eller
- at slike krefter og momenter ikke vil belaste brønnhodekonstruksjon om de ledes utenfor denne, eller
- at dette både gjelder trekk-krefter fra fortøyde skip og vekt-krefter og vridningsmomenter på brønnhoderøret fra en brønnhodeventil med stadig større omfang og masse.

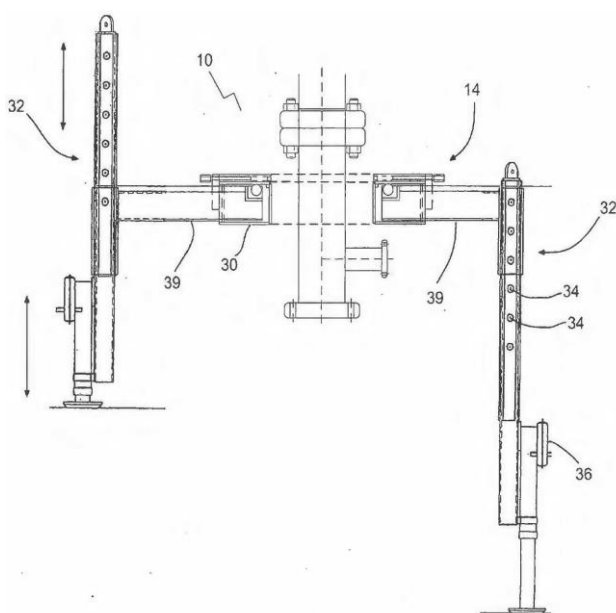
Spørsmålet for tingretten er om Fagpersonen med utgangspunkt i FBS eller Troll Observasjonsbrønn, supplert med den læring fra Ingebrigtsens figur 2 som er gjengitt ovenfor og fagets alminnelige kunnskap, ville ha prøvd Støtteramme-patentets løsning med en rimelig forventning om å lykkes. Etter tingrettens syn ville Fagpersonen uten videre se at Støtteramme-patentets løsning med å overføre dreiemoment fra BOP til et sugefundament før momentet nådde frem til brønnhoderøret og brønnhodet, ville lykkes om den ble prøvd²⁶¹.

Det reelle spørsmål her blir da om Fagpersonen med utgangspunktet angitt i forrige avsnitts innledning ville ha funnet frem til Støtteramme-patentets løsning om å overføre dreiemoment fra BOP og brønnhoderørets øvre del til et sugefundament før momentet nådde frem til brønnhode og lavtrykks-røret nedover i brønnen. Statoils fagkyndige vitne Hørte karakteriserte løsningen som både «*smart*» og samtidig «*banal*», og som en løsning han selv ikke hadde sett. Tingretten har – i likhet med Patentstyret – kommet til at Fagpersonen med sine idealiserte ferdigheter og begrensninger heller ikke ville ha funnet frem til Støtterammepatentets løsning på grunnlag av Ingebrigtsen, Støtteelement-patentet og fagets alminnelige kunnskap, og at Støtteramme-patentets løsning har relativt stor oppfinnelseshøyde, nettopp gjennom at det benytter kjente og basale fysiske prinsipper og anvender disse sammen på en ny måte – som løser patentets problem på en god måte.

²⁶⁰ Dok # 32 s 5 linje 37 – s 6 linje 4 og gjentatt på s 7 linje 25 - 32.

²⁶¹ Om Støttefigurens visuelle egenskaper i større detalj, se pkt 11.1 nedenfor.

Rice er et amerikansk anordnings- og fremgangsmåtepatent med prioritet fra 26 februar 2009²⁶² som viser en ramme som horisontalt («*lateral*») stabiliserer en brønnhode-konstruksjon uten å begrense brønnhodets vertikale bevegelser. Beskrivelsen viser²⁶³ at stabiliseringsrammen har sin bakgrunn i såkalte «*snubbing units*»²⁶⁴, som ofte monteres over BOP for å muliggjøre inn- og utføring av ulike rørdeler i et borehull under trykk, og som ofte bare understøttes av selve brønnhodestrukturen. Dersom horisontal stabilisering av en «*snubbing unit*» er ønskelig, peker Rice' beskrivelse på flere alternative metoder i kjent teknikk, som visstnok ikke uten videre er enkle å tilpasse til store «*snubbing*» enheter. Verken Rice' beskrivelse eller krav er imidlertid begrenset til «*snubbing units*» eller til slike enheter av stor størrelse eller montert over BOP'en, eller lignende. Rice gir så vidt sees heller ingen læring for hvordan det tredimensjonale problem horisontal stabilisering ivaretas gjennom en todimensjonalt fremstilt løsning.

Rice beskriver

- at stabiliseringsrammens berøringspunkter 18 ikke trenger å ha direkte kontakt med brønnhodet 12 for å utføre sin stabiliserende oppgave, at de kan justeres fra og mot brønnhodet horisontalt blant annet for å passe brønnhoder av ulik diameter, og at de kan være utformet for å passe formen på brønnhodet eller brønnhodets enkeltdeler²⁶⁵;
- at stabiliseringsrammens ben mot bakken kan være både vertikalt og også horisontalt justerbare ved hjelp av ulike, kjente teknikker, og at bena i noen utførelsesformer kan være en forsterket plattform²⁶⁶; og

²⁶² U s 964-78.

²⁶³ U s 976 avsnitt 0002 – 0004.

²⁶⁴ Enheter som har til formål å gi tilgang til en trykksatt brønn, eksempelvis for innføring eller uttak av rørlengder fra brønnen.

²⁶⁵ U s 977 avsnitt 0030 i tilknytning til figur 2, avsnitt 0031 i tilknytning til figur 3 og 4.

²⁶⁶ U s 977 avsnitt 0032

- at stabiliseringsrammens øvre del kan stabiliseres av barduner²⁶⁷;

samtidig som Rice bare beskjeftiger seg med stabilisering av brønnhodet i horisontalplanet mens vertikal bevegelse opprettholdes.

Rice omfatter borebrønner på land; ikke under havet. Det innebærer at både størrelsen og arten av de krefter og momenter som virker på brønnhoderøret og brønnhodekonstruksjonen ikke uten videre er like, og at teknologi utviklet for det ene miljø ikke uten videre kan anvendes direkte i det andre miljø med samme tekniske virkning. Samtidig oppfatter tingretten hullboring på land og under sjøen som historisk beslektede industrier med atskillig teknologisk overførbarhet. En Fagperson vil derfor ikke uten videre utelukke eller overse læring fra landboring ved løsningen av et teknisk problem ved undersjøisk boring, og *vica versa*; samtidig som han ikke nødvendigvis ville lykkes i å foreta nødvendige tilpasninger eller endringer i teknologien uten å måtte anvende oppfinneriske evner.

Tingretten kan ikke se at verken PGB eller Troll observasjonsbrønn, sammenholdt med Rice og eventuelt fagets alminnelige kunnskap, gir Fagpersonen noen foranledning til å finne frem til Støtteramme-patentets løsning uten bruk av oppfinneriske evner.

Støtteramme-patentet er gyldig som meddelt.

10.5 Judisiell patentbegrensning (Støtteramme)

Når tingretten har funnet at Støtteramme-patentet er gyldig, har den ingen foranledning til å vurdere noen av de tre alternative kravsett²⁶⁸ nærmere, jf patentloven § 52 første ledd siste punktum.

10.6 Inngrep (Støtteramme)

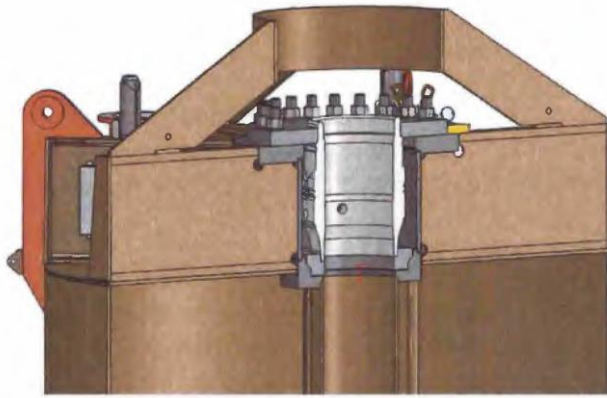
Statoil har bestridt inngrep; prinsipalt på det grunnlag at Cap-X både mangler en støtteramme i patentets forstand og at Cap-X fundamentet ikke er tilkoblet brønnhoderøret. Dette fører ikke frem for tingretten:

Støtteramme-patentets strukturelle og funksjonelle særtrekk er gjennomgått under pkt 10.1 ovenfor. Nedenstående avbildning²⁶⁹ viser blant annet en gjennomskåret Cap-X med H-bjelker (lysebrunt) festet direkte til sugefundamentets toppdeksel (mørkere brunt), kombinerte løfteører og tilkoblingspunkter for støtte-elementer (orange) og lavtrykksskammer for innfesting av brønnhodeventil (lys grå):

²⁶⁷ U s 978 avsnitt 0037 *in fine* vedrørende figur 7 og barduneringshull 4, og avsnitt 0039 om vindavstøtning av så vel brønnhode som av til brønnhodet forbundet borerigg.

²⁶⁸ U s 522-24.

²⁶⁹ Hentet fra prosesskrift inntatt på U s 73.

Tingretten er ikke i tvil om at Cap-X' åtte ringstilte 1000 mm høye H-bjelker som er sveist fast mot lavtrykk-kammerets ytterside i bakkant med 45° vinkel mellom hver, og som samtidig ligger sveist fast til sugefundamentets toppdeksel radielt pekende fra brønnhoderørets senterakse frem til sugefundamentets ytterperiferi, er en «støtteramme» som er «tilkoblet» brønnhoderørets øvre parti i patentets forstand, som oppfyller alle de øvrige strukturelle og funksjonelle særtrekk Hovedkravet oppstiller. Også støtterammer som er indirekte koblet til brønnhoderøret gjennom en klaringsfri forbindelse til lavtrykk-kammerets yttervegg griper inn i patentvernet.

Tingretten nevner samtidig, at Cap-X fremstår som en elegant utført, gjennomarbeidet og på flere måter foredlet utførelse av Støtteramme-patentet, sammenlignet med eksempelet i patentets figur 1²⁷⁰. Blant annet holder Cap-X' bruk av lasteørene oppå hver annen H-bjelke også som festepunkter for Støtte-elementer, og senkingen av støtterammen helt ned på sugefundamentets toppdeksel, høy ingeniørfaglig kvalitet. Inngreps-gjenstandens ingeniør-faglige kvaliteter forhindrer imidlertid ikke, at den griper inn i NeoDrills patentvern etter § 39.

Subsidiært har Statoil anført å ha avtalerettslig adgang til å gripe inn i NeoDrills støtteramme-patent fordi denne kunnskapen både var Bakgrunn for og Resultat av Skråstilt lederør-studien, jf Standardvilkårenes justerte art 10.1 og 10.3 b. Heller ikke dette fører frem for tingretten:

Som beskrevet under pkt 3 ovenfor, har NeoDrill utført flere studier for Statoil. Etter kontrakt av 8 mai 2014 skulle NeoDrill utrede CAN Silo Concept²⁷¹. NeoDrills vederlag for studien var fast - 200 100 kr. Den inkorporerte i seg blant annet Statoils standardvilkår for innkjøp av forsknings- og utviklingsarbeid («Standard-vilkårene»)²⁷², samtidig som kontraktsdokumentet pkt 5²⁷³ erstattet flere av Standard-vilkårenes innhold av betydning for saken her.

²⁷⁰ U s 456.

²⁷¹ Inn tatt på U s 3408-38. Kontrakten het "Conductor Anchor and SMT Silo arrangement study".

²⁷² U s 3413-16.

²⁷³ U s 3410.

Avtaledokumentene skiller mellom teknologi/informasjon som partene kjente fra før eller som ble utviklet uavhengig av Kontraktsarbeidet selv om det måtte inngå i løsningen for det arbeid som ble utført gjennom Kontrakten («*Bakgrunnsinformasjon*»), og den teknologi/informasjon som selve studie-arbeidet førte frem til («*Resultatene*»). Konkret ble det blant annet avtalt:

- en ny art. 1.2 b som gjorde klart at NeoDrills Bakgrunnsinformasjon blant annet omfattet NeoDrills «*Wellhead support frame technology*». Allerede før kontraktsinngåelsen²⁷⁴ hadde NeoDrill orientert Statoil om at «*WSF (wellhead support frame) som skal beskytte brønnen fra utmatting er noe vi ønsker å holde konfidensielt fram til vi har sent inn en søknad på den*»; og
- en justert art. 10.1 og 10.3 b hvoretter eiendomsretten og retten til å patentere Resultatene automatisk og fortløpende skulle tilfalle Neodrill. Statoil fikk på sin side full adgang til å benytte og videreutvikle Resultatene og annen informasjon som måtte bli lagret fra det utførte arbeid, også om NeoDrill skulle patentbeskytte noe av dette.

Standardvilkårenes art 10.2 om rettighetene til Bakgrunnsinformasjon forble uendret. Bestemmelsen gir oppdragsgiver (Statoil) rett til å benytte den Bakgrunnsinformasjon som er nødvendig for at Statoil skal kunne utnytte Resultatene innenfor rammen av sine vanlige operasjoner, men ikke utover dette.

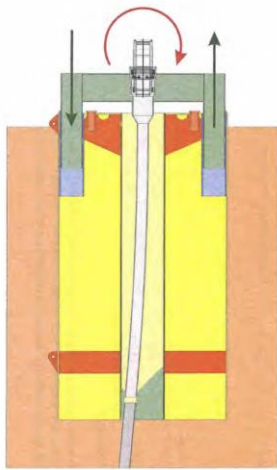
Kontraktens arbeidsomfang fremgår av U s 3436-38. NeoDrill leverte PowerPoint-presentasjonen Skråstilt Lederør CAN til Statoil 5 juni 2014²⁷⁵, og sluttrapport «*CAN Slanted Conductor Concept*» den 26 august 2014²⁷⁶. Presentasjonen inneholdt nedenstående figur i tilknytning til beregninger av betydning for støtterammens dimensjonering, mens sluttrapporten gjentok figuren i tilknytning til pkt 3.2 Wellhead Support Frame hvor Støtteramme-patentets prinsipp forklares og illustreres²⁷⁷. Sluttrapporten pekte særlig på at Støtterammen trenger en viss høyde (typisk 1 m) for å håndtere de store momenter som er aktuelle, med den følge at brønnhodeventilen og trålerbeskyttelsen da stikker høyere opp over havbunnen, samtidig som dette antas å kunne optimaliseres ved å integrere støtterammen helt eller delvis inn i sugefundamentets toppdeksel.

²⁷⁴ Jf epost 19 mars 2014 – U s 3348.

²⁷⁵ U s 3445-57, «*Singel Well Slanted Conductor CAN*».

²⁷⁶ U s 3570-3648.

²⁷⁷ Henholdsvis U s 3457 og U s 3586-88.

Statoil benyttet ikke skråtstilt lederør i Cap-X. Derimot benytter Cap-X NeoDrills bakgrunnskunnskap «*Wellhead support frame technology*», inkludert sluttrapportens anvisning om at støtterammen burde være 1 m høy og burde kunne integreres inn i sugefundamentets toppdeksel, jf pkt 11.1 nedenfor

Tingretten finner at Wellhead Support Frame Technology er Bakgrunnsinformasjon i sin helhet etter Kontrakten art 10.2, og at Statoil ikke derved har noen kontraktsrettslig adgang til å foreta patentinngrep i Støtteramme-patentet.

11 Markedsføringsloven

11.1 § 28 første ledd

Markedsføringsloven § 28 første ledd lyder:

«Den som har fått kunnskap om eller rådighet over en bedriftshemmelighet i anledning av et tjeneste-, tillitsvervs- eller forretningsforhold, må ikke rettsstridig utnytte hemmeligheten i næringsvirksomhet.»

Tingretten er ikke i tvil om at NeoDrills støtteramme-teknologi var en bedriftshemmelighet i markedsføringslovens forstand, frem til patentsøknaden ble gjort allment tilgjengelig 30 mai 2016. Statoil har heller ikke bestridt, at i alle fall deler av støtteramme-teknologien var en bedriftshemmelighet i lovens forstand, og at NeoDrill markerte dette overfor Statoil i nødvendig grad. På dette punkt er det tilstrekkelig å peke stikkordsmessig på

- at NeoDrill fjernet skjermbildet som viste prosessstrinn G fra presentasjonen som ble holdt for Statoil v/ Vinge og Kjøsnes 17 mars 2014 i oversendelsen to dager senere, og presiserte ved oversendelsen at støtterammen *«er noe vi ønsker å holde konfidensielt fram til vi har sent inn en søknad på det. Så vennligst ikke snakk om det, og det er heller ikke del av den presentasjonen»*²⁷⁸;
- at oppdragsavtalen av 8 mai 2014 presiserte at *«Wellhead support frame technology»* tilhørte NeoDrills bakgrunnsinformasjon, samtidig som sluttrapporten for *«CAN Slanted Conductor Concept»* av 26 august 2014 både var merket **«CONFIDENTIAL»** og klausulen *«All information in this document is provided commercial in confidence and shall not be published or disclosed, wholly or in part to any other part without NeoDrill's written permission»*²⁷⁹; og
- at STIs prinsipp om at selskapene Statoil investerte i selv skulle eie og beskytte sine immaterielle rettigheter forutsetter uten videre at Statoil i utgangspunktet ikke hadde adgang til å benytte informasjon delt med STIs styremedlemmer i de respektive målselskaper som sin egen²⁸⁰.

Det er heller ikke bestridt at Statoil fikk tilgang til støtteramme-informasjonen gjennom et *«tjeneste-, tillitsvervs- eller forretningsforhold»* i markedsføringslovens forstand, og at også dette andre vilkår etter § 28 er oppfylt. *«Slanted Conductor»*-studien og NeoDrills øvrige innsalgs-forsøk var et *«forretningsforhold»* og STIs styreverv i NeoDrill var et *«tillitsverv»* i markedsføringslovens forstand.

Spørsmålet er så om Statoil har utnyttet NeoDrills hemmelige støtteramme-teknologi *«rettsstridig»* i næringsvirksomhet gjennom utviklingen av brønnhode-løsningen i Cap-X. Det er ikke omtvistet i saken at Statoil utviklet Cap-X *«i næringsvirksomhet»*. For

²⁷⁸ U s 3348 sammenholdt med dokument # 29.

²⁷⁹ U s 3410 sammenholdt med U s 3570 nederst.

²⁸⁰ U s 1623.

balansens skyld nevnes samtidig at Cap-X også inneholder teknologi-elementer som ikke griper inn i NeoDrills Støtteramme-teknologi eller øvrige patenter.

Statoil har anført at de personer som kjente «*Slanted Conductor*»-studien enten ikke tok personlig del i utviklingen av Cap-X' sugefundament eller i alle fall ikke brukte den i utviklingen, samtidig som ingen av Cap-X' konstruktive trekk kan tilbakeføres til NeoDrill. I sum oppfatter tingretten at Statoil anfører manglende årsakssammenheng mellom kunnskapen om NeoDrills støtteramme-hemmeligheter i deler av Statoils store organisasjon, og utviklingen av Cap-X et helt annet sted i organisasjonen. Dette fører ikke frem for tingretten:

Tingretten lar det stå hen, hvem av sakens parter som bærer den reelle tvilsrisiko for om person A delte informasjon med person B innenfor Statoils store organisasjon, og i så fall hendelsens tidspunkt og innhold. Spørsmålet om tvilsrisiko på dette punkt har både en side til om bedriften hefter for anonyme og/eller kumulative feil etter markedsføringsloven, og om hvilken part som har reell mulighet til å belyse forholdet.

Avgjørende for tingrettens bedømmelse i saken her er kombinasjonen av

- at Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå, slik den er fremstilt i NeoDrills skjematisk illustrasjoner inntatt i både
 - prosesstrinn G i dokument # 29 av 17 mars 2014;
 - U s 3457 av 6 juni 2014 med tilhørende kapasitetsberegninger;
 - U s 3586-88 fra sluttrapporten av 26 august 2014;
 - U s 3694 av 31 oktober 2014; og
 - Patentsøknaden som ble gjort allment tilgjengelig først 30 mai 2016;

både hver for seg og samlet innehar «*Colombi egg*»-kvaliteter som innebærer at en Fagperson gjennom bare et øyeblikks eksponering uten videre vil ta til seg, forstå og være i stand til å gjøre bruk av Støtteramme-teknologiens oppfinneriske innhold, på samme måte som da Columbus knuste eggeskallet og satte egget på høykant. Fagpersonen ville uten videre se at illustrasjonen ga en løsning på et utmattingsproblem hele bransjen hadde identifisert som stort og vanskelig siden 2005-06 og ennå ikke løst på annen måte. Iblant sier «*et bilde mer enn 1000 ord*». Nevnte illustrasjoner har etter tingrettens syn nettopp slike visuelle egenskaper for en Fagperson. Når Fagpersonen først har blitt vist en så enkel, slående og prinsipiell løsning «*utenfor boksen*», er det formentlig umulig å fjerne den fra Fagpersonens bevissthet, selv om man ønsker det; og

- at tingretten etter vitnene Reinås, Vinges, Ellingsens, Eidesens og Sæthers forklaringer finner overveiende sannsynlig at gruppen som skulle utvikle Cap-X ble satt sammen allerede i oktober 2013 under Eidesens ledelse. Høsten 2013 arbeidet særlig Vinge og Kjøsnes med fundamentet for Cap-X. Allerede tidlig i 2014 ble det klart at lavt

reservoar-trykk innebar at eventuelle utbygginger i Barentshavet ville skje gjennom undersjøiske pumper og mange brønner, og at ingen enkeltleverandør kunne levere aktuelle løsninger alene.

Vinge og Kjøsnes fikk seg presentert NeoDrills Prosesstrinn G i dokument # 19 muntlig den 17 mars 2014²⁸¹, og bestilte deretter og mottok «*Slanted Conductor*»-studien med både foreløpig presentasjon 6 juni og sluttrapport 26 august 2014. De var begge derved kvalifisert «*kontaminert*», for å bruke Eidesens eget uttrykk fra hans e-post av 21 oktober 2016²⁸². Kjøsnes forklarte seg ikke for tingretten, og innholdet og varighetet av hans deltakelse i Cap-X ble ikke særlig belyst for tingretten. Vinge forklarte at han «*omtrent ikke deltok*» i utviklingen av Cap-X utover «*innledningsvis*», men uten at han tidfestet eller konkretiserte sin fratreden fra prosjektet nærmere. Samtidig er det på det rene at Vinge deltok i forhandlingene om oppfølger-studien CAPn CAN sammen med Cap-X-deltakerne Ellingsen og Eidesen så sent som 6 mai 2015²⁸³. Ifølge vitnet Ellingsen var det også Vinge som utarbeidet utkastet til oppdragsspesifikasjonens pkt 1-7 og 9 til CAPn CAN oversendt 10 mars 2015²⁸⁴. Tingretten finner der derfor mest sannsynlig at Vinge deltok i Cap-X - prosjektet i alle fall til og med mai 2015.

Vitnet Ellingsen har forklart at han var utvikler av Cap-X som leverandøruavhengig teknologiplattform, med hovedansvar for plattformens øvre del. Hans oppgave var å presentere en teknisk fullgod løsning, mens immaterielle rettigheter inkludert «*freedom to operate*» ble vurdert og ivaretatt av Statoils innkjøps- og IP-avdelinger, samt av prosjektleder Eidesen. Ellingsen var i kontakt med Vinge i forbindelse med HOOP-prosjektet og sier han antakelig mottok kopi av eposter vedrørende HOOP. Herunder var det Ellingsen som purret NeoDrill v/Strand²⁸⁵ etter kostnadsoverslagene for henholdsvis en og 70 CAN sugefundamenter 2 juni 2014. Ellingsen mottok overslagene senere samme dag²⁸⁶. Ellingsen mottok også NeoDrills «*Slanted Conductor*» sluttrapport av 26 august 2014, men påstår å ikke ha lest den idet ansvaret for innmaten av sugesankeret tillå Vinge, og han angivelig manglet interesse for totaliteten i prosjektet utover sine egne ansvarsområder. Endelig var Ellingsen hovedadressat for NeoDrills oversendelse 31 oktober 2014 av OBN-presentasjonen av 20 oktober, steg-for-steg-prosess, «*Slanted Conductor*-rapporten og 3D modell av CAN²⁸⁷. Ellingsen forklarte at ideen om å kombinere CAP og NeoDrills CAN oppsto i Cap-X' prosjektgruppe 16 desember 2014. Ellingsen opplyste også at han utformet pkt 8 i utkastet til oppdragsspesifikasjonen til CAPn CAN oversendt 10 mars 2015 om verifikasjon av at berøringskrefter fra trålere og fallende gjenstander som traff Statoils

²⁸¹ U s 3348.

²⁸² U s 4032.

²⁸³ U s 3732.

²⁸⁴ U s 3711-12, jf s 3709 der Vinge var kopiert inn i Ellingsens oversendelse av spesifikasjonsutkastet.

²⁸⁵ Som Ellingsen tiltalte med fornavn i eposten – «Harald».

²⁸⁶ U s 3462, jf s 3461.

²⁸⁷ U s 3696.

CAP kunne absorberes av CAN strukturen. CAPn CAN-forhandlingene ble avbrutt uten resultat av Statoil 6 mai 2015.

Deretter utarbeidet Ellingsen PowerPoint-presentasjon «*The Cap-X Solution*» av 17 august 2015 for å vise Statoils ledelse hva Cap-X-konseptet gikk ut på. Han kopierte inn flere av NeoDrills illustrasjoner i presentasjonen, herunder

- hele U s 3757 der Cap-X' «*standard*» fundament fremstilles gjennom NeoDrills «*Colombi egg*»-illustrasjon av Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå, bruk av NeoDrills varemerkeregistrerte varemerke CAN²⁸⁸ og foto av NeoDrills sugeanker merket «NEODRILL». På NeoDrills spørsmål under hovedforhandlingen sa Ellingsen seg enig i at figuren på U s 3757 viste et sugeanker med støtteramme som viser oppfangning og overføring av krefter og momenter, samtidig som dette gjaldt sider ved Cap-X utenfor hans ansvarsområde,
- U s 3760 der en installasjon vises brutt ned i del-primære komponenter og selve sugefundamentet er benevnt «(6 mill NOK Neodrill)»²⁸⁹, og
- NeoDrills «*Grønn tønne*» - øverste figur på U s 3751.

Tingretten kan ikke se det annerledes, at også Ellingsen må anses «*kontaminert*» etter markedsføringsloven gjennom sin kjennskap til NeoDrills beskyttede støtteramme – teknologi.

Vitnet Eidesen ledet Cap-X-prosjektet siden oktober 2013. Han manglet kompetanse på sugeanker selv, men forklarte at han «*bladde*» i «*Slanted Conductor*»-rapporten avgitt 26 august allerede i løpet av september 2014. Eidesen forklarte at Cap-X-prosjektet allerede i februar 2015 – dvs lenge etter at Neodrill hadde holdt sin OBN-presentasjon for Statoil 31 oktober 2014²⁹⁰, men før Statoil innledet drøftelser om CAPn CAN i mars 2015 - fikk bevilget penger fra leteavdelingen til å utvikle sin egen fundament-, struktur- og oppkoblingsløsning for bruk i 23 konsesjonsrunde. Et vellykket og rettmessig utviklingsarbeide ville innebære at gjennomføring av Cap-X ikke var avhengig av å benytte NeoDrills fundamentløsning.

Eidesen forklarte at dialogen med Reinertsen og Subsea om produksjon av Statoils sugefundamenter ble initiert ultimo februar 2016 og kom i gang i april 2016, med dobbel Cap-X²⁹¹ i fokus. Han forklarte at tanken om å tilpasse Cap-X til enkeltstående letebrønner med bare ett sugefundament oppsto først i desember 2016, til tross for at Ellingsens presentasjon «*The 'Cap-X' solution*» av august 2015 viser løsninger fundamentert på både 6 m og 9 m diameter sugefundament om hverandre inkludert

²⁸⁸ Jf til sammenligning prosjektleder Eidesens epost om bruk av Statoils varemerker til NeoDrill av 3 mai 2016, der det heter at «*Cap-X (er) beskyttet som et Trade Mark og det må merkes i forhold til dette som Cap-XTM*» (U s 3985).

²⁸⁹ Beløpet samsvarer med det kostnadsoverslag Ellingsen mottok fra NeoDrill 2 juni 2014 for en enhet med seks m diameter uten installasjonskostnader (U s 3461).

²⁹⁰ U s 3696

²⁹¹ Dvs at brønnfundamentet besto av to CAP-beskyttere.

«CAP'N'CAN solution» med bare ett sugefundament og/eller en CAP-beskytter²⁹².

Vitnet Sæther ble bragt inn i prosjektet på dette tidspunkt, samtidig som Reinertsen og GE ble engasjert for å vurdere gjennomførlighet. Eidesen begrunnet valget av sugefundamenter for letebrønner der man jo ikke borer horisontalt med at Statoil ønsket om å vinne erfaringer med sugefundamenter, lite kunnskap om grunnforholdene og at man ville spare penger blant annet fordi man kunne unngå både lederør og å fjerne brønnhodet etterpå. Detalj- og fabrikkasjonstegningene ble laget direkte fra Statoils 3D-modell oversendt i februar 2017, som Eidesen opplyste var bygget opp i Statoil fra bunnen av ved hjelp av programvaren Inventor uten bruk av NeoDrills 3D-modell.

Eidesen fortalte at det antakelig var ham som initierte krysslisensforhandlingene 28 mars 2017. Tidspunktet skyldtes at man hadde identifisert en «*tension*»-løsning som antakelig berørte Støtteelement-patentet, og øynet muligheten for å pilotere løsningen på den siste letebrønner i Barents-kampanjen 2017 forutsatt lisens.

Eidesen ga i sin forklaring uttrykk for at NeoDrill hadde tilført to elementer – skrått lederør og støtteramme. Når det skrå lederøret ikke kom til utførelse blant annet på grunn av løse grunnforhold vurderte han det slik at Statoil hadde rett til å benytte støtteramme-kunnskapen i forhold til NeoDrill, selv om hans vurdering på dette punkt ikke var bastant.

På dette grunnlag, sammenholdt med Eidesens rolle som prosjektleder for de «*kontaminerte*» sentrale prosjektmedarbeidere Vinge, Kjøsnes og Ellingsen, finner tingretten at også Eidesen må anses «*kontaminert*» gjennom sin kjennskap til NeoDrills beskyttede støtteramme –teknologi etter markedsføringsloven. Blant annet viser Eidesens (forfeilede) resonnement om at Statoil hadde rett til å benytte støtteramme-teknologien fordi man valgte å ikke benytte skrått lederør etter rettens syn, at Eidesen selv både var kjent med det nye og beskyttede innhold i støtteramme-teknologien, at han overveide hvorvidt Statoil hadde lov til å benytte denne i Cap-X, og at hans konklusjon var at det var fritt fram.

Sammenholdt med bevisbildet for øvrige finner da tingretten klar sannsynlighetsovervekt for at NeoDrills hemmelige støtteramme-teknologi ble «*benyttet*» av Statoil som sådan ved utviklingen av Cap-X. På bakgrunn av Eidesens forklaring peker tingretten på at det avgjørende ikke er om Statoil benyttet NeoDrills 3D-modell, men at man gjorde bruk av innholdet i NeoDrills forretningshemmeligheter vedrørende støtteramme.

Det er etter dette unødvendig for tingretten å vurdere vitnet Reinås' og vitnet Sæthers personlig forhold særskilt.

²⁹² U s 3750, s 3753, s 3768-69 og – særskilt for 23 konsesjonsrunde med «*slanted conductor*» som når reservoar horisontalt på 200-250 m dybde - U s 3774.

Det siste spørsmål vedrørende markedsføringsloven § 28 første ledd er om Statoils bruk har vært «rettsstridig». Statoil har anført at det ikke er rettsstridig å «*invent around*», og at det verken er rom eller behov for selvstendig anvendelse av markedsføringsloven i tillegg til patentlovens inngrepsregler.

Tingretten er enig i at det ikke er i strid med markedsføringsloven å forsøke å «*invent around*» andres meddelte patenter og/eller offentliggjorte patentsøknader. Tvert om samsvarer det med patentreglenes begrunnelse at den enkelte oppfinneres kunnskap stilles til allmenhetens disposisjon i bytte mot oppfinnerens tidsbegrensede enerett til utnyttelse. Det ligger utenfor saken å vurdere om aksjonæravtalen og/eller aksjerettslige hensyn med utspring i Statoils posisjon som nest største aksjonær i NeoDrill gjennom STI med ca 30 % tilsier en annen eller mer nyansert bedømmelse enn den som følger av patent- og markedsretten.

Statoil forsøkte imidlertid ikke å «*invent around*» på grunnlag av NeoDrills offentliggjorte patentsøknad, men på grunnlag av NeoDrills forretningshemmeligheter overlevert Statoil under forutsetning om konfidensialitet ved fire anledninger i perioden fra 17 mars til 31 oktober 2014. Det rettsstridige i saken ligger således ikke så mye i hva Statoil gjorde, som når Statoil gjorde det og hvilket grunnlag Statoil gjorde det på. Statoils rettsstridige utnyttelse av NeoDrills bedriftshemmelighet om støtteramme-teknologien ga Statoil et rettsstridig forsprang på å forsøke å «*invent around*» på omtrent to år, som var helt nødvendig for at Cap-X kunne inngå i Statoils søknad under 23 konsesjonsrunde og tas i bruk i leteprogrammet i Barents 2017. Av samme grunn er det både rom og behov for å bruke markedsføringsloven ved siden av inngrepsreglene i saken.

Tingretten finner at Statoil har brutt markedsføringsloven § 28 første ledd ved utviklingen av Cap-X – teknologien.

Tingretten bemerker avslutningsvis under dette punkt at det etter hovedforhandlingen ikke er bevismessige holdepunkter for at anta at noen av Statoils styremedlemmer i NeoDrill gjennom STI har medvirket til brudd på markedsføringsloven eller til utviklingen av Cap-X. Statoils beslutning 12 november 2015 om å trekke seg ut av NeoDrill, med den konsekvens at noe konvertibelt lån likevel ikke var aktuelt,²⁹³ innebar imidlertid et skarpt brudd med konsernets tidligere uttalte holdning om

- at aksjeeiet i NeoDrill var en rent finansiell plassering; og
- at et utsalg på samlet selskapsverdi 50 mill kr ville være et godt økonomisk resultat for Statoil²⁹⁴.

Det er vanskelig å oppfatte Statoils holdningsbrudd, sammenholdt med Statoils nektelse av å forlenge aksept-tiden for EV-avtalen sommeren 2017 med den følge at STI likevel ikke ble kjøpt helt ut av NeoDrill til en selskapsverdi på 60 mill kr, som annet enn begrunnet i industrielle/strategiske overveielser utløst av saken her, til fortrensel for overveielser knyttet til investeringens finansielle sider alene.

²⁹³ U s 3948-50.

²⁹⁴ Vitne Kjosaviks forklaring sammenholdt med «*drag along*»-bestemmelsen i aksjonæravtalens pkt 5.1.

11.2 Markedsføringsloven § 29

§ 29 om tekniske hjelpemidler lyder:

Den som er blitt betrodd tekniske tegninger, beskrivelser, oppskrifter, modeller eller lignende tekniske hjelpemidler i anledning av et tjeneste-, tillitsvervs- eller forretningsforhold, må ikke rettsstridig utnytte dem i næringsvirksomhet.

Det samme gjelder den som har oppnådd rådighet over tekniske tegninger, beskrivelser, oppskrifter, modeller og lignende tekniske hjelpemidler gjennom noens rettsstridige handling.»»

Etter hovedforhandlingen må tingretten bygge på at Statoil

- mottok NeoDrills 3D-modell, men bygget sin egen 3D-modell for Cap-X fra bunnen av uten å benytte NeoDrills 3D-modell som basis; og
- benyttet NeoDrills skjematiske figur av Støtteramme-patentets løsning på prinsippnivå i interne presentasjoner, særlig «*The Cap-X Solution*» av 17 august 2015.

Etter tingrettens syn rammes ingen av disse handlinger av § 29 i tillegg til § 28.

11.3 Markedsføringsloven § 25

§ 25 om god forretningsskikk lyder:

«I næringsvirksomhet må det ikke foretas handling som strider mot god forretningsskikk næringsdrivende imellom.»

Bestemmelsen anses gjerne som den generalklausul enkeltbestemmelsene i §§ 26-31 er kasuistiske uttrykk for. Som angitt i Rt 1988 s 1315 (Norsk iskrem - s 1322) vil spesialbestemmelsene ofte antas å innebære en uttømmende rettslig regulering av den typesituasjon spesialbestemmelsen omfatter. § 25 inneholder altså ikke en annen eller annerledes rettsstridsgrense enn §§ 26-31 innenfor særbestemmelsenes virkeområde. Generalklausulen i § 25 finner derfor særlig anvendelse for typetilfeller som faller utenfor eller mellom spesialbestemmelsene i §§ 26-31, eller for elementer i hendelsesforløpet som ikke fanges opp av vedkommende spesialbestemmelse og som hensynet til sunn konkurranse tilsier bør gis et rettslig vern. I forhold til etterligningsvernet uttrykte Lassen det slik at markedsføringsloven rettet seg mot de uakseptable og tarvelige etterligninger. «*Det er ikke nok at det er skjedd en etterligning – den må ha vært lumpent gjort*» og «*Næringsdrivende som står i kontraktsforhold med hverandre, eller har gjort det, eller forhandler om å gjøre det, må vise større hensyn enn den utenforstående. Den som er vist tillit, får en særlig plikt til å vise hensyn*»²⁹⁵.

Tingretten har alt kommet til at Statoil har overtrådt § 28 første ledd om forretningshemmeligheter. I Rt 1977 s 199 (Cirrus) ble båtbyggeren dømt både etter den

²⁹⁵ Foredrag 16 oktober 1986 i Norsk forening for Bygge- og Entrepriserett s 4-5 (JU s 877-83 på s 880-81).

daværende markedsføringslov § 1 og § 7 (tilsvarende dagens §§ 25 og 28) for sin samlede bruk av tegninger, byggespesifikasjoner og resultater fra modellforsøk under dissens (3-2). Dissensen gjaldt ikke den rettslige forståelse av markedsføringsloven eller den samtidige bruk av § 1 og § 7, men subsumpsjonen²⁹⁶.

Tingretten har kommet til at Statoil gjennom utviklingen av Cap-X har brutt markedsføringsloven § 25 i tillegg til § 28. Statoils fremferd overfor NeoDrill må karakteriseres som både tarvelig og lumpen, for å benytte Lassens terminologi. På dette punkt har tingretten blant annet sett hen til

- Støtteramme-teknologiens store økonomiske betydning, både i absolutt verdi og særlig for et lite STI-støttet teknologiutviklingsfirma som NeoDrill;
- Støtteramme-teknologiens store betydning som «enabler» for 23 konsesjonsrunde og leteprogrammet i Barentshavet sommeren 2017;
- Statoils forsøk på å få tilgang til rettighetene til Støtteramme-teknologien gjennom de komplekse IP-bestemmelsene i CAP'n CAN-tilleggsstudien i mars-mai 2015 for en samlet kontraktssum på 1,5 mill kr. Det forhold at studien Statoil tok initiativ til falt bort fordi Statoil ikke ville inngå noen lisensavtale underbygger etter tingrettens syn at IP-bestemmelsene i CAP'n CAN var langt viktigere for Statoil enn gjennomføringen av selve studien;
- Statoils neste forsøk på å få tilgang til rettighetene til Støtteramme-teknologien gjennom å ta initiativ til krysslisensierings-forhandlingene som kulminerte 6 mai 2015 med at Statoil forkastet NeoDrills aksept av Statoils avtaletekst med den presisering at «... avtalen ikke skal legge føringer som kan svekke NeoDrills IP rettigheter...». Det er vanskelig å oppfatte Statoils forkasting som annet enn en bekreftelse av at målet med forhandlingene nettopp hadde vært å legge slike føringer;
- Statoils beslutning om å da heller «invent around», på en måte som – hvis utført som planlagt også for Støtteelement-patentet - etter tingrettens syn innebar inngrep i alle NeoDrills tre patenter;
- Statoils gjentatte og uriktige forsikringer i møte 7 juni og 18 august 2016 og igjen 30 mars 2017 om at Cap-X ikke grep inn i NeoDrills patenter og ble utviklet uavhengig av NeoDrills teknologi; og
- Statoils samtidige rolle som 30 % «Private Equity»-investor i NeoDrill. NeoDrill hadde ikke grunn til å bære «skjold på ryggen» i forhold til Statoil; aller minst etter å ha lyktes i å utvikle «enabling» teknologi Statoil virkelig hadde bruk for.

²⁹⁶ Cirrus-saken gjaldt et samarbeidende ingeniørfirma og båtbyggerfirma som utviklet en ny båttype (luftputekatamaran). Samarbeidsavtalen ga ingeniørfirmaet royalty og provisjon for hvert skip, i tillegg til løpende timesbetaling for det utførte utviklingsarbeidet. Båttypen ble en stor suksess. Etter 15 kontraheringer sa båtbyggeriet opp samarbeidsavtalen, og brukte tegninger, byggespesifikasjoner og resultater fra modellforsøk til å videreutvikle en konkurrerende «andre-generasjons» båt. Verken oppsigelsen av samarbeidsavtalen eller markedsføringen av den nye båttypen ble ansett rettsstridig, og tegningene var ikke beskyttet etter åndsverkloven.

12 Rettsfølger: Forbud og vederlag/erstatning

12.1 Forbud

Etter patentloven § 56 a kan retten nedlegge forbud mot å gjenta en fullbyrdet inngrepshandling, samt nedlegge forbud mot å gjennomføre en inngrepshandling der det er utført vesentlige forberedelsestiltak med sikte på å utføre en inngrepshandling.

Statoil har gjennom bruken av Cap-X ved leteprogrammet i Barentshavet sommeren 2017 grepet inn i både Senterrør- og Støtteramme-patentene, og gjort vesentlige forberedelseshandlinger med sikte på å utføre inngrep også i Støtteelement-patentet. NeoDrills krav om forbud tas til følge.

12.2 Vederlag til NeoDrill

Patentloven § 58 lyder:

«§ 58. For forsettlig eller uaktsomt patentinngrep skal inngriperen betale til rettighetshaveren:

- a) vederlag svarende til en rimelig lisensavgift for utnyttelsen, samt erstatning for skade som følge av inngrepet som ikke ville oppstått ved lisensiering,*
- b) erstatning for skade som følge av inngrepet, eller*
- c) vederlag svarende til vinningen som er oppnådd ved inngrepet.*

Vederlag og erstatning fastsettes etter det av grunnlagene i bokstav a til c som er gunstigst for rettighetshaveren.

Er det handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, skal inngriperen, dersom rettighetshaveren krever det, i stedet for vederlag og erstatning fastsatt etter første ledd, betale vederlag svarende til det dobbelte av en rimelig lisensavgift for utnyttelsen.

Første og annet ledd gjelder tilsvarende ved medvirkning.

For inngrep som har skjedd i god tro, skal inngriperen i den grad det ikke fremstår som urimelig, betale vederlag svarende til en rimelig lisensavgift for utnyttelsen eller til vinningen som er oppnådd ved inngrepet.

Ansaret etter første til tredje ledd kan lempes etter lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning § 5-2.»

Bestemmelsen ble endret i forbindelse med at håndhevingsreglene ble styrket i 2013 gjennom implementeringen av direktiv 2004/48/EF, jf Prop. 81 L (2012-2013)²⁹⁷.

NeoDrill har prinsipielt krevd dobbel lisensavgift i henhold til § 58 annet ledd, jf § 58 første ledd bokstav a. I så fall må Statoil ha «*handlet forsettlig eller grovt uaktsomt*» ved patentinngrepene.

Karakteristikkene «*forsettlig eller grovt uaktsomt*» har samme innhold i patentloven som i rettssystemet ellers²⁹⁸. Forsett omfatter de tilfeller der inngriper på forhånd regner det som

²⁹⁷ Jf JU s 131-176.

²⁹⁸ Jf proposisjon 81 L på JU s 166 og s 170, samt på JU s 136 vedrørende avgrensningen av det straffbare fullbyrdesforsett.

sikkert eller i alle fall mest sannsynlig, at skaden vil inntre som følge av handlingen, og som gjennomfører den likevel. Som grovt uaktsomt anses gjerne den sterkt klanderverdige adferd som skiller seg markert fra vanlig forsvarlig adferd. Uvitenhet om eller misforståelse av innholdet i rettsregler («*rettsuvitenhet*») vil normalt ikke fritta en handling fra å bli ansett forsettlig. Uvitenhet om eller misforståelse av de faktiske forhold («*faktisk uvitenhet*») bedømmes ut fra uvitenhetens/ misforståelsens aktsomhet. Iblant kan grensedragningen mellom rettsuvitenhet og faktisk uvitenhet være både skjønnsmessig og usikker²⁹⁹. I grensetilfeller vil det avgjørende kunne være om vedkommende kjente til de faktiske omstendigheter som gir grunnlag for lovens karakteristik. I så fall foreligger en rettsuvitenhet, som normalt ikke frittar bevisste handlinger fra å bli ansett forsettlige.

Bedømmelsen av en juridisk persons subjektive forhold reiser særlige spørsmål. Etter straffeloven 2005 § 27 kan foretaksstraff idømmes etter 1 oktober 2015, selv om ingen enkeltperson kan trekkes til ansvar for lovbruddet, såfremt straffebudet er overtrådt av noen som handlet på foretakets vegne. Foretaket er derved strafferettslig ansvarlig for både anonyme og kumulative feil, og uten at forsett må påvises hos noen enkelt-medarbeider³⁰⁰.

Statoil var vel kjent med både eksistensen av og innholdet i NeoDrills patenter og patentsøknader - objektivt sett³⁰¹. Det er heller ingen tvil om at Statoil har vurdert den patentrettslige betydning av NeoDrills patenter – flere ganger. Samtidig er det etter hovedforhandlingen vanskelig for tingretten å foreta noen inngående og selvstendig bedømmelse av subjektiv skyld på individnivå tilknyttet Statoils inngrep i NeoDrills patenter:

Dels ble det utilstrekkelig belyst for tingretten hvem som internt i Statoil foretok hvilke beslutninger på Statoils vegne ved ulike korsveier, og på hvilket grunnlag. Dette gjaldt både beslutningene

- I februar 2015 da leteavdelingen bevilget penger til utvikling av egen fundamentalsløsning til bruk i 23 konsesjonsrunde;
- I perioden mars-mai 2015 da Statoil først tok initiativ til at NeoDrill skulle foreta en CAP'n CAN-studie i forlengelsen av Slanted Conductor-studien, men avlyste det hele etter at NeoDrill – i samråd med STIs styremedlemmer i NeoDrill – hadde akseptert Statoils avtaletekst «*med klart forbehold om at denne avtalen ikke skal legge føringer*

²⁹⁹ Jf eksempelvis Andenæs, Alminnelig strafferett, 2016 ved Rieber-Mohn og Sæther, s 267-73.

³⁰⁰ Jf eksempelvis Andenæs, Alminnelig strafferett, 2016 ved Rieber-Mohn og Sæther, s 277-80 med videre henvisninger.

³⁰¹ I U s 4148 skrev Statoils interne advokat Bryng at «*Statoil rutinemessig overvåker patentsøknader og granskningsrapporter og gjør løpende vurderinger i forhold til sannsynlig utfall av søknadsprosesser som ligger innenfor Statoils kjerneteknologier.*» Relevante datoer i saken er at Støttelement-patentet ble meddelt allerede 14 mai 2012. Senterrør-søknaden ble allment tilgjengelig 6 september 2011. Støtteramme-søknaden ble allment tilgjengelig 30 mai 2016, men var kjent av Statoil i alle fall på prinsippnivå langt tidligere, jf dommens pkt 11.1 ovenfor. Patent for Senterrør og Støtteramme ble meddelt henholdsvis 22 mai og 24 juli 2017.

som kan svekke NeoDrills IP rettigheter i samarbeidsavtalen som skal utarbeides mellom oss ila. mai måned»;

- Medio august 2015 da Cap-X ble presentert internt i Statoil. Under overskriften «*standard brønnpundament*» viste presentasjonen alene NeoDrills patent- og varemerkebeskyttede løsninger;
- 4 november 2015, da STIs styremedlemmer i NeoDrill måtte informere NeoDrill om at Statoil hadde besluttet å trekke seg ut av selskapet, og at noe konvertibelt lån som skissert på prinsipp-nivå i august 2015 for å bøte på NeoDrills anstrengte likviditet likevel ikke var aktuelt;
- I perioden fra april 2016 til februar 2017 da Statoil bestilte utført sine CAP-X sugefundamenter hos Reinertsen (4 stk) og Rosenberg verft (1 stk);
- 7 juni og 18 august 2016, hvor Statoil etter å ha lansert Cap-X i april samme år avsto fra å besvare NeoDrills spørsmål om detaljene i Cap-X, utover å forsikre at Cap-X ikke grep inn i noen av NeoDrills patenter og var utviklet uavhengig av NeoDrills teknologi – med urette; eller
- Sommeren 2017, da Statoil nektet å forlenge aksept-tiden for EV-avtalen slik at Statoil og NeoDrill kunne inngå en lisensavtale, til tross for at en slik lisensavtale også ville ha medført at STI ble kjøpt ut av NeoDrill på et finansielt sett svært tilfredsstillende nivå.

Dels forklarte prosjektleder Eidesen at han fikk utredet betydningen av NeoDrills patenter for Cap-X – prosjektet særskilt, både i 2015 og igjen i 2016³⁰². Statoil har verken lagt frem innholdet i - eller grunnlaget for – de foretatte utredninger, jf advokatprivilegiet etter tvisteloven § 22-5. Eidesen forklarte for tingretten at Støtteelement-patentet ble vurdert som «*det mest risikable berøringspunkt*» for Cap-X, og at han av den grunn tok initiativ til lisensforhandlinger i mars-april 2017, som ikke førte frem. Eidesens forklaring belyste imidlertid verken når utredningene ble bestilt og mottatt, hva utredningene var tuftet på i faktisk og/eller rettslig henseende, eller hvordan inngreps-risikoen i Støtteramme- og/eller Senterrør-patentene ble vurdert og kvantifisert.

Tingretten har således etter hovedforhandlingen verken bevismessig grunnlag for å bedømme

- på hvilke punkter Statoil eventuelt vurderte inngreps-spørsmålene i saken «*feil*»;
- dvs annerledes enn det tingretten har gjort;
- aktsomheten eller forsvarligheten av Statoils bedømmelse; eller
- om en eventuell feilvurdering på Statoils hånd har vært av faktisk eller rettslig art.

Flere ytre forhold kan tilsi at Statoil internt oppfattet NeoDrills patentrettigheter som mer besværlige enn hva som kom frem under hovedforhandlingen. Dette gjelder både det forhold

- at Statoil utredet NeoDrills patenter både i 2015 og så igjen året etter i 2016, til tross for at NeoDrills patentsituasjon var uendret i perioden;

³⁰² Jf Eidesens forklaring for tingretten, omtalt mot slutten av dommens pkt 9.6 ovenfor.

- at Statoil gjorde flere og ulike forsøk på å få rettslig tilgang til NeoDrills patentrettigheter direkte eller indirekte, jf annet gjennom utredningskontraktens IP-bestemmelser, gjentatte kryss-lisens-forhandlinger og utnyttelse av NeoDrills vanskelige likviditetssituasjon; og
- at Statoil i møtet med NeoDrill 6 april 2017 særlig fremholdt at Neodrills patenter sto «svakt»; ikke at Cap-X befant seg utenfor patentenes saklige virkeområde.

Tingretten har kommet til at det etter hovedforhandlingen er mest sannsynlig at Statoil på selskapsnivå var kjent med alle de faktiske forhold som ligger til grunn for tingrettens vurdering av inngrepsspørsmålet for sakens tre patenter. Tingretten har ikke funnet sin bedømmelse tvilsom. I tillegg nevnes at Stavanger tingrett kom til at NeoDrill hadde sannsynliggjort et inngrepskrav; også etter muntlige forhandlinger 31 mai 2017. Tingretten finner at Statoil i alle fall grovt uaktsomt har grepet inn i NeoDrills patentrettigheter, og at vilkårene for å kreve vederlag tilsvarende dobbel lisensavgift etter patentloven § 58 annet ledd er oppfylt.

«*Rimelig lisensavgift*» etter § 58 første ledd bokstav a avgjøres etter lovforarbeidene ut fra vanlig bransjestandard eller praksis på det aktuelle området. I mangel av bransjestandard eller praksis på området kan veiledning finnes ved å se hen til «*tilknyttede eller sammenlignbare områder*», eller i mangel av også slike områder en «*skjønnsmessig vurdering av hva som ut fra patentets verdi utgjør en rimelig lisensavgift for utnyttelsen.*»³⁰³ Derimot skal det ses bort fra blant annet inngripers skyldgrad og fortjeneste, og fra forhold som kan kreves kompensert etter andre alternativer i § 58.

Tingretten finner at det ikke foreligger noen veiledende bransjestandard eller praksis av betydning for fastsettelsen av lisensavgiftens størrelse her. Fraværet av bransjestandard skyldes både at tingretten etter hovedforhandlingen verken kjenner til alternative leverandører av substituerbar teknologi og disses lisensbetingelser, og at NeoDrills foretrukne forretningsmodell er å leie ut sugefundamenter fremfor å gi andre lisens for å bygge dem selv. Særlig gjelder dette for sugefundamenter til letebrønner.

Tingretten må derfor foreta en skjønnsmessig vurdering av hva som vil kunne utgjøre en rimelig lisensavgift for utnyttelsen. Forarbeidene knytter vurderingen av rimelig lisensavgifts størrelse til «*patentets verdi*». I alle fall i saken her fremstår en slik henvisning som noe av en sirkel-definisjon eller et høna-og-egget – spørsmål. For et teknologi-utviklings-selskap som NeoDrill fremstår verdien av det enkelte, nyutviklede patent i langt større grad å være en funksjon av den rimelige oppnåelige lisensavgift, enn hva lisensavgiftens størrelse fremstår som å være en funksjon av patentets samlede verdi. Å estimere den rimelige lisensavgifts størrelse med utgangspunkt i den antatte patentverdi fremstår i så fall som noe av det samme som å spenne eselet fast bak vogna, i stedet for foran. Tingretten har merket seg at EV-avtalen pr første halvår 2017 verdsatte hele

³⁰³ Jf Prop. 81 L s 95-96 (JU s 166-67).

NeoDrill til 60 mill kr, men finner ikke å burde legge avgjørende vekt på dette beløp som en øvre begrensning på hva rimelig lisensavgift i saken her vil kunne være.

I saken her finner tingretten ett utgangspunkt i NeoDrills kostnadsestimater av 2 juni 2014³⁰⁴, der anskaffelseskostnad for et CAN sugefundament med 6 m diameter ble anslått til 6 mill kr/stk; fallende til 5 mill kr/stk hvis 70 enheter, med tillegg av installasjonskostnader på 6 mill kr/stk for enkelt-installasjon og 3,5 mill kr/stk ved kampanje-installasjon av 3-4 enheter. De Cap-X-fundamenter Statoil benyttet sommeren 2017 var 5 meter (4988 mm) i diameter³⁰⁵, slik at kostnadsestimatene for 9 m diameter CAN finnes å være av mindre relevans. Tingretten tar i betraktning at estimatet betegnet seg som “*et forenklet kostnadsestimat*” med beregningsusikkerhet både oppover og nedover, at estimatets størrelse ikke ble gjort til gjenstand for forhandlinger da det ble avgitt, og at Statoil på sin side la beløpet 6 millioner kr til grunn uendret i sin interne presentasjon av “*Cap-X*” av august 2015³⁰⁶. Ved beregningen av beløpets lisenskomponent må imidlertid tingretten gjøre fradrag for NeoDrills besparelse ved at sugefundamentene ikke ble fremstilt og levert av NeoDrill.

Partene har vært enige i at den rimelige lisensavgifts størrelse vil avhenge av hvor mange patenter lisensen omfatter, og tingretten er enig i det. Ved utmålingen her bygger tingretten på at Statoil har grepet inn Senterrør- og Støtteramme-patentet, og dertil er dømt for vesentlige forberedelseshandlinger også i forhold til Støtteelement-patentet. Etter bevisføringen må tingretten bygge på at Statoil hadde planlagt å også gripe inn i Støtteelement-patentet gjennom å bringe støtteelementene i støttende kontakt med brønnhodeventilen, frem til Stavanger tingrett avsa sin første kjennelse 24 mai 2017, men at det ikke foreligger noe fullbyrdet inngrep i Støtteelement-patentet. Tingretten skal derfor utmåle vederlag for inngrep i to og ikke tre patenter.

Samtidig bygger tingretten på at alle praktiske hensyn, både knyttet til partenes administrasjon av lisens-forholdet og den påregnelige “*kvantumsrabatt*” ved å tegne en flåtelisens fremfor et antall identifiserte enkelt-lisenser, samt knyttet til Statoils praktiske gjennomføring av boreoperasjoner på feltet tilsier at en frivillig lisensieringsavtale mellom NeoDrill og både Statoil eller en mulig annen tenkt lisenstaker ville ha omfattet (minst) alle sakens tre patenter. Tingretten finner støtte for sin tilnærming på dette punkt i at partene under de utenrettslige forhandlinger i mai 2017 var enige om at Statoil skulle ha en ikke-eksklusiv lisens til hele NeoDrills patent-portefølje uten geografiske begrensninger³⁰⁷. Statoils “*rabatt*” ved å ikke ha grepet inn i Støtteelement-patentet utgjør derfor etter tingrettens syn atskillig mindre enn 1/3 av den samlede rimelige lisensavgifts størrelse for alle tre patenter.

³⁰⁴ U s 3461-62.

³⁰⁵ Jf “*As-built*”-tegninger i U s 4108.

³⁰⁶ U s 3760.

³⁰⁷ Jf blant annet U s 4153 pkt 3a og pkt 5c, U s 4235, U s 4242 og U s 4244. Uenigheten gjaldt ikke lisensens omfang, men vederlagets størrelse.

Tingretten finner ett annet utgangspunkt i at NeoDrill i revidert “*term sheet*” av 12 mai 2017 tok utgangspunkt i en lisensavgift på 8 mill kr pr CAN pr lokasjon, også ved gjenbruk. Beløpet fremstår som et posisjonierende utgangspunkt for videre forhandlinger, og tingretten må etter hovedforhandlingen bygge på at NeoDrill ville ha vært villig til å redusere beløpet i forhandlinger, dersom disse hadde forløpt på en måte NeoDrill oppfattet som konstruktive og realistiske.

Tingretten finner et tredje utgangspunkt i vitne Maalands gjennomgang av NeoDrills oppnådde fortjenestemargin i tiden 2014-2017³⁰⁸, som sannsynliggjorde at NeoDrill oppnådde en resultatgrad på mellom 50 og 70 % på sine CAN-prosjekter i tiden 2014-2018. Tingretten finner ikke å burde redusere NeoDrills sannsynliggjorte resultatmargin ut fra antakelser om oppnådd resultatgrad hos andre bransjeaktører eller på beslektede områder. Tingretten finner videre i dag å måtte bygge på, at oljepris-fallet fra 2014 førte til et midlertidig press på oppnådde fortjenestemarginer som ikke vil vedvare over tid, og som ikke bør binde rettens vurdering av rimelig lisensavgifts størrelse.

Tingrettens konkrete fastsettelse av rimelig vederlag for inngrep i Senterrør-og Støtteramme-patentet sommeren 2017 gjennom fem sugefundament må bli sterkt skjønnsmessig. Etter en samlet vurdering finner tingretten at dobbel lisensavgift i saken her bør fastsettes til 40 mill kr, jf patentloven § 58 annet ledd, jf første ledd bokstav a.

Forsinkelsesrente av vederlagskravet er ikke krevd og tilkjennes ikke.

I tillegg til dobbelt rimelig vederlag etter § 58 annet ledd har NeoDrill også krevd erstatning med 20 mill kr fra Statoil på det grunnlag av avtalen av 27 april 2017 med EV om å kjøpe NeoDrill for 60 mill kr og deretter skyte ytterligere 20 mill kr inn som egenkapital eller på annen hensiktsmessig måte etter styrets nærmere beslutning falt bort. Dette fører ikke frem for tingretten, av flere grunner:

- Dels åpner patentloven § 58 annet ledd for dobbelt vederlag i stedet for vederlag og erstatning etter § 58 første ledd bokstav a; ikke for dobbelt vederlag i tillegg til erstatning;
- Dels er tingretten enig med Statoil i at Statoil ikke hadde en erstatningsansvarlig plikt til å inngå noen frivillig lisensavtale med NeoDrill, selv om det i ettertid kan fremstå som både rettslig og kommersielt fornuftig;
- Dels var det overlatt til NeoDrill Holdings styres frie hensiktsmessighetsskjønn om det avtalte emisjonsbeløp fra EV på 20 mill kr skulle benyttes som egenkapital eller fremmedkapital på NeoDrills hånd. Selv om Strand ville ha rett til utpeke ett styremedlem, ville EV ha stemmeflertall i styret; og
- Dels må tingretten bygge på at selv om EV-avtalen av april 2017 har falt bort, var EV v/ vitnet Gamman langt fra fremmed fra å syndikere en liknende transaksjon etter at denne sak er rettskraftig avgjort. I tillegg finnes flere andre mulige investorer i verden.

³⁰⁸ Knyttet til U s 4333-37, U s 4351-56 og dok # 12 og 24 fremlagt under hovedforhandlingen.

Dersom tingrettens syn på patentenes gyldighet og rimelig vederlags størrelse skulle bli stående, er det antakelig mest sannsynlig at NeoDrill ikke har litt noe endelig økonomisk tap ved at EV-avtalen falt bort selv om emisjonsbeløpet på 20 mill kr hadde blitt skutt inn som egenkapital i selskapet.

12.3 Statoils krav på erstatning etter midlertidig forføyning

Statoils erstatningskrav etter tvisteloven § 32-11 (1) forutsetter at Statoil ble frifunnet for inngrep. Tingretten har dømt Statoil for inngrep i både Senterrør- og Støtteramme-patentet, slik at NeoDrill blir å frifinne for Statoils erstatningskrav.

Etter tingrettens syn må rettsfølgen bli frifinnelse, selv om Stavanger tingrett bygget begge sine kjennelser av 24 mai og 9 juni 2017 på at Statoil hadde grepet inn i Støtteelement-patentets krav 6³⁰⁹, som denne tingrett har kjent ugyldig. NeoDrill bygget sitt hovedkrav under forføyningssaken også på vesentlig forberedelsestiltak i forhold til Støtteelement-patentets krav 1 jf patentloven § 56 a, på inngrep i Støtterammepatentet og på krenkelse av markedsføringsloven §§ 25 og 28. Denne tingretten har stadfestet NeoDrills hovedkrav på alle disse alternative grunnlag. Vilkåret for objektivt erstatningsansvar etter tvisteloven § 32-11 (1) er da ikke oppfylt, og NeoDrill blir å frifinne for erstatningskravet.

³⁰⁹ U s 4300 og U s 4320-21.

13 Sakskostnader

Til tross for at Støtteelement-patentets selvstendige fremgangsmåtekrav 6 er kjent ugyldig og at tingretten har kommet til at EV-avtalens bortfall ikke har påført NeoDrill noe tap som kan kreves erstattet av Statoil, har tingretten kommet til at NeoDrill må anses for å ha vunnet saken i det vesentlige, og har rett til erstatning for sine sakskostnader etter tvisteloven § 20-2(2). Ingen av unntaksalternativene på rimelighetsgrunnlag etter § 20-2(3) finner anvendelse i saken her.

NeoDrill har krevd sakskostnader med totalt 4 781 328,86, med tillegg av rettsgebyr og andre lovbestemte utgifter. Sakskostnadene fordeler seg med 3 632 846,91 i salær og 1 148 481,95 kr i samlede utlegg til sakkyndig vitne, øvrige vitner, kostnader til tekniske modeller og rapporter og kontoromkostninger mv. Salærkravet bygger på totalt 1 560 ¼ time, som i gjennomsnitt gir et salærnivå på ca 2 330 kr/time. Statoil har ikke hatt merknader til omkostningsoppgaven, og leverte til sammenligning selv en samlet omkostningsoppgave på over 7,1 mill kr. Tingretten finner at NeoDrills omkostninger har vært nødvendige, forholdsmessige og rimelige, og tar kravet til følge. Alle sakens parter har fradragsrett for inngående merverdiavgift, slik at salærkravene er referert eks mva.

NeoDrill tok ut motsøksmål, og belastes med åpningsgebyr i henhold til rettsgebyrloven § 8 annet ledd. Åpningsgebyret utgjør 5 x R. Rettsgebyret utgjorde 1 049 kr da stevningen ble tatt ut i saken 19 mai 2017. Samlet åpningsgebyr tilkjennes med 5 245 kr i tillegg til omkostningsoppgaven.

Begge parter begjærte retten satt med fagkyndige meddommere. Kostnadene til slike bæres da i første hånd av partene med en halvpart på hver, jf rettsgebyrloven § 2; samtidig som kostnadene inngår i grunnlaget for hver av partenes sakskostnadskrav. Etter tingrettens resultat kan NeoDrill kreve også sine kostnader til rettens meddommere dekket av Statoil, jf ovenfor. Størrelsen av kostnadene til de fagkyndige meddommere fastsettes i særskilt beslutning etter domsavsigelsen. Tingretten gir derfor fastsettelsesdom for Statoils plikt til å refundere NeoDrills kostnader til fagkyndige meddommere for tingretten.

Dommen er enstemmig.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er sakens omfang.

DOMSSLUTNING

Vedrørende ugyldighetskravet:

1. Patent NO 331 978 B1 kjennes ugyldig for så vidt gjelder det selvstendige fremgangsmåtekrav 6.
2. For øvrig frifinnes NeoDrill AS.

Vedrørende forbudskravet:

1. Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS) forbys å bruke Cap-X-teknologien som begår inngrep i NeoDrill AS' patent NO 340 947 B1 og NO 340 658 B1.
2. Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS) forbys å bringe støtteelementene i støttende kontakt med brønnhodeventilen i Cap-X, jf patentloven § 56a.

Vedrørende krav etter markedsføringsloven:

1. Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS) har brutt markedsføringsloven § 28 og § 25 ved utviklingen av Cap-X – teknologien. For øvrig frifinnes Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS).

Vedrørende pengekravene:

1. Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS) betaler *in solidum* vederlag til NeoDrill AS med 40 000 000 – førti millioner - kroner.
2. NeoDrill AS frifinnes.

Vedrørende sakskostnader:

1. Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS) betaler *in solidum* sakskostnader til NeoDrill AS med 4 786 573,86 – firemillioner syvhundreogåttisekstusen femhundreog syttitre 86/100 - kroner.
2. Equinor ASA (tidligere Statoil ASA) og Equinor Energy AS (tidligere Statoil Petroleum AS) betaler *in solidum* NeoDrill AS' kostnader til fagkyndige meddommere for tingretten i tillegg. Disse kostnaders størrelse blir å fastsette i særskilt beslutning.

Oppfyllelsesfristen for pengekravene og sakskostnadene er 2 – to – uker fra forkynnelse, jf tvisteloven § 19-7 første ledd siste punktum. Når det gjelder spørsmålet om renter av tilkjente sakskostnader vises til regelen i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-1,3.

Retten hevet

Per Kaare Nerdrum

Knut Åm

Jakob Wallin

Kopi av dommen meddeles Patentstyret, jf patentloven § 66.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.